

Kestävä maatalousrahoitus

Vastuullisuusraportoinnin näkökulmasta

Paula Havo-Ossi

Opinnäytetyö, ylempi AMK

Lokakuu 2022

Luonnonvara-ala

Biotalouden kehittäminen

Havo-Ossi, Paula

Kestävä maatalousrahoitus vastuullisuusraportoinnin näkökulmasta

Jyväskylä: Jyväskylän ammattikorkeakoulu. **Lokakuu 2022**, 71 sivua

Luonnonvara-ala, Biotalous kehittäminen, ylempi ammattikorkeakoulututkinto

Julkaisun kieli: suomi

Julkaisulupa avoimessa verkossa: kyllä

Tiivistelmä

Opinnäytetyössä tutkittiin maatalousrahoittajien näkemystä siitä, miten ESG-raportointivaatimukset tulevat näkymään maatilayritysten vieraan pääoman saatavuudessa tulevaisuudessa. Vastuullinen tuotantotoiminta edellyttää maatalousyritysten vahvaa taloudellista kannattavuutta, jotta maatilayritykset pystyvät ottamaan käyttöön uutta teknologiaa ja tekemään vastuullisia investointeja. Lähes poikkeuksetta maatalousinvestointeihin tarvitaan vierasta pääomaa. Vieraan pääoman saatavuuteen vaikuttavat maatalousyrityksen kannattavuus, sen antamat vakuudet, tarvittava laina-aika sekä raportoinnit tilinpäätöksestä ja tulevaisuudessa myös vastuullisuusasioista. Kaikki Suomessa toimivat pankit eivät rahoita ruoantuotantoa toimialariskin takia. Opinnäytetyön toimeksiantaja oli Kaakkois-Suomen MTK, joka vastaa maatalousyrittäjien alueellisesta edunvalvonnasta.

Tämän opinnäytetyön tavoitteena oli selvittää, miten tärkeää vastuullisuusraportointi on tulevaisuudessa maatilayrityksille. Tavoitteena oli myös ennakoida kestäviä maatalousrahoituksen vaateita ja niiden aiheuttamaa sääntelyä niin rahoittajalle kuin maatilayrityksille. Tavoitteena oli myös selvittää, miten maatilayritysten tulisi suhtautua lainsäätäjien ja rahoittajien päätöksiin ja onko vastuullisuusraportoinnin sisältövaatimukseen mahdollisuutta vaikuttaa. Opinnäytetyön teoreettinen viitekehys muodostui pankkitoiminnan sääntelyn, taksonomian ja kestävä ruuantuotannon sekä kestävä rahoituksen ongelmakehikoon. Tutkimus toteutettiin kvalitatiivisena teemahaastatteluna neljän Suomessa toimivan maatalousrahoittajan kanssa. Haastattelut toteutettiin Microsoft Teams -verkkoneuvotteluina toukokuussa 2022. Lisäksi tutkimuksessa saatiin kahdelta Suomen Euroopan parlamentin edustajalta näkemyksiä siihen, voidaanko ESG vaatimuksiin enää vaikuttaa. Tutkimuksen analysointi tehtiin sisällönanalyyysimenetelmällä ja siinä hyödynnettiin teemoittelua.

Haastattelujen perusteella kestävä ja tavanomaisen maatalousrahoituksen merkittävimpiä eroja olivat raportoinnin läpinäkyvyys ja rahan käyttökohteen tarkempi määrittely, jolloin myös rahoittajan sekä rahan ostajan riskinhallinta tulee tarkemmin huomioiduksi. Esille nousi voimakkaasti myös maatalouden kannattavuushaasteet voimakkaan inflaation ja keskittyneen kaupan takia. Kestävä maatalousrahoitus tuo kilpailuetua sekä sen antajalle että ottajalle, kun vastuullisuus- ja ympäristöasiat otetaan huomioon. Kestävästä maatalousrahoituksesta on jo lähitulevaisuudessa tulossa normaali toimintatapa, johon maatalousyritysten tulisi valmistautua ennakolta. Johtopäätöksissä pohdittiin ESG-raportoinnin tulevaisuuskuvia esim. Euroopan sotatilanteessa tai globaalissa ruuan kysynnän kasvussa. EU:lta edellytetään myös politiikkaa, joka kehittää arvoon liittyviä, uskottavia ja vertailukelpoisia mittareita yritysten ESG-suorituskyvylle.

Avainsanat

ilmastonmuutos, maatalousrahoitus, kestävä liiketoiminta, ESG-raportti

Muut tiedot (salassa pidettävät liitteet)

Havo-Ossi, Paula

Sustainable agricultural financing from perspective of responsibility reporting

Jyväskylä: JAMK University of Applied Sciences, October 2022, 71 pages

Master of Natural Resources, Bioeconomy Development

Permission for open access publication: Yes

Language of publication: Finnish

Abstract

The thesis examined the view of agricultural financiers on how ESG reporting requirements will be reflected in the availability of debt capital for agricultural companies in the future. Responsible production operations require strong financial profitability from agricultural companies, so that new technology and responsible investments can be made in agricultural companies. External capital is almost always needed for agricultural investments. The availability of debt capital is affected by the profitability of the agricultural company, the collateral it provides, the required loan period, and reporting on the financial statements and, in the future, also on responsibility issues. Not all banks operating in Finland finance food production due to industry risk. The thesis was commissioned by the Central Association of Agricultural Producers and Forest Owners from South-Eastern Finland (MTK), which is responsible for the regional interest supervision of agricultural entrepreneurs.

The aim of this thesis was to find out how important sustainable development reporting will be for agricultural companies in the future. The goal was also to find out how farm companies should react to the decisions of legislators and financiers and whether the content requirements of responsibility reporting can be influenced anymore. The theoretical reference framework of the thesis consisted of the problem framework of banking regulation, taxonomy and sustainable food production and sustainable finance. The study was carried out as a qualitative themed interview with four financiers of agriculture operating in Finland. The interviews were conducted as Microsoft Teams online meetings in May 2022. In addition, the study received views from two representatives of the European Parliament on whether ESG requirements can be influenced anymore. The analysis of the research was done using the content analysis method and it utilized thematization.

The results of the study found the most significant differences between sustainable and conventional agricultural financing to be more transparent reporting and a more precise definition of the destination of the money, in which case the risk management of the financier and the buyer of the money is more closely considered. The sustainability challenges of agriculture also came up strongly due to strong inflation and concentrated trade. Sustainable agricultural financing brings competitive advantage to both the giver and the recipient when responsibility and environmental issues are considered. Sustainable agricultural financing is already becoming a normal way of operating, for which agricultural companies must prepare in advance. In the conclusions, the future images of ESG reporting were considered in a situation when Europe is being tested by war and the demand for food is growing globally.

Keywords/tags (subjects)

climate change, agricultural finance, sustainable business, ESG report

Miscellaneous (Confidential information)

Sisältö

1	Johdanto	5
2	Tutkimuksen tavoitteet ja tutkimuskysymykset	7
3	Kestävä ruoantuotanto	10
3.1	Ruoantuotannon haasteet	10
3.2	Vastuullisuusraportoinnin syntyhistoria	12
3.2.1	Yhdistyneet Kansakunnat YK	12
3.2.2	Taloudellisen kehityksen ja yhteistyön järjestö OECD	13
3.2.3	Euroopan Unioni EU.....	14
3.3	Vastuullisuus elintarviketeollisuudessa	15
4	Taksonomia maataloudessa	16
4.1	Taksonomian vaikutus ruoantuotantoon.....	16
4.2	Kestävän rahoituksen toimintasuunnitelma	17
4.3	ESG-tiedon koodausmalli	19
4.4	Ennakkovalmistelut kestävästä maa- ja metsätalousrahoituksesta	21
4.5	EU:n yhteinen maatalouspolitiikka	22
4.6	Maatalousyrittäjien pääomavaltaisuus	23
5	Pankkitoiminta Suomessa	24
5.1	Suomalaiset pankit toimivat globaalisti	25
5.2	Pankkivalvonta Suomessa	26
5.3	Pankkien sisäistä ja ulkoista valvontaa	28
5.4	Kestävä pankkitoiminta	29
5.5	Pankeilta perittäviä veroja ja maksuja	30
5.6	Pankkisääntely kiristyy	31
5.6.1	CSRD-direktiivi ja Suomen kirjanpitolaki	32
5.6.2	IFRS 9 -standardi	34
6	Vieraan pääoman ehtoisen rahoituksen vaateet	35
6.1	Luotettava pankkisuhde.....	35
6.2	Rahoitukseen tarvittavat vakuudet.....	36
6.3	Korko on rahan hinta.....	37
6.4	Maatilalainojen kysyntä ja tarjonta	39
7	Tutkimuksen toteutus	42
7.1	Tutkimusmenetelmä	42
7.2	Aineiston keruu ja analyysi.....	44

8 Tulokset	47
8.1 Ekologisesti kestävä yritystoiminnan tunnistaminen maataloudessa ja sen mittaus ..	47
8.2 Kestävän maatalousyritysrahoituksen hinta.....	48
8.3 Rahoittajan rooli kestävässä rahoituksessa ja ilmastonmuutoksessa	49
8.4 Maatalousrahoituksen tulevaisuus	51
8.5 Vastuullisuusraportoinnin laatu ja mittaus.....	52
8.6 Globaalitalouden häiriötilan ja ruokakriisin vaikutus rahoittajien arkeen	53
8.7 Meppien näkemyksiä ESG:stä	54
9 Pohdinta	55
9.1 Luotettavuus ja eettisyys	55
9.2 Keskeisten tulosten tarkastelu suhteessa alkuosan teoreettiseen viitekehykseen	56
9.3 Kehittämissuhteet	60
9.3.1 Raportoinnin konkreettiset askeleet	64
9.3.2 Maatalouden datavarannot.....	65
9.3.3 Maatalouden hiililaskelmat	68
9.4 Johtopäätökset.....	70
Lähteet	72
Liitteet	80

Kuviot

Kuvio 1: Yksinkertaistettu malli siitä, mitä tapahtuu taustalla, kun investointitarve syntyy	8
Kuvio 2: Kestävän kehityksen tavoitteet (Kestävän kehityksen globaali toimintaohjelma n.d.)	13
Kuvio 3: Vastuullisuuden aikajana	15
Kuvio 4: Esimerkkejä vastuullisuuslupauksista (Vastuullisuusohjelma ja vastuullisuuden johtaminen n.d. Kestävä kehitys 2021, 21. Valion vuosiraportti 2021,28. HK:n vuosi- ja vastuullisuusraportti 2021,22. Ympäristön huomioiminen tuotantotiloilla n.d.).....	16
Kuvio 5. Taksonomian tavoitteet (EU taksonomia n.d.)	17
Kuvio 6: ESG raportointivaateet yrityksille	18
Kuvio 7: Maatilayrityksessä raha vaihtaa omistajaa (Ryhänen & Sipiläinen toim. 2018, muokattu)	24
Kuvio 8: Vastuullisen pankkitoiminnan kuusi periaatetta kuvitettuna.....	30
Kuvio 9: Euribor -korko 2017-2022 (Suomen Pankin tilastot 2022)	39

Kuvio 10: Maatalouden lainamäärät ja niiden kehitys (Maatalouden hoitamattomien lainojen määrä 2022)	41
Kuvio 11: Yrittäjätulon ennustetaan heikkenevän rajusti (Yrittäjätulo tuotantosunnittain 2022)	42
Kuvio 12: Rahoittajien näkemykset kestävästä maatalousrahoituksesta	50
Kuvio 13: Rahoittajien antamat arvosanat perusteluineen	51
Kuvio 14: Energiantuotanto on suurin kasvihuonepäästöjen lähde (World greenhouse gas 2008)	59
Kuvio 15: ESG-raportoinnin skenaariot.....	61
Kuvio 16: SWOT-analyysi tutkimuksesta.....	64
Kuvio 17 :ESG-malliraportin sivu (ESG-vastuullisuusraportti 2022)	68

Taulukot

Taulukko 1. Peittomatriisi	9
Taulukko 2. EKP:n suoraan valvontaan pääsee näillä kriteereillä (What makes a bank significant n.d.)	27
Taulukko 3: Esimerkki keskuspankeista ja niiden huolehtimista valuutoista.....	38
Taulukko 4: Esimerkki lypsykarjatilan datalähteistä	66

Lyhenneluettelo

EAD	Exposure at default (laiminlyöntiriski)
EBA	European banking authority (Euroopan pankkiviranomainen)
EFRAG	European Financial Reporting Advisory Group (Euroopan tilinpäätösraportoinnin neuvoo-antava ryhmä)
ECL	Estimated credit losses (odotettavissa oleva luottotappio)
ESG	Environment, social, governance (ympäristö, yhteiskuntavastuu ja hyvä hallintotapa)
ETL	Elintarviketeollisuusliitto
EU	European Union (Euroopan Unioni)
CSRD	Corporate sustainability reporting directive (kestävän kehityksen raportointi direktiivi)
GRI	<i>Global Reporting Initiative</i> (kansainvälinen, useiden sidosryhmien ja riippumaton voittoa tavoittelematon organisaatio, joka edistää taloudellista, ympäristöllistä ja sosiaalista kestävyyttä)
<i>IFRS</i>	International Financial Reporting Standards (kansainväliset tilinpäätösstandardit)
IPCC	Intergovernmental Panel on Climate Change (YK:n ilmastonmuutokseen liittyvää tietettä arvioiva elin)
LGD	Loss given default (laiminlyönnin aiheuttama tappio)
NFRD	Non-Financial Reporting Directive (muiden kuin taloudellisten tietojen direktiivi)
PD	Probability of default (maksukyvyttömyyden todennäköisyys)
SREP	Supervisory Review and Evaluation Process (valvonta- ja arviointiprosessi)
TFRD	Task force for climate- related Financial Disclosure (ilmastoon liittyvien taloudellisten tietojen työryhmä)
UNGC	United Nations Global Compact (Yhdistyneiden Kansakuntien Global Compact on eisitova Yhdistyneiden Kansakuntien sopimus, jolla kannustetaan yrityksiä ja yrityksiä ympäri maailmaa omaksuma kestäviä ja sosiaalisesti vastuullisia politiikkoja ja raportoimaan niiden täytäntöönpanosta)
YK	Yhdistyneet kansakunnat

Sanasto

Do no significant harm	Ei aiheuta merkittävää haittaa
Green Deal	EU:n vihreän kehityksen ohjelma
Green paper	Vihreä kirja
Green supporting factor	Vihreä tukitekijä
Legimititeetti	Laillinen oikeus
Taksonomia	Luokitusjärjestelmä

1 Johdanto

Kestävä ruoantuotanto on globaalisti yksi tärkeimmistä ilmastonmuutokseen vaikuttavista keinoista. Samanaikaisesti maailman luonnonvarojen ehtyessä, sen väestö kasvaa ja vaurastuu, jolloin ruoan, veden ja energian kulutustarpeet kasvavat. On selkeästi nähtävissä, että tulevaisuudessa luonnonvarojen maailmanlaajuinen kilpailu voimistuu, kun kysyntä kasvaa ja tarjonta vähenee. (Intensified global competition... 2016.)

Ruoantuotannon kysynnän kasvaessa myös kasvihuonepäästöt lisääntyvät. Euroopan Unionin (EU) komissio on todennut, että Euroopan unionin kasvihuonepäästöistä maatalouden osuus on 10,3 prosenttia, josta valtaosa oli peräisin kotieläimistä. Tässä laskelmassa ei ole huomioitu Euroopan Unionin alueelle tuotuja eläinperäisiä tuotteita. Eläinten metaanipäästöt ovat voimakkaampia kuin hiilidioksidipäästöt, joten jo pelkkä lehmien märehähtäminen aiheuttaa kasvihuonepäästöjä. Ilmastovuosikertomuksen tilastojen mukaan pitkän aikavälin tarkastelussa maatalouden päästöt ovat kuitenkin pysyneet samalla tasolla. (Ilmastovuosikertomus Suomen päästöjen seuranta 2021.) Sama todettiin myös hallitustenvälisen ilmastonmuutospaneelin IPCC:n (Intergovernmental Panel on Climate Change) huhtikuussa 2022 julkaistussa AR6 -raportissa, joka osoitti ilmastonmuutoksen vastaisten toimenpiteiden hitauden (Ilmastonmuutos 2022). Johtuuko tämä siitä, että maatalouden kokonaispäästöistä 75 prosenttia on lähtöisin maaperästä, kuten Luonnonvarakeskuksen tutkijat ovat Suomessa todenneet (Lehtonen ym. 2020, 9).

Euroopan Unionin harjoittama ilmastopolitiikka perustuu Yhdistäytyneiden kansakuntien (myöhemmin YK) ilmastosopimukseen, joilla ohjataan jäsenmaiden toimia ilmastonmuutoksen hillitsemiseksi. EU on sitoutunut olemaan ensimmäinen ilmastoneutraali maanosa vuoteen 2050 mennessä (Euroopan unionin ilmastopolitiikka n.d.) Tätä varten EU on rakentamassa erilaisia toimintaohjelmia eri toimialoille, joilla varmistetaan kestävä kehitys.

EU:n vihreän kehityksen ohjelmassa, Green Dealissa, rakennetaan Eurooppaan luokitusjärjestelmää eli taksonomiaa. Vuonna 2019 sovitun luokitusjärjestelmän tarkoituksena on edistää vihreitä investointeja niin rahoitusalaalla kuin maa- ja metsätaloudessakin. Taustalla on ajatusmalli, että kaikkea arjentoimintoja ohjaa vastuullisuus ja kestävä kehitys. Rahoitusala on tunnistettu yhdeksi tärkeimmäksi portinvartijaksi ilmastonmuutoksen hillitsemisessä. Euroopan pankkiviranomaisen

EBA:n (European banking authority) tehtävänä on osallistua eurooppalaisen pankkialan säännösten laatimiseen. Sääntelyn perimmäisenä tarkoituksena on ohjata pankkitoimintaa niin, että kuluttajien luottamus sitä kohtaan säilyy. EBA:n toimintasuunnitelmassa keskeisimpänä ajatuksena on ottaa käyttöön niin sanottu vihreä tukitekijä eli green supporting factor. Käytännössä se tarkoittaa, että pankkien myöntäessä yrityksille luottoja tulee riskien tunnistamisen lisäksi ottaa huomioon yrityksen vastuullisuus- eli ESG-riskit. (Renewed sustainable finance...n.d.)

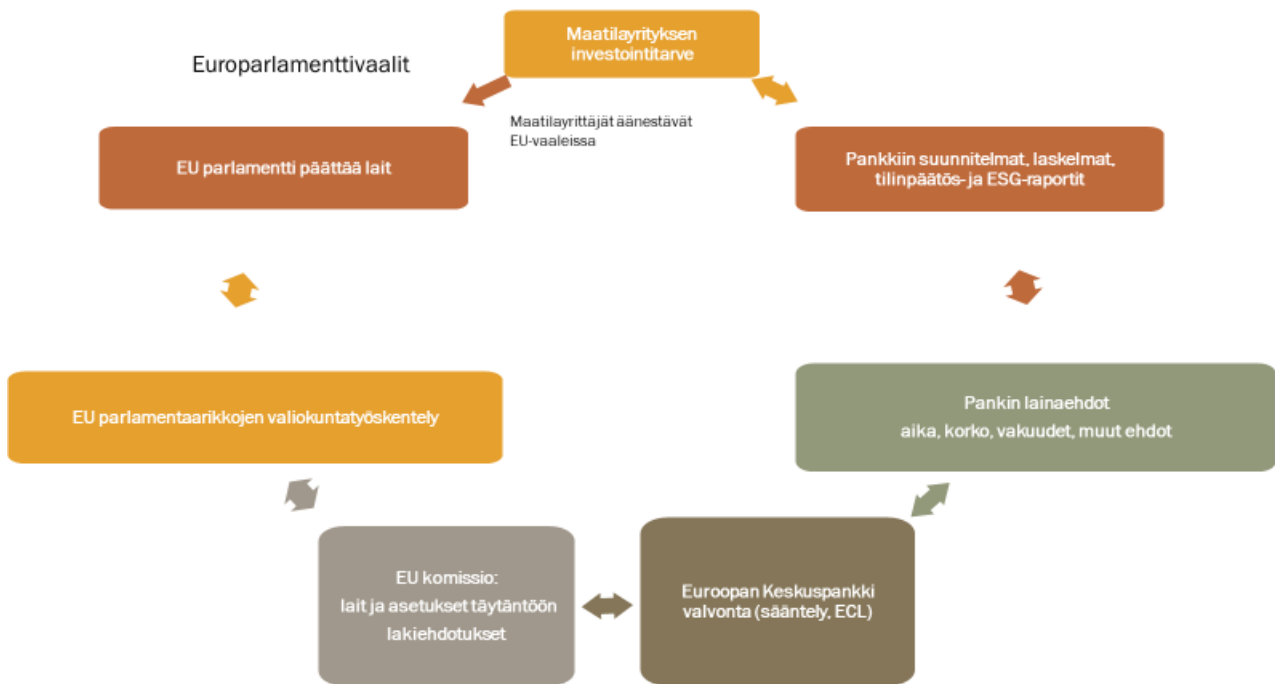
Vastuullisuusraportointi edellyttää suuryrityksiä osoittamaan oman toimintansa lisäksi myös alihankkijoiden toiminta vastuulliseksi ja kestäväksi. CSRD – direktiivin on suunniteltu laajenevan pieniin ja keskisuuriin yrityksiin vuoden 2026 alussa (Breukers 2022). CSRD-direktiivi tarkoittaa kestävä kehityksen raportointia. Sen keskeisenä tavoitteena on liittää vastuullisuus osaksi yritysten talousraportointia. (Corporate sustainability reporting 2020.) Vastuullisuus- eli ESG-raportissa yrityksen tulee raportoida toimintansa ympäristövaikutuksien (Environmental) lisäksi sosiaaliset (Social), taloudelliset ja hallinnolliset vaikutukset (Governance). Käytännön esimerkkinä mainittakoon korruption ja lahjonnan estäminen. (ESG- eli vastuullisuusraportointi 2022.)

ESG-raportointivaade tulee maa- ja metsätalouden yrityksiin rahoittajien kautta neljän vuoden kuluessa. Tässä kohdissa on kuitenkin hyvä tiedostaa, että vastuullinen tuotantotoiminta edellyttää maatalousyritysten vahvaa taloudellista kannattavuutta. Jotta uutta teknologiaa ja vastuullisia investointeja pystytään maatalousyrityksissä tekemään, tarvitaan siihen lähes aina vierasta pääomaa rahoittajilta. Vieraan pääoman saantiin vaikuttavat maatalousyrityksen kannattavuus ja rahoitusta varten tarvittavat vakuudet sekä tulossa oleva vastuullisuus- eli ESG-raportointi. Tämä aiheuttaa maatilayrityksille lisähaasteita, vaikka se pitäisi nähdä mahdollisuutena suomalaisten maataloustuotteiden kilpailukykyyn kannalta.

Opinnäytetyön tavoitteena on tutkia maatalouden antolainauksen sääntelyn vaikuttavia tekijöitä vastuullisuusraportoinnin näkökulmasta ja kuinka tärkeää se tulee olemaan tulevaisuudessa maatilayrittäjille. Lisäksi halutaan selvittää, voidaanko vastuullisuusraportoinnin sisältövaatimuksiin enää vaikuttaa. Tutkimusta varten tullaan haastattelemaan kuutta suomalaista maatalouden rahoittajaa sekä 14 Euroopan parlamenttiin valittua suomalaisedustajaa.

2 Tutkimuksen tavoitteet ja tutkimuskysymykset

Opinnäytetyön tavoitteena on selvittää, miten tärkeää vastuullisuusraportointi on tulevaisuudessa maatilayrityksille. Opinnäytetyössä tutkitaan rahoittajien ja politikkojen näkemyksiä siitä, miten taksonomia ja ESG-raportointi tulee näkymään suomalaisten maatilayritysten rahoituksen saatavuudessa ja hinnassa. Haasteena tulee olemaan EU-lainsäädännön jatkuva muutos. Lisäksi Ukrainan kriisi on omalta osaltaan muuttanut globaalia taloutta lyhyellä aikajänteellä. Opinnäytetyö keskittyy maatalouden antolainauksen sääntelyyn ja sen vaikutukseen maatilayrittäjien talouden hallintaan. Tässä opinnäytetyössä tutkitaan pankkien ja maatilayritysten rajapintaa erityisesti vieraan pääoman saatavuuden näkökulmasta ja ennakoidaan, kuinka vastuullisuusasiat tulevat vaikuttamaan molempiin toimijoihin. Siinä ei pureuduta pankkien tai maatilayritysten sisäisiin kannattavuuden, liiketoiminnan tai vakavaraisuuden haasteisiin, sillä ne ovat hyvin laajoja aihepiirejä eikä relevantteja tämän opinnäytetyön tarkoituksessa. Opinnäytetyö rajataan niin, että pitäydytään vastuullisuusnäkökulmassa, mutta avataan molempien toimijoiden taustoja sen verran, että lukija pystyy ymmärtämään tämän rajapinnan haasteet ja myös lainsäädännön asettamat vaateet molemmille toimijoille. Itse luotonmyöntöprosessiin ei paneuduta tässä opinnäytetyössä kovin syvästi, vaan pitäydytään juuri vastuullisuusnäkökulmissa ja niiden raportoinnissa. Sekä rahoituslaitokset kuin myös maatilayritykset kuten muutkin yritykset eivät pysty tuottamaan kansataloudelle arvonlisäystä, ellei toiminta ole kannattavaa. On selvää, että molemmat toimijat tarvitsevat toisiaan, joten toimintojen sopeuttaminen on tärkeää kussakin ajassa. Alla olevaan kuvioon 1 on yksinkertaisesti kuvattu, miten maatilayrittäjät, rahoituslaitoksen edustajat ja EU-parlamentaarikot nivoutuvat toisiinsa, kun vieraanpääomantarve syntyy.

Kuvio 1: Yksinkertaistettu malli siitä, mitä tapahtuu taustalla, kun investointitarve syntyy

Maatilan investointitarpeen syntyessä yrittäjä keskusteleekin pankin kanssa rahoituksesta. Pankki tarkistaa lainaehdot. EKP valvoo pankkeja sääntelyn kautta ja määrää pankkikohtaisia ECL-maksuja (Estimated credit losses), mikäli odotettavissa on luottotappioita kyseeseen lainaan. Luottotappiokirjaukset ja siitä muodostuvat ECL-maksut vaikuttavat suoraan pankin tulokseen. EKP noudattaa EU-komission asettamia asetuksia ja lakeja. EU-parlamentaarikot vaikuttavat valiokuntatyöskentelyn kautta EU-komission toimintaan. Ympyrä sulkeutuu, kun maatilayrittäjä antaa äänensä Europarlamenttivaaleissa ehdokkaalle, jonka uskoo parhaiten ajavan maatilayrityksen etuja Euroopan alueella.

Opinnäytetyön toimeksiantaja on Kaakkois-Suomen MTK, mikä on muodostunut kahdeksastatoista eri tuottajaliitosta. Sen tehtävänä on vastata alueellisesta maa- ja metsätalouden edunvalvonnasta ja pitää yhteyttä päätöksentekijöihin sekä olla mukana keskusliiton toiminnassa.

Opinnäytetyön keskeinen tutkimuskysymys on, miten taksonomia tulee vaikuttamaan rahoituslain kautta suomalaisen kotieläintuottajaan. Alakysymyksillä selvitetään, millä keinoilla kestävä maatalousyritystoimintaa tunnistetaan ja mitataan. Lisäksi halutaan selvittää, toteutuvatko maatalou-

den hyvät investointikohteet tulevaisuudessa paremmin kestävä rahoituksen turvin. Kuusi alakysymystä on tehty tukemaan varsinaista pääkysymystä. Oheisessa taulukossa 1 peittomatriisissa nämä alakysymykset ovat nähtävissä.

Taulukko 1. Peittomatriisi

Alakysymykset	Tietoperusta (luku)	Tulokset (luku)	Rahoittajien haastattelukysymykset (liite 1)
Mitä keinoja on mitata ja tunnistaa kestävä maatalousyritystoiminta?	4.3. 4.4.	8.1.	1. 2.
Poikkeaako kestävä yritysrahoitus kustanuksiltaan tavanomaiseen verrattuna?	5.4.	8.2.	3.
Miten tärkeä on rahoittajan rooli ilmastonmuutoksen hillitsemisessä ja mmitä hyötyjä ja haittoja on nähtävissä?	5.5. 5.6.	8.3.	4. 5.
Miten kysyntä ja tarjonta muuttuu maatalousrahoituksessa?	6.	8.4.	6. 7.
Miten vastuullisuusraportoinnin laatu varmistetaan?	4.1. 4.2. 5.3.	8.5.	8.
Miten globali taloustilanne vaikuttaa ESG-asioiden etenemiseen ja muuttuuko valvojen vaatimukset?	5.1. 5.2. 5.5.	8.6.	9. 10.

Peittomatriisin avulla havainnollistetaan opinnäytetyön osioiden yhteys toisiinsa. Se auttaa myös nopeaan tarkasteluun, kun halutaan tietää miten tietoperustan eri luvut, tutkimustulosten eri luvut ja haastattelukysymykset linkittyvät alakysymyksiin.

3 Kestävä ruoantuotanto

Maailman pankin tilastoista voi havaita, että maapallon tulevaisuuden kannalta keskeinen uhka on liian voimakas väestönkasvu. Väestönkasvu luo haasteita ravinnontuotannolle, terveydenhuollolle, koulutukselle, puhtaan veden riittävyydelle ja ympäristölle. Väestön kasvaessa luontoa joudutaan raivaamaan enemmän viljelyalaksi ja elintilaksi suuren kysynnän vuoksi. Maailman Pankin arvion mukaan maailmassa oli 7,76 miljardia ihmistä vuonna 2020. Samanaikaisesti jo vuonna 2019 maailman väestön elinajanodotuksen syntymähetkellä ennakoitiin olleen jopa 72,7 vuotta, sillä elintason nousun ja lääketieteen kehityksen ansiosta elinajanodote on pidentynyt. Toisaalta taas syntyvyyden aleneminen on haasteellista varsinkin kehittymättömissä maissa, missä perhekoko pidetään varallisuuden mittarina. Syntyvyyden ennakointi on haasteellisempaa, koska eroavaisuudet rikkaiden ja köyhien maiden välillä ovat valtavat. Jos koulutuksen taso ja elinolot paranevat köyhissä maissa, syntyvyyden ja kuolleisuuden ennakoidaan laskevan (Maailman pankin tilastot 2022).

YK:n väestöennusteen mukaan vuonna 2100 maailmassa olisi ihmisiä jopa 11,2 miljardia, riippuen siitä, millainen syntyvyyden skenaario lopulta toteutuu (Väestötieteen perusteet n.d.). Maailman väkiluvun ennakoiminen on jo nyt vaikeaa, sillä muuttoliikkeellä tulee olemaan voimakas vaikutus siihen, missä maanosissa väkiluku kasvaa ja missä taas pienenee. On myös todettu, luonnonvarojen käyttöä ohjaa ensisijaisesti talouskasvu eikä niinkään väestönkasvu. On siis syvällisen pohdinnan paikka, voitaisiinko pelkästään taloudelliseen kasvuun keskittyvästä toiminnasta luopua nopeasti. (Sydänmaanlakka 2019, 86.)

3.1 Ruoantuotannon haasteet

Maatalous on jo nyt haastettu entistä tehokkaampaan ja ympäristöystävällisempään tuotantoon. Toisaalta köyhissä maissa maataloussektori työllistää jopa 65 % aikuisista, joten maatalouden merkitys näissä yhteiskunnissa on valtavaa jo pelkästään kansanterveyden ja talouden näkökulmista. Ruoan tuoteturvallisuus on avainasemassa, kun ruokamyrkytykset tai tuotantoeläimistä tarttuvat taudit ihmisiin lisääntyvät. (Wanhalinna ym. 2019.) Väestömäärän kasvun lisäksi ruoantuotannon haasteena on myös ilmaston lämpeneminen, sillä keskilämpötila on tutkimusten mukaan kasvanut jo 1800-luvulta saakka. Eri skenaarioiden mukaan tämä tulee muuttamaan maailman ruoantuotantoa ratkaisevasti. Jo nyt sään ääri-ilmiöt pienentävät satoja kaikkialla. Ilmaston lämpeneminen

muuttaa viileiden alueiden kasvukausien pituisuuksia ja sitä kautta viljeltävien kasvien valikoimaa. Trooppisilla alueilla sen uskotaan jopa lisäävän pakolaisuutta, kun eri alueilla ruoansaanti vaikeutuu. (Pakolaisuus ja ilmastonmuutos n.d.)

Hallitustenvälisen ilmastonmuutospaneelin IPCC:n tuorein raportti osoitti ilmastonmuutoksen vastaisen toimenpiteiden hitauden. Huhtikuussa 2022 julkaistussa IPCC:n kuudennen arviointiraportin toisessa osassa tarkasteltiin vaihtoehtoisia tapoja ilmastonmuutoksen hillitsemisessä. Raportin mukaan ekosysteemin ja ihmisten haavoittuvuus ilmastonmuutokselle vaihtelee huomattavasti alueiden välillä ja jopa niiden sisällä. Tätä edistää muun muassa valtamerien ja maavarojen kestävä käytön käyttö sekä epätasainen sosioekonominen kehitys. Lyhyen aikavälin toimet ilmaston lämpenemiselle yli 1,5 asteen vähentäisivät merkittävästi ekosysteemille aiheutuvia menetyksiä. Raportin mukaan keskeistä ilmastonmuutoksen hillitsemisessä olisi hiilen poistaminen ilmakehästä. IPCC:n tuorein raportti tarkastelee tätä muun muassa fossiilisten polttoaineiden, vetyteknologian ja maatalouden uudistamisen näkökulmista. (Ilmastonmuutos 2022.)

Elintarviketuotannon osuus kaikista maailman kasvihuonepäästöistä on noin 26 prosenttia, mihin sisältyy alkutuotannon myös muiden toimijoiden päästöt kuten liikenteen ja teollisuuden. EU:n komission mukaan maatalouden osuus EU:n kasvihuonepäästöistä on 10,3 prosenttia, joka valtaosa on peräisin kotieläimistä. Tässä laskelmassa ei ole huomioitu Euroopan Unionin alueelle tuotuja eläinperäisiä tuotteita. Metaanipäästöt ovat voimakkaampia kuin hiilidioksidipäästöt, joten jopa pelkkä lehmien märehähtäminen aiheuttaa kasvihuonepäästöjä. Tilastoista havaitaan, että pitkän aikavälin tarkastelussa maatalouden päästöt ovat pysyneet samassa tasossa. (Ilmastovuosikertomus 2021.) Suomessa luonnonvarakeskuksen tutkijat ovat todenneet, että maatalouden kasvihuonepäästöistä 75 % syntyy maaperän kautta (Lehtonen ym. 2020, 9). Ympäristöministeriön vuosikertomuksessa todetaan, että *"Maatalouden päästöjä pyritään vähentämään vaarantamatta kotimaista ruoantuotantoa ja maailmanlaajuisia ruokaturvaa. EU:n maatalouspolitiikan uudistuksen tavoitteena on, että 40 prosenttia EU:n maataloussektorin tulevasta rahoituksesta suunnataan ilmastotoimiin."* (Ilmastovuosikertomus 2021.)

Monitieteinen tutkimusyksikkö BIOS puolestaan pohtii tutkimusartikkelissaan sitä, millaisten haasteiden edessä ruoantuotanto todellisuudessa on. Ruoantuotannon pitäisi osata varautua epävarmoissa olosuhteissa esimerkiksi uusiin kasvitauteihin tai vesitalouden parantamiseen. Toisaalta

taas kokonaistuotantoalan pienentyessä tehokkuutta ei voida saavuttaa, koska päästöt olisi saatava laskuun. Sekä ympäristöministeriössä että BIOSin tutkimusyksikössä todetaan ruoantuotannon välttämättömyys ja ruokaturvan merkitys. Ristiriitaiset haasteet luonnonvarojen kuluttamisen ja ylläkylläisyyden välillä ovat nyt taitekohdassa. (Lähde 2019.)

3.2 Vastuullisuusraportoinnin syntyhistoria

Alaluvuissa käsitellään muutamaa kansainvälisistä tahoa, joiden toiminnalla ja sopimuksilla on vaikutusta maatalouden ympäristövaikutusten raportointiin Suomessa. YK, taloudellisen kehityksen ja yhteistyön järjestö eli OECD sekä EU:n poliittiset päätökset ovat konkretisoimassa myös pienten ja keskisuurten yritysten vastuullisuutta.

3.2.1 Yhdistyneet Kansakunnat YK

On huomattava, että eri valtioiden solmimat kansainväliset sopimukset YK:n kanssa tulevat vaikuttamaan keskeisesti kyseessä olevien maiden omiin lainsäädäntöihin ja annettuihin ohjeistuksiin. Vastuullisuusraportoinnin ja kestävän kehityksen alku luotiin Rio de Janeirossa vuonna 1992 pidetyssä YK:n kokouksessa, jossa laadittiin ensimmäiset ympäristösopimukset. Kahta vuotta myöhemmin vuonna 1994 tehdyn puitesopimuksen tavoitteena oli turvata elintarvikkeiden tuotanto siten, että myös taloudellinen kehittyminen on mahdollista. Näiden vaiheiden jälkeen vuonna 2005 solmittiin YK:ssa Kioton sopimus, joka velvoitti oikeudellisesti ensimmäistä kertaa. Kioton sopimuksen tavoitteena oli vähentää kasvihuonekaasuja noin viisi prosenttia vuosina 2008–2012 vuoden 1990 lähtötasoon verrattuna. (What is Kyoto Protocol n.d.)

Vastuullisuusraportoinnin kannalta tärkein sopimus allekirjoitettiin kuitenkin Pariisissa 12.12.2015. 4.11.2016 voimaan astuneen Pariisin sopimuksen tavoitteena on pysäyttää ilmaston lämpenemisen nousu alle kahteen asteeseen suhteessa esiteolliseen aikaan (1720–1800-luvut). Tavoitteena on, että ilmaston lämpötila nousisi vain 1,5 astetta. Pariisin sopimuksen toimeenpanon säännökset kattavat muun muassa raportointia, tarkastusta ja arviointia käsitteleviä ohjeita sekä kansallisen sitoumuksen tarkempia ohjeistuksia. Oleellista on, että kaikkien maiden ilmastopoliittikka kiristyy ja päästövähennystavoitteet ovat riittävät. (Pariisin ilmastopoliittikka n.d). Lokakuussa 2015 New Yor-

kin huippukokouksessa sovittiin Agenda 2030 -toimintaohjelma, joka sisältää 17 kestävän kehityksen tavoitetta (Sustainable Development Goals). Nämä on havainnollistettu alla olevassa kuviossa 2.

Kuvio 2: Kestävän kehityksen tavoitteet (Kestävän kehityksen globaali toimintaohjelma n.d.)

Globaali maailmantila lokakuussa 2022 haastaa näitä kestävän kehityksen tavoitteita. YK:n pääsihteeri Antonio Guterres oli Yorkin huippukokouksessa 2022 erittäin huolissaan maailman tilasta juuri nyt. Monessa suhteessa on menty aivan väärään suuntaan kestävän kehityksen tavoitteiden suhteen, mikä on todella huolestuttavaa planeetan tulevaisuutta ajatellen. (YK:n uutiset yleiskokouksesta 2022.)

3.2.2 Taloudellisen kehityksen ja yhteistyön järjestö OECD

Taloudellisen kehityksen ja yhteistyön järjestö (Organisation for Economic Co-operation and Development) OECD on merkittävä järjestö vastuullisuusraportoinnin kannalta. Jo vuonna 1976 OECD valmisti vastuullisen liiketoiminnan toimintaohjeet monikansallisille yrityksille, joita on päivitetty viimeisen kerran vuonna 2011. (OECD:n julistus kansainvälisistä...n.d.) OECD:n kuuluvien valtioiden esittämien suositusten kohderyhmänä ovat olleet etenkin monikansalliset yhtiöt ja kansainväliset rahoitusyhtiöt. Nämä suositukset pohjautuvat vapaaehtoisuuteen vastuullisuuden periaatteista sekä kansainvälisen liiketoiminnan lainsäädännön soveltamisesta. (OECD moni kansallisten yritys-

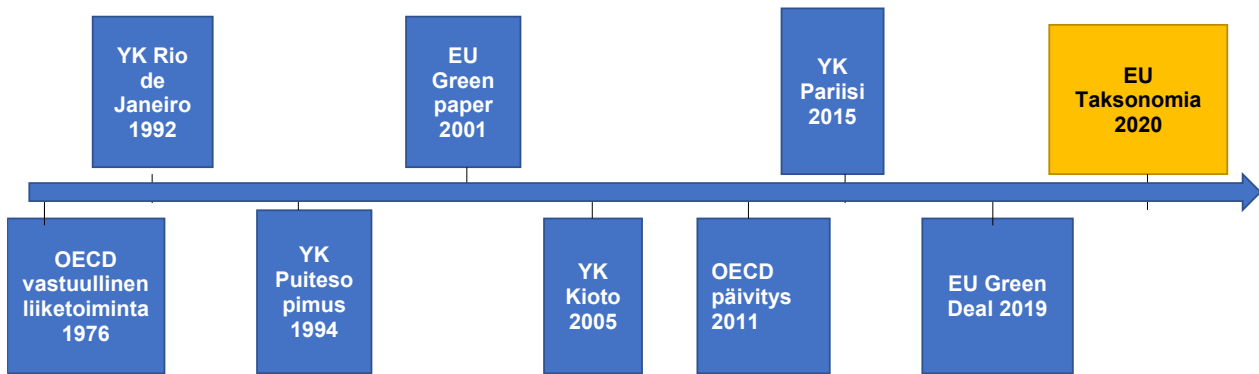
ten...n.d.) Raportointiohjeet ulottuvat sellaisille yritysvastuiden osa-alueille, joilla ei ole vielä vaikiintuneita raportointiperiaatteita. Näitä ovat esimerkiksi liiketoiminnan vaikutus luonnon monimuotoisuuden suojeluun ja kasvihuonekaasujen tarkkailuun (OECD guidelines for... 2011, 29).

3.2.3 Euroopan Unioni EU

Yritysvastuiden ja – raportoinnin sääntelyyn on merkittävästi vaikuttanut myös kolmas taho, Euroopan Unioni. Vuonna 2001 Euroopan komissio julkaisi kestävän kehityksen strategian, jossa muun muassa tiedotettiin päästökauppajärjestelmän rakentamisesta vuoteen 2005 mennessä. Euroopan Unionin poliittisissa päätöksissä on noudatettu pitkän aikavälin strategiaa, joka nojaa vahvasti kestävään kehitykseen erittäin laaja-alaisesti. (Kestävä kehitys Euroopassa... 2001.) Vuonna 2001 Euroopan Komissio julkaisi Green Paperin eli Vihreän kirjan. Se sisälsi suuntaviivoja siihen, miten taloudellisten tietojen rinnalla yrityksiltä pyydetäisiin tietoja myös vastuullisuudesta ja kuinka riippumattomat tarkastajat tutustuisivat niihin.

Tästä voisi päätellä, että valmistelutyö johti NFR-direktiivin (non financial reporting directive) 2014/95/EU voimaan tulon vuonna 2014. Direktiivi koskee muita kuin taloudellisten tietojen raportointia ja sillä säädellään EU:n jäsenmaiden yhteisiä tavoitteita. Tavoitteet ovat sitovia, mutta niitä noudatetaan oman lainsäädännön alaisesti. Viisi vuotta myöhemmin 2019 Euroopan komissio julkaisi uuden kestävän EU:n vihreän kehityksen ohjelman eli Green Dealin. Ohjelma toteuttaa YK:n Agenda 2030 -toimintaohjelman tavoitteita ja noudattaa EU:n poliittisia suuntia. Samana vuonna EU:n asetukseen (EU2019/2088) kirjattiin kestävyteen liittyvät tiedonantovelvollisuudet rahoituspalvelusektorille. On huomattava, että asetukset ovat sitovia asiakirjoja, joita sovelletaan suoraan kaikissa Euroopan Unionin jäsenmaissa ilman kansallista lainsäädäntötarvetta. Tätä vuonna 2019 annettua asetusta muutettiin vielä kesäkuussa 2020, kun Euroopan parlamentti ja neuvosto (EU) antoi ns. EU-taksonomia-asetuksen 2020/852. (Niskala 2020.)

Edellä esitetyt OECD:n , EU:n ja YK:n tekemät päätökset on tiivistetty visuaaliseen muotoon kuviossa 3.

Kuvio 3: Vastuullisuuden aikajana

Aikajanasta on havaittavissa, että vastuullisuustyötä on tehty pitkään ja 2000-luvun aikana vastuullisuustyö on vauhdittunut. Tällä hetkellä taksonomia-asetusta konkretisoidaan eri toimialoja tehtävien päätösten kanssa.

3.3 Vastuullisuus elintarviketeollisuudessa

Elintarviketeollisuus tarkastelee jäsenyritystensä vastuita ympäristö-, taloudellisen ja sosiaalisen vastuullisuuden kautta. Elintarviketuotteiden vastuullisuutta tarkastellaan koko sen elinkaaren ajalta eli alkutuotannosta kuluttajille saakka. Elintarviketeollisuusliitto ETL jakaa ympäristövastuut neljään tarkastelunäkökulmaan, joita ovat ilmasto ja energia, kiertotalous, luonnon monimuotoisuus ja vesi. Sosiaalinen vastuu kattaa ETL:n mukaan henkilöstön, elintarviketurvallisuuden, ravitsemuksen, hyväntekeväisyyden, kuluttajaviestinnän ja vastuullisen toimitusketjun. Vastuullisella toimitusketjulla varmistetaan, että tuotteet on valmistettu kestävin menetelmin. Edelleen ETL:n mukaan taloudellinen vastuu tarkoittaa sitä, että verot maksetaan lakien ja asetusten mukaisesti, työllistetään ihmisiä ja panostetaan tutkimus- ja tuotekehittelyyn (Elintarviketeollisuus toimii vastuullisesti n.d.). Elintarviketeollisuuden kautta maatalousyrityksiin syntyy painetta tehdä investointeja ja ottaa teknologiaa enemmän käyttöön, jotta ne pärjäisivät tulevaisuudessa paremmin. Alla olevaan kuvioon 4 on koottu muutamien kauppojen ja tuottajaomisteisten yritysten vastuullisuusohjelmien tavoitteet.

Vuonna 2030 myymästämme ruoasta vähintään 65 % on kasvispohjaista ja 80 % kotimaassa valmistettua.

Vahvistamme hankinnan vastuullisuutta ja läpinäkyvyyttä toimitusketjussa.

Haluamme nollata hiilijalanjäljen Suomessa vuoteen 2035 mennessä.

Maatiloilta kuluttajille ulottuvan ruokaketjun hiilineutraalius vuoteen 2040 mennessä.

Ohjeistaa alkutuotantoa ympäristötehokkuuteen ja suosittelee tuotantotiloilleen liittymistä EU:n ympäristösitoumukseen.

Kuvio 4: Esimerkkejä vastuullisuuslupauksista (Vastuullisuusohjelma ja vastuullisuuden johtaminen n.d. Kestävä kehitys 2021, 21. Valion vuosiraportti 2021,28. HK:n vuosi- ja vastuullisuusraportti 2021,22. Ympäristön huomioiminen tuotantotiloilla n.d.)

Esimerkissä on nähtävissä kaupparyhmittymien ja ruokateollisuuden vastuullisuuslupauksia. Kuvion 3 lauseet on koottu esimerkin omaisesti kunkin yrityksen verkkosivustoilta. Kuluttajia ja asiakkaita varten tehdyt lupaukset ja vastuullisuusstrategiat ovat hyvin erilaisia, mutta tavoite on silti kaikille toimijoille sama.

4 Taksonomia maataloudessa

Alla olevissa luvuissa käsitellään taksonomia-asetuksen kriteereitä ja sen vaikutusta maatalousrahoitukseen ja -yrittäjiin. Lisäksi luvuissa esitellään ESG-koodausta, joka antaa viitteitä siihen, miten ympäristöllistä (E), sosiaalista (S) ja hallinnollista (G) ulottuvuutta voitaisiin mitata.

4.1 Taksonomian vaikutus ruuantuotantoon

Euroopan Unionin taksonomian avulla halutaan ohjata tulevaisuudessa pääomat ilmaston ja ympäristön kannalta kestäviin hankkeisiin. Tämä on osa EU:n vihreää siirtymää, jonka vaikutus maataloudessa näkyy muun muassa biodiversiteetin suojelemisena tai päästöjen vähenemisenä. Tällä

pyritään samalla varmistamaan turvallinen ruoan saatavuus ja kehittämään ruoantuotannon arvoketju mahdollisimman puhtaaksi. Tavoitteena on lisäksi ohjata eurooppalaisia kuluttajia muuttamaan ruokailutottumuksensa ilmastomyönteisimpiin raaka-aineisiin.

Taksonomia-asetuksella on kuusi ympäristötavoitetta, joiden alla on toimialakohtaiset arviointikriteerit (Fritze 2022). Nämä esitellään seuraavassa kuviossa 5.

Kuvio 5. Taksonomian tavoitteet (EU taksonomia n.d.)

Investointeja suunnittelevan yrityksen tulee varmistaa, että hanke edistää vähintään yhtä arviointikriteeriä eikä aiheuta haittaa muille ympäristötavoitteille. Tämä periaate on nimeltään *Do no significant harm* eli *ei aiheuta merkittävää haittaa*. Taksonomialla pyritään siihen, että rahoituksen saatavuus helpottuu kohteille, jotka edistävät päästövähennystavoitteita. (Klementti 2021.)

EU:n komission toimeksiannosta EFRAG (European Financial Reporting Advisory Group) on aloittanut standardin luomisen vastuullisuusraportointiin. Lähtökohtana ovat muun muassa EU:n kestävän rahoituksen ohjelma sekä olemassa olevat vastuullisuusraportoinnin standardit. Tavoitteena on saada kokonaisvaltaisempaa kuvaa yritysten raporteista, toiminnasta, tuloksesta, vastuullisuudesta ja riskeistä (Niskala 2020.)

4.2 Kestävän rahoituksen toimintasuunnitelma

Euroopan pankkiviranomaisen eli EBA:n (European Banking Authority) tehtävänä on osallistua eurooppalaisen pankkialan säännösten laatimiseen ja edistää kuluttajien tasa-arvoista kohtelua sekä varmistaa rahoitusvakaus koko EU:n alueella. EBA julkaisi 6. joulukuuta 2019 kestävän rahoituksen

toimintasuunnitelman. Sen keskeisenä elementtinä oli ottaa EU-alueen pankkien ja vakuutusyhtiöiden vakavaraisuusäntöihin vihreä tukitekijä, mikä käännettynä englanniksi on green supporting factor. Tämä tarkoittaa, että luottoa myöntäessään pankkien tulee sisällyttää riskientunnistamistoimenpiteisiin vastuullisuus näkökulma eli ESG. (Renewed sustainable finance...n.d.) Vastuullisuus- eli ESG-raportoinnissa yritys raportoi toimintansa kolmenlaisista vaikutuksista: ympäristövaikutuksista (Environmental), sosiaalisista (Social), taloudellisista ja hallinnollisista vaikutuksista (Governance). Kuviossa 6 on kuvattu yritysten raportointivaateet visuaalisesti.

Kuvio 6: ESG -raportointivaateet yrityksille

Kestävällä yritysrahoituksella tarkoitetaan siis näitä ESG-periaatteita, jotka huomioidaan rahoituspäätöksissä. Rahoituslaitosten ja yritysten on kyettävä arvioimaan omaa toimintaansa ESG-riskieillä. Euroopan keskuspankin alaiset valvojat käyttävät yhtä menetelmää ja yhtenäisiä työkaluja, kun he arvioivat EU-alueen pankkeja johdonmukaisesti. He keskittyvät valvonnassa pankkien liiketoimintamalleihin, heidän sisäiseen hallintoonsa sekä pääoma- ja maksuvalmiusriskeihin. Valvojat arvioivat pankkien kohtaamat riskit ESG-näkökulmasta ja tarkistavat, että nämä riskit ovat hallinnassa asianmukaisesti. Tätä kutsutaan valvojan arviointiprosessiksi eli SREPiiksi, joka tulee sanoista Supervisory Review and Evaluation Process. EKP:n pankkivalvonta asettaa vuosittain valvonalle painopisteet, jotka ohjaavat SREPin toimintaa sinä vuonna. Valvonnan painopisteet vuosille 2022–2024 keskittyvät seuraavaan kolmeen osa-alueeseen:

1. Pankkien tilanne pandemian jälkeen, keskittyen luotto-, markkina- ja rahoitustoiminnan korkoriskisiin.
2. Liiketoimintamallin rakenteellisen heikkouden estäminen digitalisaation avulla sekä pankkien hallintoelinten puutteet
3. Uudet, muuttuvat riskit kuten ilmasto- ja ympäristöriskit sekä IT- ja kyberturvallisuusriskit.

Kullekin osa-alueelle on asetettu strategiset tavoitteet sekä laadittu toimintaohjelmat, joilla pyritään puuttumaan tärkeimpiin riskiarvioinnissa havaittuihin heikkouksiin. (ECB banking supervision...n.d.)

Rahoituslaitoksilta vaaditaan jo nyt ESG-raportointia, joka alkoi sijoitustoiminnasta, mutta tulee ulottumaan muun muassa uusluotonantoon. Finanssi- ja rahoitusala on esittänyt, että ESG-raportointia varten perustettaisiin rekisteri, jonka ylläpitäjänä olisi Eurostat tai jokin muu EU-viranomainen. Julkinen ESG-rekisteri antaisi tietoa piensijoittajille, tutkijoille ja opetukselle. Suomalainen finanssiala on työstänyt ESG-rekisteriä finanssialan vastuullisuustoimikunnassa. (Palmgren 2020.) Rahoituslaitoksille taksonomia asettaa vaatimuksia rahoitettavien kohteiden arvioimisesta ja hankkeiden ESG-riskeistä. Finanssiala on keskeisessä roolissa, kun yritykset ottavat käyttöön uusia menetelmiä ilmasto- ja ympäristöriskejä huomioivissa kehitystöissä ja käyttöönotoissa. (Klementti 2021.)

4.3 ESG-tiedon koodausmalli

Uudet yritysraportointisäännöt ovat lisääntyneet Euroopassa yritysten kestäväen kehityksen eli CSRD-direktiivin myötä. EU toteuttaa politiikkaa, jossa yritysten ESG-suorituskyky tullaan mittaamaan uskottavasti ja vertailukelpoisesti. Arvidssonin ja Dumayn mukaan sekä tutkimuksissa että käytännössä on todistettu kestäväen kehityksen laskennan ja raportoinnin lisäävän legitimeettiä eli oikeellisuutta (Arvidsson S & Dumay 2021). Yritysten on varmistettava, että heidän antamat ESG-tiedot ovat olennaisia ja laadukkaita, vaikka tällä hetkellä ohjeet ja raportointikehykset ovat sekavia. Yksi mittaustapa on analyyttinen ESG-tiedon laatukehys, joka mittaa ESG-tiedon laatua, määrää ja suorituskykyä. Mallintamista testattiin ruotsalaisissa yrityksissä, sillä maan toimintakulttuurissa on ollut jo vuosikymmeniä luontevaa ottaa uusia raportointikäytäntöjä innokkaasti vastaan ja ESG-kysymykset ovat olleet jo aikaisemminkin raportointikohteina.

ESG-tiedon laatua on tutkittu koodausmenettelyillä. Ympäristöulottuvuutta (E) mitattiin sillä, kuinka monta ympäristöaloitetta kukin yritys nostaa esille raportissaan ja kuinka monta niistä se

kuvaa yksityiskohtaisesti. Laskettiin suhde, kuinka monta ympäristöaloitetta kussakin raportissa oli yksityiskohtaisesti määritelty; yksityiskohtaisesti kuvattujen ympäristöaloitteiden määrä jaettuna mainittujen aloitteiden kokonaismäärällä. Jos esimerkiksi neljä viidestä mainitusta aloitteesta on kuvattu yksityiskohtaisesti yritys saisi arvosanan 0,8. Suhdeluku 1 (0) tulee tulkita siten, että yritys kuvaa kaikkia (tai ei yhtään) ympäristöaloitteitaan yksityiskohtaisesti.

Toinen suhdeluku laskettiin ympäristöaloitteiden määrästä. Se saadaan esimerkiksi siten, että jos kolmessa viidestä mainitusta aloitteiden määrästä olisi kehittämiskuvauksia, yritys saisi arvosanan 0,6. Suhdeluku 1 (0) tulee tulkita siten, että yritys kuvaa kaikkien (tai ei yhtään) raportissa käsiteltyjen ympäristöaloitteidensa kehitystä.

Kolmas suhdeluku laskettiin niiden aloitteiden määrästä, joissa tavoite, tavoiteaikakehys ja tulos on annettu. Se jaettiin raportissa käsiteltyjen ympäristöaloitteiden kokonaismäärällä. Esimerkiksi jos kahdeksasta mainitusta aloitteesta kahdessa olisi ollut tavoite, aikakehys ja tulos, yritys saisi arvosanan 0,25. Suhdelukua 1 (0) tulkitaan taas siten, että yritys sisältää tavoitteet, tavoiteaikakehykset ja tulokset kaikkiin (tai ei mihinkään) raportissa käsiteltyihin ympäristöaloitteisiinsa.

Sosiaalinen ulottuvuus (S) -osiossa selvitettiin, kuinka monta sidosryhmää yritysten raportissa korostettiin, ja kuinka monta sidosryhmäsuhdetta se kuvasi yksityiskohtaisesti. Lisäksi tehtiin sidosryhmien identifiointianalyysi, missä tunnistettiin, miten yritys tunnistaa itsensä. Tässä osiossa yhden (1) pisteen saivat yritykset, jotka kuvailivat yleistä tavoitetta ja niiden sidosryhmävuorovaikutusten suunnittelua sekä miten ne ovat tekemisissä eri sidosryhmien kanssa. Nolla pistettä (0) annettiin niille yrityksille, jotka tekevät vain yhtä tai toista tai eivät yhtään. Arvosana 1 (0) tulee tulkita siten, että yritys on yksityiskohtainen (ei yksityiskohtainen) edistymisensä sosiaalisten aloitteiden eli sosiaalisen kehityksen suhteen. Lopuksi yritykset saivat sosiaalisen suorituskyvyn pisteet sen mukaan, tekivätkö ne raporteissaan yksityiskohtaisia olennaisuusanalyyskejä, joissa kuvattiin tämän analyysin prosessi ja tulos (1 jos kyllä; muuten 0).

Hallintoulottuvuus (G) keskittyi esimerkkiyritysten hallintoaloitteisiin. Hallinto-aseman arvioimiseksi annettiin yrityksille arvosana 1, jos he keskustelivat hallintojärjestelmästä ja kuvasivat sen nykyistä tilaa, ja 0, jos eivät. Hallintokehitystä sekä siinä edistymistä lyhyellä aikavälillä arvioi-

tiin sen perusteella, miten yritykset keskittyivät kahteen yleisimpään yhteiskuntaraportoinnin toimintamalleihin eli YK:n UNGC (Global Compact) ja GRI:n raportit. Yrityksille annettiin kaksi pistettä sen perusteella, olivatko ne UNGC:n jäseniä ja sovelsivatko ne GRI:tä. Näiden kahden pistemäärän keskiarvo on yhtiön hallinnon kehittämisen alapistemäärä. Tarkasteltavana oleva koodausmenettely tarkistettiin vielä erityisesti sijoittajien käyttämän *Sustainanalytic's ESG Performance Framework* -tietojen trendien kanssa. Tällä pyrittiin saada koodausmenettelystä mahdollisimman luotettava.

ESG-mittaustapaa tarkastellessa on havaittu, että yritysten nykyinen raportointi ei täytä rahoituslaitosten ja sidosryhmien kysyntää, joten raportointia säätelevää CSRD-direktiiviä ollaan uudistamassa. Tutkimuksissa on lisäksi havaittu, etteivät ESG-raportointivelvollisuudet näytä lisäävän yritysten halua kestävään kehitykseen vaan paineen on tullava sijoittajilta, kuluttajilta ja tuotteiden loppukäyttäjiltä. (Arvidsson & Dumay 2021.)

4.4 Ennakovalmistelut kestävästä maa- ja metsätalousrahoituksesta

Valtioneuvosto on selvittänyt maa- ja metsätalousvaliokunnan ja asiantuntijatyöryhmän kanssa kestävä rahoituksen ennakkovaikuttamislinjauksia eli miten komission asettamat taksonomian ympäristötavoitteet tulevat vaikuttamaan Suomessa. Selvitystä varten Maa- ja metsätalousvaliokunta kuuli muun muassa Maa- ja metsätaloustuottajain Keskusliittoa (MTK), Pellervon taloustutkimusta (PTT), Metsäteollisuus ry:tä ja Suomen luontopaneelia. Lisäksi tässä yhteydessä saatiin lausuntoja muun muassa ProAgria Keskusten Liitolta, WWF Suomelta, Suomen pankilta sekä OP-ryhmältä. EU:n kestävä rahoituksen foorumin raportti pelkäästään maatalouden osalta oli yli 100 sivua, joka oli selvästi pidempi verrattuna muihin taloudellisiin toimintoihin. Asiantuntijoiden mukaan kotieläintuotannon taloudellisissa toiminnoissa voidaan tukea ympäristötavoitteita seuraavilla toimenpiteillä:

1. Laidunmaan biologisen monimuotoisuuden säilyttäminen tai parantaminen
2. Harvinaisten rotujen kasvatusta ja
3. Kestävä maatalouden tyypitasapainon varmistaminen (porttitase).

Kaikki taloudelliset toiminnot koskevat biologista monimuotoisuutta ja ekosysteemejä, jotka on jaettu neljään eri tuotantosektoriin: kotieläintuotantoon, kasvituotantoon, metsätalouden hakkuihin ja kalastukseen. Kestävä rahoituksen foorumin raportin mukaan EU:n maatilojen tulisi tehdä kestävyysuunnitelma, jolla todistettaisiin edellä mainittujen kriteerien täyttyminen. Tiloilla pitäisi

olla kriteeristöjen täyttymisessä kestävyysuunnitelma, joka edellyttäisi muun muassa kuvausta tilan biofyysisestä ympäristöstä, viljelyjärjestelmästä ja -käytänteistä sekä arviota monimuotoisuudesta ja maisemasta. Kestävydestä tulisi pitää erillistä kirjanpito, jonka kolmas riippumaton osapuoli todentaisi kolmen vuoden välein kestävyysuunnitelman.

Maa- ja metsätalousvaliokunta vaatii raportissaan, että ehdotetuista kriteereistä ei aiheudu taloudellisen tai sosiaalisen kestävyden kannalta haittaa, ja että sitä ennen tehdään vaikutusarviointi vähintään taloudellisten ja alueellisten vaikutusten osalta asianmukaisesti. Arviointi tulisi tehdä yritystasolla, jossa huomioidaan vaikutukset toimintaedellytyksiin, yritysten ja kiinteistöjen vaikutusarvoihin sekä alalla sovellettaviin sopimuksiin. Lisäksi taksonomiakriteerien vaikutukset perusoikeuksiin kuten omaisuuden suojaan ja elinkeinovapauteen sekä muihin Suomen lainsäädännössä turvattuihin oikeuksiin, kuten jokamiehen oikeuteen, tulee arvioida huolellisesti. (MmVL 1/2022 vp).

4.5 EU:n yhteinen maatalouspolitiikka

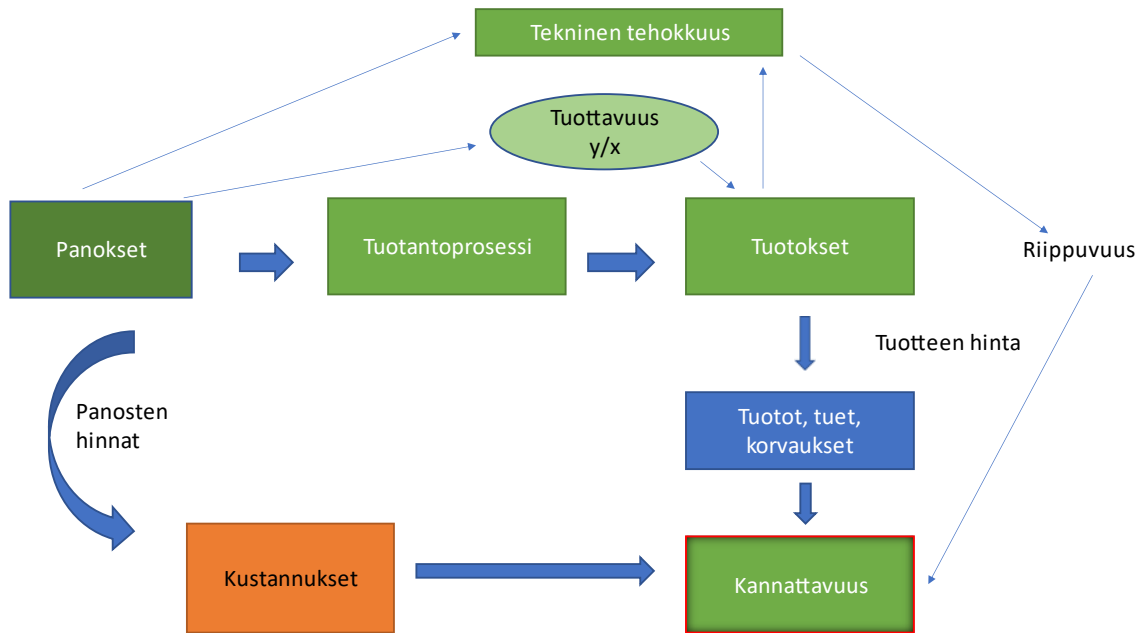
Lissabonin sopimuksessa vuonna 2009 määriteltiin yhteisvastuuhenki ja solidaarisuus, joiden katsotaan olevan perusta EU:n huoltovarmuudelle. Huoltovarmuudelle ei ole yhteisölainsäädäntöä, mutta EU-strategiassa sitä korostetaan, koska omavaraisuus pyritään saavuttamaan kollektiivisesti koko EU:n alueelle yhteisten markkinoiden kautta. Euroopan unioni on omavarainen, mutta eri jäsenmaissa on huomattavia eroja omavaraisuudessa tuotannon erikoistumisen takia. Yhteisellä maatalouspolitiikalla pyritään takaamaan ruokaturva, joka on avainasemassa monipuolisen ja korkealaatuisen maataloustuotannon säilyttämisessä. (Anttila 2015.) Kriiseihin ja häiriötilanteisiin varautuminen on huoltovarmuuden keskeinen tavoite. Yhteiskunnan ja elinkeinoelämän elintärkeät toiminnot turvataan, jotta kansalaiset voivat elää turvallista arkea. Kaiken perustana ovat markkinat ja kilpailukykyinen talous, jotka varmistetaan Suomessa yhteistyössä julkisen, yksityisen ja kolmannen sektorin eli voittoa tavoittelemattomien ryhmittymien kanssa. (Huoltovarmuus Suomessa n.d.)

Maataloutta säädellään ja tuetaan kaikissa EU-maissa, jotta elintarviketuotanto turvattaisiin. Maatalouden on jatkuvasti tehostettava toimintaansa ja sopeuduttava hintojen, kysynnän ja markkinoiden muutoksiin. Maatalouden monet tavoitteet toteutuvat mm. ilmaston- ja vesiensuojelun,

luonnon monimuotoisuuden ja tuotantoeläinten hyvinvoinnin osalta, mikäli poliittinen ohjaus toimii muuttuvissa olosuhteissa. Muutokset voivat olla nopeita tuote- ja panosmarkkinoilla, kuten Ukrainan kriisi on osoittanut. Muutokset teknologiassa tai kysynnässä ovat hitaampia, mutta suuria ja osin peruuttamattomia, jonka esimerkiksi turvekeskustelu on osoittanut. (Ryhänen & Sipiläinen toim. 2018.)

4.6 Maatalousyrityksen pääomavaltaisuus

Maatalousyrittäjän on pystyttävä hankkimaan kaikki tieto omasta toimintaympäristöstään, toimintaympäristön oletetuista muutoksista, tuote- ja panosmarkkinoista sekä harjoitettavasta maatalouspolitiikasta. Päätöksenteko on monitahoista ja haastavaa. Maatila ostaa vuosittain lyhytvaikutteisia tuotantopanoksia kuten lannoitteita, kasvinsuojeluaineita, polttoaineita ja rehuja panosmarkkinoilta. Niiden hinnat ovat nyt lähteneet räjähdysmäiseen nousuun. Pääomia sitoutuu koneisiin, laitteisiin ja rakennuksiin, jotka on hankittava pääomatavaroiden markkinoilta. Tarvitaan myös monenlaista työpanosta suorittavasta työstä korkean osaamisen suunnittelu- ja johtamistyöhön. Tarvittava työpanos hankitaan ostamalla, vuokraamalla tai palkkaamalla työsuhteeseen. Jotta yritys toimii, tarvitaan peltoa peltomarkkinoilta; pellon perusparannustoimia, neuvontapalveluita ja tietokoneohjelmia yms. niitä tarjoavilta. Tarvitaan myös rahoitusta rahoitusmarkkinoilta ja maataloustukia yhteiskunnalta. Lopulta tuotannontekijät jalostetaan tuotannoksi ja tuotteiksi, jotka myydään jalostaville elintarvikeyrityksille tai lopullisille kuluttajille. Yrittäjän on päätettävä tuotannon järjestämisestä: mitä tuotteita tuotetaan, minkä verran ja missä ajanjaksossa. Kuinka paljon tarvitaan kapasiteettia ja minkälaisia tuotantomenetelmiä käytetään (Ryhänen & Sipiläinen toim., 2018. 83). Alla olevassa prosessikaaviossa 7 kuvataan maatilayrityksen toimintaa.

Kuvio 7: Maatilayrityksessä raha vaihtaa omistajaa (Ryhänen & Sipiläinen toim. 2018, muokattu)

Maatilayrittäjän tulee olla koulutettu moniosaaja, jotta yrityksen kannattavuus ja vakavaraisuus on riittävällä tasolla. Enää ei riitä pelkkä substanssiosaaminen vaan kykyä tulee olla entistä enemmän talouden hallintaan.

5 Pankkitoiminta Suomessa

Suomen Pankin tehtävänä on huolehtia suomalaisesta rahapolitiikasta rakentamalla taloudellista vakautta Suomeen. Talouspoliittinen vaikuttaminen, hintavakauden valvominen ja maksujärjestelmien turvallisuus on Suomen Pankin tärkeimpiä tehtäviä. Eurojärjestelmän rahapolitiittiset päätökset tehdäänkin keskitetysti Euroopan keskuspankin eli EKP:n neuvostossa, jonka jäsenenä Suomen Pankin pääjohtaja on yhdellä äänellään. Suomen pankki on mukana kansainvälisessä tutkimustoiminnassa sekä tilastoinnissa, jotka tuovat oleellista tietoa rahamarkkinoista ja Suomen taloudesta. (Suomen pankin tehtävät 2020.) Rahoituslaitokset jaetaan Suomen pankkiin, talletuspankkeihin, muihin luottolaitoksiin ja rahamarkkinarahastoihin. Talletuspankeista tunnetuimmat ovat Osuuspankit, Säästöpankit ja Nordea. Jo pelkkiä itsenäisiä osuuspankkeja on reilusti yli sata. Muihin luottolaitoksiin kuuluvat muun muassa Suomen hypoteekkiyhdistys, OP-korttiyhtiöt Oyj ja SP Kiinnitysluottopankki Oyj. Rahamarkkinarahastoja ovat Resurs Bank AB Suomen sivuliike sekä muut sivuliikkeet. (Rahoituslaitoslista 2022.) Laki luottolaitostoiminnasta

(8.8.2014/610) määrittelee tässä työssä tarkasteltavien talletuspankkien toimintaympäristöä. Ensimmäisen luvun kahdeksannessa kohdassa määritellään, että ”*Talletuspankki on luottolaitos, jonka toimilupa oikeuttaa vastaanottamaan yleisöltä talletuksia. Talletuspankki voi olla osakeyhtiö, osuuskunta tai säästöpankki. Talletuspankin velvollisuudesta maksaa talletussuojamaksua ja kuuluu talletussuojajärjestelmään säädetään rahoitusvakausviranomaisesta annetussa laissa*” (9.11.2018/866) (L 8.8.2014/610). Talletuspankit jaetaan vähittäis- ja tukkupankkitoimintoihin. Tässä opinnäytetyössä keskitytään vähittäispankkitoiminnan ja asiakasrajapinnan tarkasteluun.

5.1 Suomalaiset pankit toimivat globaalisti

Pankkien päätehtävät eivät ole muuttuneet reilun sadan vuoden aikana. Ne on perustettu tarpeeseen; lainataan rahaa luottoluokitusta vastaan ja talletetaan rahaa. Nykyisin pankkien tehtäviin kuuluvat myös sijoitus- ja varainhoitopalvelut, kaiken maksuliikenteen hoito digitaalisin välinein sekä rahoitus- ja takauspalvelut. Lisäksi pankkikonsernit myyvät Suomessa vakuutuksia, näistä esimerkkinä Pohjola ja Osuuspankit, Nordea ja If tai LähiTapiola ja Säästöpankit. Tukkupankkitoimintaa hoitaa yrityspankit, kohderyhmänään suuryritykset ja julkisyhteisöt, keskittyen myös kansainvälisiin rahoituksiin ja ulkomaankaupan toimintoihin. Investointipankit puolestaan toimivat rahoittajina isojen yrityskauppojen järjestelyissä sekä osake-emissioiden ja osakkeiden välityksessä. Ne palvelevat näitä toimintoja tarvitsevia ja sekä sijoittajia että pankkiiriliikkeitä. Pankin tuotot ovat muodostuneet perinteisesti korkokatteesta, joka syntyy korkotuottojen ja –kulujen erotuksesta. Nyt korkojen ollessa alhaalla yhdeksi tärkeäksi tuottojen lähteeksi on muodostunut palkkiotuotot, jotka syntyvät muun muassa myyntituotteista sekä laki- ja sijoituspalveluista. Lisäksi omistaminen tuo tuottoja pankeille. Pankkien saamat tuotot käytetään toiminnan ja sääntelyn kuluihin. Digitalisaation tuomat mahdollisuudet ovat luottolaitoksille tärkeä osa kilpailua, jonka merkitys korostui Covid – 19 pandemian aikana, kun näitä alustoja tarvittiin yhä enemmän erilaisiin pankkipalveluihin. (Pankkien tehtävät n.d.)

Pankkitoiminta vaatii paljon pääomaa ja pankkiala yleensäkin on erittäin herkkä makrotalouden vaihteluille. Finanssi- ja valtionvelkakriisin jälkeen vuonna 2008 perustettiin pankkiunioni, joka on tärkeä osa euroalueen talous- ja rahaliittoa. Pankkiunionin tavoitteena on huolehtia siitä, että pankit ovat vahvoja selviytyäkseen tulevista finanssikriiseistä. Pankkiunionin tulee huolehtia myös siitä, ettei kannattamattomien pankkien ongelmia hoideta veronmaksajien rahoilla, jolloin vaikutukset kansalaisten reaalityöelämään jäävät vähäisiksi. Lisäksi rahoitusvakautta edistetään sillä, että

koko euroalueen rahoitusalaan koskevat säädökset ovat yhdenmukaisia (Pankkiunioni 2022). Sää-döskirja vaatii jatkuvaa ajantasaistamista, ja ne on nimetty Baseleiksi komitean sijaintipaikkakun-nan mukaan. Pankkien maksuvalmius- ja vakavaraisuusvaatimuksia on tarkennettu muun muassa sillä, että pankkien oman pääoman vähimmäisvaatimuksia on korotettu entisestään. Luottolaitos-ten hallinto- ja ohjausjärjestelmät sekä palkitseminen ovat tulleet sääntelyn piiriin. (Pankkien va-kavaraisuus- ja maksuvalmiussäätely n.d.)

Suomalaisten pankkien vakavaraisuus on hyvällä pohjalla, mutta se ei ole itsestäänselvyys. Pan-keille tehdään luottoluokitusta, jonka perusteella määräytyy hinta, jolla rahaa saadaan markki-noilta ostettua. Aivan täsmälleen kuin maatilayrityksen luottoluokituksen eli reittauksen mukaan määräytyy ulkoisen pääoman hinta eli korko. Pankkien luottoluokituksessa vaikuttaa myös Suo-men valtion taloudellinen asema, jota viimeisin luottoluokittelija piti innovatiivisena, avoimena taloutena, jolla on kypsät poliittiset ja institutionaaliset rakenteet. (Fitch Affirms at .... 2022). Glo-baalitalouden suhdanteet vaikuttavat pankkisektorin menestykseen, kun peilataan niiden kykyä kestää taloudellista riskiä. Banking Industry Country Risk Assessment: Finland -artikkelin (2021) mukaan Standard & Poor's eli S&P:n luottoluokittelijat ennakoivat pankkisektorin liiketoiminnan heikkenevän entisestään. Raportissa otettiin kantaa myös teknologiariskeihin ja Suomen hallituk-sen haluun antaa pankkisektorille poikkeuksellista tukea. (Banking Industry Country ... 2021.)

5.2 Pankkivalvonta Suomessa

Suomen Pankin tehtävä on siis huolehtia maksu- ja muun rahoitusjärjestelmän luotettavuudesta ja tehokkuudesta sekä osallistua sen kehittämiseen (214/1998 LSP 3§ 1 mom. 3 kohta). Vaikka pank-keja sitoo salassapitosäännöt, on Suomen Pankilla oikeus saada kaikki ne ilmoitukset, selvitykset ja muut tiedot viranomaisilta sekä luotto- ja rahoituslaitoksilta, jotka laissa Suomen Pankkia kohtaan on säädetty (LSP 26§ 1 mom.). Toisaalta on tärkeää huomata, että Suomen Pankin ollessa Euroo-pan Unionin perustamissopimuksen perusteella Euroopan keskuspankijärjestelmän EKPJ:n jäsen, Suomen Pankin on noudatettava sovittuja toimintatapoja ja yleisvalvontaperiaatteita. Pankkipalve-lujen tarjonta on yleensäkin luvanvaraista toimintaa, joka edellyttää säännöllistä raportointia. (Suomen Pankin yleisvalvontapolitiikka n.d.)

Suomessa vähittäispankkien asiantuntijat käyvät viranomaisten kanssa jatkuvaa vuoropuhelua, jonka tehtävänä on turvata suomalainen pankkitoiminta. Euroopan keskuspankki EKP ja Suomen

Finanssivalvonta valvovat pankkien toimintaa erilaisilla tarkastuksilla. Valvonnassa on muun muassa asiakkaiden luottokelpoisuudet ja vakuudet, joilla varmistetaan luoton takaisinmaksukyky. (Luotonmyöntämisen edellytykset n.d.) Rahoitusmarkkinoiden toimivuus on koko yhteiskunnan etu.

Finanssikriisi vuonna 2008 vauhditti pankkialan sääntelyä voimakkaasti. Euroopassa EKP valvoo pankkeja sekä suoraan että välillisesti. Suoran valvonnan piiriin kuuluvat tällä hetkellä Euroopan Unionin 111 pankkia, joiden hallussa on lähes 82 % koko pankkisektorin varallisuudesta. Pankin merkittävyys määritellään usean eri tekijän perusteella, jotka on seuraavassa taulukossa (taulukko 2.) esitetty.

Taulukko 2. EKP:n suoraan valvontaan pääsee näillä kriteereillä (What makes a bank significant n.d.)

MERKITTÄVYYSKRITEERIT	
Koko	Varojen kokonaisarvo yli 300 mrd. euroa
Taloudellinen merkitys	Merkittävyys sijaintimaassa tai koko EU:n taloudelle
Suora julkinen rahoitustuki	Laitos on pyytänyt tai saanut suoraa julkista tukea Euroopan vakausmekanismista EVM:ltä tai Euroopan rahoitusvakausvälineestä ERVV:stä
Rajat ylittävä toiminta	Varojen kokonaisarvo ylittää 5 mrd. euroa tai 20 % sen kokonaisvaroista tai veloista on toisissa valvontamekanismissa osallistuvassa jäsenmaassa
	Myös silloin, kun se on yksi kolmesta merkittävimmistä laitoksesta sijaintimaassaan.

Jokaiselle valvottavalle pankille on perustettu oma valvontaryhmä, jossa on asiantuntijoita sekä EKP:stä että kansallisesta valvonnasta eli Suomessa Finanssivalvonnasta. Jos vähemmän merkittävä laitos täyttää vähintään yhden merkittävyyskriteerin, luokitellaan se merkittäväksi. Toisaalta jos yhtään merkittävyyskriteeriä ei ole täytynyt kolmena perättäisenä vuotena, luokitellaan laitos vähemmän merkittäväksi. Tällöin valvonta palaa kansalliselle valvontaviranomaiselle.

EKP:n välillinen valvonta tarkoittaa, että kansallinen valvontaviranomainen eli Finanssivalvonta valvoo vähemmän merkittäviä pankkeja, mutta EKP voi kuitenkin ottaa milloin tahansa ne suoraan valvontaan varmistaakseen johdonmukaisen ja laadukkaan valvonnan. Tulee muistaa, että kaikkia rahoituslaitoksia arvioidaan säännöllisesti ja asema voi muuttua esimerkiksi yrityskauppojen tai sulautumisen seurauksena. Valvonnan aseman muutos vaikuttaa vuosittaisen valvontamaksun suuruuteen. (What makes a bank significant n.d.)

EKP vastaa merkittävien pankkien valvonnasta yhdessä kansallisten valvojien kanssa. Suomalaiset merkittävimmät rahoituslaitokset ovat Kuntarahoitus Oyj, Nordea Abp ja OP Osuuskunta sekä Danske Bank A/S Finland Branch. Suomessa Finanssivalvonta valvoo vähemmän merkittäviä rahoituslaitoksia, joista maatalouden rahoittajia ovat POP-pankit, Säästöpankit ja Aktia Bank Abp. (List of supervised banks 2022.)

5.3 Pankkien sisäistä ja ulkoista valvontaa

Vähittäispankkien sisäistä valvontaa voidaan pitää prosessisarjana, jota tarkastellaan säännöllisesti. Jokainen työntekijä on omalta osaltaan vastuussa pankkisääntelyn noudattamisesta. Tätä lakien, sääntöjen ja määräysten noudattamisen tarkastelua kutsutaan Compliance-toiminnoksi, jolla pankki avustaa ylintä ja toimivaa johtoa sekä valvoo riskejä, joita syntyisi liiketoiminnan säännösten noudattamatta jättämisestä. Pankkien johdolta vaaditaan jatkuvaa liiketoimintarisien tarkastelua ja aktiivista otetta mahdollisten väärinkäytösten estämisessä.

Esimerkiksi Osuuspankki-ryhmittymässä on liiketoiminnasta riippumaton Compliance-organisaatio, jonka tehtävänä on muun muassa laatia Compliance-riskiarvioita ja osallistua uusien palveluiden tai tuotteiden toimintamallien riskiarviointiin. Jokaisella yksittäisellä pankilla on nimetty Compliance-vastaavat, jotka raportoivat säännöllisesti liiketoimintasegmenteille, OP Osuuskunnan hallituksen ohjaus- ja Compliance-toimikunnalle sekä riski- ja tarkastusvaliokunnille. Pankeille on järjestetty myös sisäistä tarkastusta, jonka tarkoituksena on riippumattomasti ja objektiivisesti arvioida ja konsultoida pankkeja. OP-ryhmittymässä laaditaan sisäisen tarkastuksen toimintasuunnitelma, jossa arvioidaan ryhmän toimintaan liittyviä ajankohtaisia ja mahdollisesti tulevia riskejä. Sisäisen tarkastuksen ulkoinen laadunarviointi suoritetaan viiden vuoden välein. Ulkoinen valvonta voidaan jakaa perinteiseen tilintarkastukseen ja julkiseen valvontaan, jota on osittain jo

edellä esitetty. Tilintarkastuksesta vastaavat tarkastusyhteisöt ovat Patentti- ja rekisterihallituksen hyväksymiä. Osuuskuntamallisessa yrityksessä ylin päättävä elin eli osuuskuntakokous tai edustajisto vastaa tilintarkastuksen hyväksymisestä. Talletuspankkien yhteenliittymästä annetun lain 9 §:n mukaan tilintarkastajan tulee tarkistaa myös yhdistelty tilinpäätös. OP-ryhmässä se tarkoittaa koko ryhmittymän yhteistä tilinpäätöstä. Mikäli pankki toimii useassa eri maassa, valvovat kyseisten valtioiden omat valvontaviranomaiset pankin toimintaa. (Sisäinen ja ulkoinen valvonta n.d.)

5.4 Kestävä pankkitoiminta

Pariisin ilmastopöytäkirja ja YK:n kestävän kehityksen tavoitteet ovat määritelleet kehityksen kestäväälle pankkitoiminnalle. Vastuullisen pankkitoiminnan periaatteiden tavoitteet on laadittu kuuden kohdan asiakirjaksi. Periaatteiden tavoitteena on arvonnäkökulman tuottaminen pankeille, omistajille ja yhteiskunnalle. Periaatteet määrittelevät pankkialan vastuut ja samalla myös vaikutusmahdollisuudet kestävän tulevaisuuden rahoittamisessa, ja samalla vauhdittaa muita toimialoja edistämään omalta osaltaan kestävä kehitystä. (Euroopan komission tiedonanto 2018.)

Vastuullisen pankkitoiminnan periaatteiden allekirjoittajina Suomesta ovat Danske Bank, Nordea, OP-Ryhmä, Handelsbanken, SEB ja Swedbank. Edellä mainittujen pankkien strategioissa on vuoden 2019 allekirjoituksen jälkeen tavoitteet, jotka ovat yhdenmukaiset yhteiskunnan tavoitteet kestävän kehityksen tavoitteiden, Pariisin ilmastopöytäkirjan sekä kansallisten ja alueellisten sopimusten kanssa. Pankit sitoutuivat myös toimintaan, joka lisää positiivista vaikutusta ihmisiin ja ympäristöön sekä asettivat julkiset tavoitteet niille asioille, joihin pankit pyrkivät eniten vaikuttamaan. Kolmanneksi ja neljänneksi periaatteeksi kirjattiin, että asiakkaita tullaan palvelemaan vastuullisesti ja sidosryhmien kanssa tehdään aktiivista yhteistyötä, jotta yhteiskunnan tavoitteet saavutettaisiin. Viidentenä tavoitteena pankit sitoutuivat siihen, että niiden hallintorakenne on tehokas ja vastuulliseen pankkitoimintaan kannustetaan omassa työkuulttuurissa. Avoimuus ja vastuullisuus nähtiin kuudentena periaatteena, jossa pankit sitoutuivat avoimesti kertomaan positiivisista ja negatiivisista vaikutuksista yhteiskunnan vastuullisuustavoitteiden saavuttamisessa. (Siikala 2019.) Alla olevassa kuviossa 8 on koottu vastuullisen pankkitoiminnan periaatteet.

Kuvio 8: Vastuullisen pankkitoiminnan kuusi periaatetta kuvitettuna

Pankit ovat ruvenneet tarjoamaan asiakkailleen vastuullisuuteen sidottuja lainoja, mitkä palvelevat ympäristöön, sosiaaliseen vastuuseen ja hallintotapaan panostavia yrityksiä. Samaan aikaan Euroopan Keskuspankki Finanssivalvonnan avustuksella vaativat rahoituslaitoksilta erillistä ESG-raportointia. Näitä vastuullisuuteen sidottuja lainoja on saatavilla jo suurissa yrityksissä, mutta se on laajenemassa keskisuuriin ja pieniin yrityksiin. Kun lainanottaja haluaa ottaa vastuullisuuteen sidottuja lainoja, tulee niiden sopia tavoitteista, joita laina-aikana pyritään saavuttamaan. Näitä voivat olla esimerkiksi jätteen kierrätyksen lisääminen, työtapaturmien vähentyminen tai kasvihuonekaasujen vähentäminen. Lainanottaja raportoi sovitun aikavälein tavoitteiden toteutumisesta, yleensä tilinpäätöksen yhteydessä. Jos näitä tavoitteita ei saavuteta yrityksessä, ei se aiheuta erääntymisperustetta, vaan muutoksen lainamarginaaliin. Jos vain osa rahoitussopimuksen tavoitteista täyttyy, pysyy lainamarginaali lähtötasolla. Tavoitteet kuitenkin määritellään kunnianhimoisiksi, eikä halvempi rahoitus tule ilman ponnisteluita ympäristövastuullisuuteen. (Haapamäki 2021.)

5.5 Pankeilta perittäviä veroja ja maksuja

Euroopan Unionin arvonlisädirektiivin perusteella rahoitus- ja finanssipalvelut on vapautettu arvonlisäverosta. Tämä johtuu siitä, että arvonlisävero olisi teknisesti vaikea määritellä ja se saataisi heikentää kansainvälistä kilpailua pankkien välillä. Tämä on selkeä etu kuluttajille, jotka saavat pankki- ja finanssipalveluja edullisemmin. On todettu, että vuonna 2020 finanssialan arvonlisäverottomuus tarkoitti noin 450 miljoonan lisälaskua, koska se ei pääse vähentämään ostamiensa palvelujen ja tuotteiden arvonlisäveroja omassa liiketoiminnassaan. Tätä voidaan kutsua piileväksi arvonlisäveroksi. (Kolme finanssiyritystä yhteisöverotilaston...2021.)

Yhteisöveroa pankit maksavat valtiolle tuloksestaan. Vuonna 2020 Nordea maksoi Suomeen yhteisöveroa 110,3 miljoonaa euroa, OP-ryhmä 109,0 miljoonaa euroa ja Danske Bank 25 miljoonaa euroa. Pankit ovat siis hyvinvointiyhteiskunnan suurimpia rahoittajia, mutta pelko uusista erillisveroista on kuitenkin olemassa. Tämä heikentäisi kilpailumahdollisuuksia ja kykyä vauhdittaa suomalaisten yritysten kasvua ja työllisyyttä. (Kolme finanssiyritystä yhteisöverotilaston...2021.) Väliaikainen pankkivero oli voimassa kaksi vuosina 2013–2015, kun osa Euroopan Unionin valtioista alkoivat kerätä ylimääräistä veroa finanssikriisin kuluksen peittämiseksi. (HE 167/2012) Lisäksi pankeilta kerätään vakauserä Euroopan Unionin yhteiseen kriisinhallintarahastoon. Vuonna 2021 Rahoitusvakauserä keräsi suomalaisilta luottolaitoksilta 270 miljoonaa euroa vakauseräsuja. Kasvua edelliseltä vuodelta oli 15 prosenttia. (Kolme finanssiyritystä yhteisöverotilaston...2021.)

5.6 Pankkisääntely kiristyy

Finanssiala on joutunut tiukan EU-sääntelyn kohteeksi vuosien 2008–2010 finanssi- ja talouskriisien jälkeen. Sen jälkeen on säädetty useita direktiivejä, joiden tarkoituksena on ollut parantaa rahoitusvakautta, markkinoiden tehokkuutta, avoimuutta rahoitusvälineillä käytävään kauppaan sekä suojella asiakasta. Finanssiala on yksi Euroopan säännellyimmistä aloista, mikä on nostanut pankkien toiminnallisia kustannuksia. Tämä on näkynyt muun muassa organisaatioiden keventämisessä, konttoreiden lakkauttamisessa ja henkilöstörakenteen muutoksissa. Haasteita pankkisektorille aiheuttavat finanssiteknologia eli FinTech, ilmastonmuutoksen hillitseminen ja geopoliittinen jännite. (Alasoini 2021, 297.)

Finanssiteknologia on digitalisaation tuoma toimiala, mikä on yksi maailman nopeimmin kasvavia. FinTech-yritykset pystyvät nopeasti muuttamaan asiakkaiden palvelutarpeet digitaalisilla ratkaisuilla esimerkiksi maksamiseen, rahan lähettämiseen, lainaamiseen. Pankit ja FinTech-yritykset hyödyntävät yhteistyössä toisiaan, jolloin markkinoille on mahdollista luoda ainutlaatuisia palveluita. Näistä esimerkkinä e-lompakot, Pay Pal -tilit, peer to peer (P2P) -verkkopalvelulainausta, jossa yritykset kohtaavat lainantarjoajat. (FinTech n.d.)

Finanssialan digitalisaation kehittyminen on johtanut omalta osalta pankkisääntelyn kiristymiseen. Toisaalta taas direktiivit edellyttävät massiivisia seuranta- ja raportointijärjestelmiä, jolloin

pankit ovat joutuneet investoimaan tehokkaimpiin tietokonejärjestelmiin. Eri direktiivit on rakennettu huolehtimaan siitä, että datatalouden mahdollistamat laskentatehojen kohoamiset, nopeiden dataverkkojen mahdollistamat rahasiirrot ja tietokonealgoritmin määrittelemät toimeksiannot tapahtuvat niin että markkinoiden toimivuus ja läpinäkyvyys säilyy. (Alasoini 2021, 297.)

Seuraavissa kappaleissa on tarkoitus tuoda esiin keskeiset direktiivit ja standardit, jotka vaikuttavat suoraan maatilayritysten vastuullisuusraportointi vaatimuksiin sekä luotonannon vakuusarvojen määrittämiseen.

5.6.1 CSRD-direktiivi ja Suomen kirjanpitolaki

CSRD-direktiivi eli Corporate Sustainability Reporting Directive tarkoittaa kestävän kehityksen raportointia. Direktiivin ensimmäiset standardit pitäisi tulla hyväksytyksi lokakuuhun 2022 mennessä (Corporate sustainability reporting 2020). Direktiivin keskeisenä tavoitteena on liittää vastuullisuus osaksi yritysten talousraportointia.

Tällä hetkellä NFRD-direktiivi eli muun taloudellisen tiedon direktiivi vaatii yli 500 hengen yrityksiltä vastuullisuusraportointia. Tammikuussa 2023 voimaan tuleva CSRD-direktiivi tulee muuttamaan raportointia niin, että yli 250 hengen yritykset ovat myös velvollisia raportoimaan muista kuin taloudellista tiedoista toimintakertomuksessa tai erikseen. Direktiivi tulee muuttamaan kirjanpitolain kolmatta lukua, jossa käsitellään tilinpäätöstä ja toimintakertomusta. Breukers arvioi blogissaan, että direktiivin voimaan tulo tulee näkymään myös pk-yrityksissä jo aikaisemmin kuin mitä direktiivin voimaantulon aikataulu osoittaa. Tämä johtuu siitä, että suuryrityksien vastuullisuusraportointivaatimukset näkyvät pienissä ja keskisuurissa yrityksissä alihankintatoiminnan kautta. Vastuullisuusraportoinnin vaateissa suuryritysten on kyettävä osoittamaan toiminta vastuulliseksi ja kestäväksi, myös alihankkijoiden kautta tapahtuvat toiminnot. CSRD-direktiivin on suunniteltu laajenevan listattuihin pieniin ja keskisuuriin yrityksiin vuoden 2026 alussa. (Breukers 2022.)

Direktiivin mukaan vastuullisuusraportti tulee myös varmentaa. Suomen Tilintarkastajat ry on reagoinut ennakolta syyskuussa 2021 ja julkaissut suosituksen tilintarkastajille direktiivin vaikutuksista. Vastuullisuusraportoinnin suosituksessa kehoitetaan tilintarkastajaa jatkossa sopimaan

toimeksiantokirjeessä myös kestävyysraportoinnin laajuus, joka voi olla kohtuullinen tai rajoitettu. Tilintarkastajan tulee tutustua yrityksen sisäisiin ohjeistuksiin, kuten jätehuoltosopimuksiin, internetsivuihin, pöytäkirjoihin ja verrata dataa toisiin saman alan yritysten ohjeistuksiin. Rajoitettussa varmennusprosessissa varmennus tapahtuu yrityksen avainhenkilöiden kyselyillä. Niiden teemoina voivat olla yrityksen ylimmän johdon ja työntekijöiden ymmärrys vastuullisuuskysymyksistä, liiketoimintaperiaatteista tai sosiaalisista vastuista ohjaavien lakien noudattamisesta. Kohtuullisessa eli vaativammassa varmennuskyselyssä tilintarkastaja huomioi sisäiset prosessit, joissa vastuullisuustietoja tarkastellaan. (Breukers 2022.)

Toistaiseksi vastuullisuusraportointi on pakollinen vain yli 500 hengen suuryrityksille, mutta kuten edellä mainittiin raportointivaatimukset tulevat nopeasti koskemaan myös alkutuotantoyrityksiä. Tällä hetkellä kirjanpitolain 3 a luvussa määritellään melko väljästi vastuullisuusraportoinnin sisällön.

Selvityksessä on oltava ainakin tiedot siitä, miten kirjanpitovelvollinen huolehtii:

1. *ympäristöasioista;*
2. *sosiaalisista asioista ja henkilöstöasioista;*
3. *ihmisoikeuksien kunnioittamisesta;*
4. *korruption ja lahjonnan torjunnasta.*

Tiedot on annettava siinä laajuudessa kuin se on tarpeen kirjanpitovelvollisen toiminnan vaikutusten ymmärtämiseksi. Selvitys voidaan antaa toimintakertomuksessa tai erillisenä raporttina.

Selvityksessä on oltava:

1. *Lyhyt kuvaus kirjanpitovelvollisen liiketoimintamallista;*
2. *Kuvaus toimintaperiaatteista, joita kirjanpitovelvollinen noudattaa huolehtiessaan 1 momentissa mainituista asioista sekä sen soveltamat riittävän huolellisuuden turvaavat menetelmät;*
3. *Tämän momentin 2 kohdassa tarkoitettujen toimintaperiaatteiden noudattamisen tulokset;*
4. *Kuvaus kirjanpitovelvollisen liikesuhteet, tuotteet ja palvelut sekä muu toiminnan laatu ja laajuus huomioon ottaen keskeisistä 1 momentissa mainittuihin asioihin liittyvistä riskeistä, joiden toteutuminen todennäköisesti haittaa sen toimintaa sekä selostus siitä, miten kirjanpitovelvollinen hallitsee näitä riskejä;*
5. *Tärkeimmät muut kuin taloudelliset tunnusluvut, jotka ovat merkityksellisiä kirjanpitovelvollisen liiketoiminnalle.*

Jos kirjanpitovelvollinen ei joiltain osin noudata 3 momentin 2 kohdassa tarkoitettuja toimintaperiaatteita suhteessa 1 ja 3 momentissa mainittuihin seikkoihin, selvityksessä on perusteltava syy noudattamatta jättämiselle.

Selvityksessä on tarvittaessa viitattava tilinpäätöksessä esitettyihin lukuihin tai annettava niistä lisätietoja.

Selvityksen antamisessa kirjanpitovelvollinen saa halutessaan myös noudattaa kansallisia, Euroopan unionin taikka kansainvälisiä toimintakehyksiä. Tällöin on kirjanpitovelvollisen ilmoitettava, mitä toimintakehyksiä on selvityksen laatimisessa noudatettu (KirjanpitoL 1336/1997).

Vastuullisuusraportointi ei tällä hetkellä kuulu varmennuksen piiriin, joten tilintarkastajan lakisääteinen rooli on suppea. (ESG- eli vastuullisuusraportointi n.d.)

5.6.2 IFRS 9 -standardi

Rahoituslaitoksia ohjaa suuresti vuoden 2018 alussa tullut kirjanpitostandardi IFRS 9. IFRS normisto, mikä tulee sanoista International Financial Reporting Standards, on otettu EU:ssa käyttöön vuodesta 2005 alkaen. IFRS-normiston tehtävänä on säädellä muun muassa tilinpäätösinformaatiota, johon kuuluu kymmeniä standardeja ja niiden tulkintaohjeita. (Salmi 2020, 3.1.)

Kirjanpitostandardi IFRS 9 ohjaa rahoituslaitoksia muun muassa arvonalentumien määrittelyssä, rahoitusvarojen luokittelussa ja määrittelyssä sekä riskinhallinnan suojauslaskennassa (Tenhunen 2017). IFRS 9 mukaan pankkien luottoriskit tulee määritellä kolmeen eri tekijään:

1. PD:ssä (Probability of default) pankki määrittelee asiakkaan maksukyvyttömyyden todennäköisyyden. PD-ennusteessa arvioidaan, millä todennäköisyydellä luotto menee maksukyvyttömäksi seuraavan 12 kk:n aikana.
2. Tappio-osuuksilla eli LGD:llä (loss given default) ennustetaan, kuinka suuri tappio maksukyvyttömyydestä rahoittajalle koituu.
3. EAD:lla (exposure at default) eli maksukyvyttömyysriskillä pankit ennustavat tappion määrää, jos velallinen laiminlyö lainan. EAD muuttuu lainanottajan maksaessa takaisin lainanantajalle eli se on varsin dynaaminen mittari luottoriskeihin. Kullekin lainalle lasketaan oma EAD-arvo ja näiden perusteella pankit määrittelevät yleisen maksukyvyttömyysriskinsä (Tarver 2020).

IFRS 9 –standardin myötä luottotappioiden käsittely muuttui aktiivisemmaksi eikä käsittelyä tehdä enää sitten, kun luottotappio on toteutunut kuten aikaisemmin. Luoton voimassaoloaikana tehdään todennäköisyydellä painotettu arvio siitä, toteutuuko luottotappio. Euroopan Keskuspankin pankkivalvonta on todennut vuonna 2017, että vakuusarvojen määrittämismenetelmällä on merkittävä rooli odotettavissa olevien luottotappioiden laskennassa. Pankkivalvonta on edel-

leen todennut, että rahoituslaitosten tulee noudattaa riittävää varovaisuutta vakuusarvojen määrittelyssä, koska niihin liittyy suuri epävarmuus realisoinnin toteutuessa. (Selvitys IFRS 9 -standardista 2017.)

6 Vieraan pääoman ehtoisen rahoituksen vaateet

Maatilan rahoitus on vakuudellista luotonantoa. Vakuuksien tehtävänä on turvata pankkien saatavat, jos velvoitteiden takaisinmaksussa on ongelmia. Omaisuuserien vakuuksien arviointi on jatkuvaa työtä rahoituslaitoksissa, sillä esimerkiksi taantumana aikana vakuuksiin käytettyjen omaisuuksien realisointi on pankille hankalampaa ja yleensä niiden hinta laskee. Vähittäispankit ovat tarkan sääntelyn piirissä, sillä niiden tarkoituksena on estää tilanne, missä pankin omat pääomat eivät riittäisi kattamaan syntyviä luottotappioita. (Liesivaara 2020.) Tämän takia on tärkeää ymmärtää, miten luotettava pankkisuhde rakennetaan.

6.1 Luotettava pankkisuhde

On esitetty, että erityisesti pk-yritysten tulisi ymmärtää pankkien sääntely- ja raportointivaateet, jotta pitkäjänteinen pankkisuhde on mahdollista syntyä. Tämän onnistuessa on mahdollista alenuttaa rahoituskustannuksia, nopeuttaa rahoitusprosessin läpimenoaikaa, saada kokonaisvaltaisempaa tukea erilaisten rahoitusvaihtoehtojen valinnassa sekä helpottaa yritykselle tulossa olevia uusia rahoitustilanteita.

Paananen (2021) on blogissaan pohtinut ”Miten luoda pitkäjänteinen ja luottamuksellinen pankkisuhde?” seuraavaa. Ensinnäkin yrittäjän on hyvä ymmärtää, mitkä vierasta pääomaa tarjoavan rahoittajan kiinnostuksen kohteet ovat. Pankkineuvottelut painottuvat tämän takia talouden ympärille, koska pankki haluaa tietää yrityksen olemassa olevat velat, maksuvalmiuden, kolmansien osapuolien aiheuttamat riskit ja niin edelleen. Pankki kartoittaa siinä mahdollisia riskejä ja samalla arvioi hintaa, jolla rahan voidaan myydä yritykselle.

Toiseksi pankkeja ohjaa sääntely, jota valvoo kansalliset valvojat kuten Finanssivalvonta, Kilpailu- ja kuluttajavirasto, Tietosuojavaltuutettu ja Viestintävirasto. Lisäksi eurooppalainen sääntely tuo lukuisia direktiivejä, asetuksia ja ohjeita, joita pankin tulee noudattaa.

Kolmanneksi yrittäjän tulee ymmärtää, että luotettavan pankkisuhteen perusta on dataan perustuva säännöllinen viestintä. Pankin sisäisessä asiakasarvioinnissa viestintä on yksi arviointikriteeri, joka on avain parempiin rahoitusehtoihin.

Neljänneksi yrittäjän tulee huomata, että pelkästään tuloslaskelman, taseen tai verotietojen perusteella pankki ei saa kokonaiskuvaa yritystoiminnasta. Syvemmät selvitykset esimerkiksi kustannusrakenteeseen vaikuttavista tekijöistä tai tuotteen myyntitulon muutoksista ovat tärkeää informaatiota rahoittajalle.

Viidentenä asiana luotettavan pankkisuhteen rakentamiseen on yrityksen tulevaisuuden suunnitelmien informointi. Ammattimainen ote erilaisista mallinnoista kassavirtojen suhteen auttaa pankkia tekemään todellisuuksia vastaavia riskiarvioita ja analyysejä.

Kuudentena asiana on hyvä jatkaa avoimuutta ja esitellä yrityksen mahdolliset toimet henkilörisikin pienentämisessä. Millaista talousosaamista yrityksestä löytyy toimitusjohtajan lisäksi ja millaisia ulkopuolisia asiantuntijoita yrityksessä käytetään.

Seitsemäntenä ohjeena on kuunteleminen. Pankin taitavimmat ja parhaiten verkostoituneet yhteyshenkilöt osaavat hyödyntää omien tuotteiden lisäksi myös muiden rahoittajien kuten Finnveran tai EU:n kanssa tarjottavia rahoitusvaihtoehtoja. Laskurahoitus tai henkilökohtaiseen omaisuuteen liittyvät palvelut saattavat vahvistaa omavaraisuutta, jolloin asiakkuus muuttuu kokonaisvaltaisemmaksi. (Paananen 2021.)

6.2 Rahoitukseen tarvittavat vakuudet

Maatalousyriyten pääomavaltaisuuden takia vakuudet eivät ole useinkaan olleet ongelmana, mutta nykyisin haja-asutusalueen rakennusten vakuusarvot ovat laskeneet ja metsätalouden vakuusarvot ovat noin 60 % metsäarviosta. Pankit tekevät maatilayritykselle tai yksityiselle elinkeinonharjoittajalle käyttäytymisarvioinnin, missä tarkistetaan mahdolliset maksuhäiriömerkinnät. Jos laina myönnetään, näkyy edellä mainitut asiat lainamarginaalissa. Maatilayrittäjän näkökulmasta katsottuna pitää muistaa, että panttaus on aina vapaamuotoinen oikeustoimi. Panttaussitoumuksessa määritellään, minkä velan vakuudeksi pantti annetaan. Yleispanttauskirja koskee

henkilön kaikkia lainoja, myös tulevia, mutta erityspanntaus vain tiettyä lainaa. Mikäli lainaa jää maksamatta velkojalle, se saa myydä vakuudeksi annetun omaisuuden ja käyttää myynnistä saadut varat lainan maksuun. Yleispanntaussopimus on yleensä voimassa toistaiseksi, mutta sen voi irtisanoa, mikäli sitä ei enää tarvita velkasuhteiden muuttuessa. Panttikirjat annetaan sähköisesti lainhuuto- ja kiinnitysrekisteriin, jota Maanmittauslaitos ylläpitää. Tällaisia panttauksia ovat mm. asunnot, maa- ja metsätalousmaat ja muut kiinteistöt. (Minilex n.d.)

Lainojen vakuutena voidaan käyttää yrityskiinnitystä, joka haetaan Patentti- ja rekisterihallitukselta. Siinä pantataan elinkeinonharjoittajan elinkeinotoimintaan kuuluvaa käyttöomaisuutta, kuten koneita, laitteita, tavaramerkkioikeuksia, toiminimioikeuksia ja muita erityisoikeuksia. Yritys voi kiinnittää myös vaihto-omaisuutta, kuten aineita, tarvikkeita, valmisteita tai tavaroita. Myös rahoitusomaisuus kuten kassavarat, saatavat ja arvopaperit on mahdollista kiinnittää. (Yrityskiinnitys vakuutena 2022.)

Vierasta pääomaa otettaessa asiakkaalle tarjotaan usein erilaisia vakuutustuotteita. Näitä ovat muun muassa henkivakuutus, jota rahoittaja joissain suurissa investoinneissa jopa edellyttää. Lisäksi pankit tarjoavat lainoille takaisinmaksuvakuutusta, johon voidaan sopia korkokatto tai korkoputki, mikäli lainan ottaja epäilee kykyä suoriutua mahdollisten korkokulujen noususta. Maatilanharjoittajan kannattaa laskea tarkasti näiden vakuutuksien tuomat lisäkustannukset verrattuna riskien suuruuteen. (Sorsa 2020.)

6.3 Korke on rahan hinta

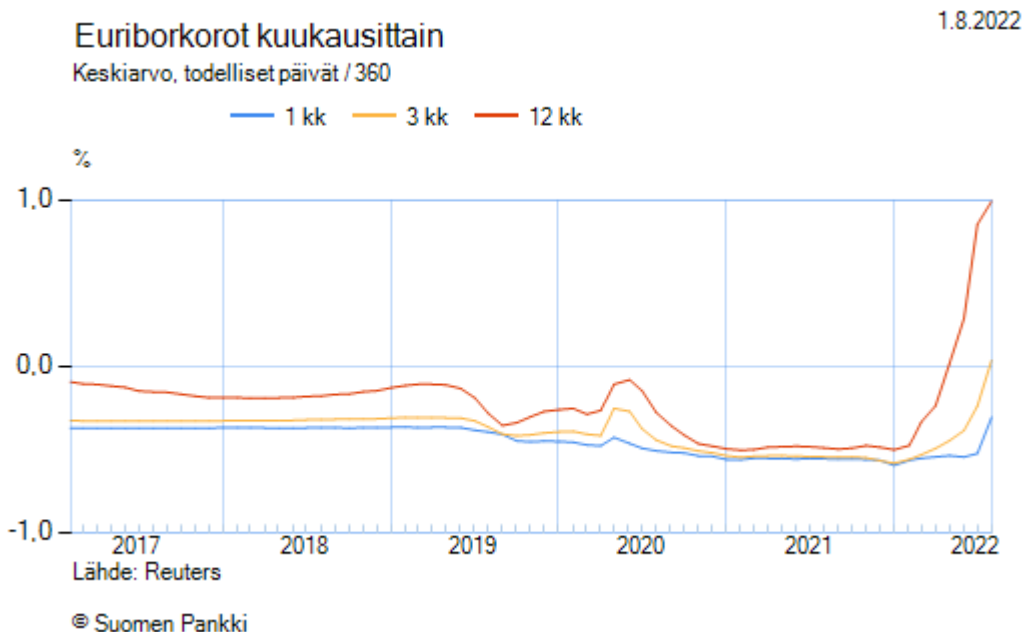
Keskuspankkien tehtävänä on muun muassa säädellä hintavakautta. Tällä tarkoitetaan sitä, että korot, inflaatio, investoinnin ja kuluttajien ostovoima on sellaisella tasolla, että yhteiskuntien talous toimii terveellä pohjalla. Rahapoliittisia päätöksiä ja linjauksia kuitenkin tarvitaan, johon keskuspankit vaikuttavat muun muassa ohjauskoron kautta. Euroopan Keskuspankki ECB (European Central Bank) huolehtii euroalueen ohjauskorosta, kun taas Yhdysvaltain dollarin tasosta päättää Yhdysvaltain keskuspankki FED eli Federal Reserve System. (Vainio 2021, 4.) Iso-Britannian punttaa ohjaa Bank of England, Sveitsin frangista huolehtii Sveitsin oma keskuspankki, kun taas Aasiassa esimerkiksi jeniä ohjaa Japanin keskuspankki. Nämä esimerkkinä siitä, miten eri maat tai liittymät ovat rahapolitiikan ohjauksen organisoineet. Edellä kerrotut valuutat ja keskuspankit on muokattu visuaalisen muotoon taulukkoon 3.

Taulukko 3: Esimerkki keskuspankeista ja niiden huolehtimista valuutoista

Keskuspankki	Valuutta
Euroopan keskuspankki	Euro
Federal Reserve System	Yhdysvaltain dollari
Bank of England	Englannin punta
Sveitsin keskuspankki	Sveitsin frangi
Japanin keskuspankki	Japanin jeni

Ohjauksen tasoa tyypillisesti muutetaan, kun taloutta kohtaa kriisi tai shokki, joita muun muassa Covid 19-epidemia tai Ukrainan sota on viime aikoina tehnyt. Tällöin keskuspankki yrittää vaikuttaa tilannetta rahapoliittisin keinoin, ettei inflaatio pääse nousemaan niin suureksi, ettei kansalaisilla ole varaa ruokaan ja asuntoon. Kun yritys hakee vierasta pääomaa pankista, sidotaan yleensä pääoma euriborkorkoon mikä pankkien omiin primekorkoihin. Toki asiakas itse saa päättää, mihin korkokantaan laina sidotaan. Euriborkorot muuttuvat päivittäin markkinatilanteiden mukaan, kun Primeviitekorkojen vaihtelu on hitaampaa. Euriborkorko on syntynyt sijoitusmarkkinoilla, missä hyvän luottokelpoisuuden omaava pankki voi tarjota euromääräisiä pankkien välisiä talletuksia toiselle yhtä hyvässä kunnossa olevalle pankille euroalueella. (Knufner ym. 2018, 55.) Alla olevasta kuvioista 9 näkyy, että 12 kk:n euriborkorko on noussut Ukrainan sodan aiheuttaman inflaation myötä negatiivisesta positiiviseen.

Kuvio 9: Euribor -korko 2017-2022 (Suomen Pankin tilastot 2022)

Euroopan Keskuspankin johtokunta kokoontuu säännöllisesti ja päättää ohjauskoron tasosta. Ohjauskorkoa voidaan laskea, pitää ennallaan tai nostaa. Ohjauskoron muutos ilmoitetaan peruspisteinä; 25 peruspistettä vastaa 0,25 prosenttiyksikköä.

Huhtikuussa 2022 euriborkorko 12 kk oli ohjauskorkona negatiivinen eli -0,086 prosenttia. (Knufner ym. 2018, 55). Rahoituslaitoksille negatiiviset korot ovat haaste, koska korkotuotto on heikkoa ja näkyy tuloslaskeman tuotoissa negatiivisena. Nyt korkojen noustessa pankit saavat korkotuottoja. 18.8.2022 euriborkorko 12 kk oli jo + 1,146 prosenttia (Suomen Pankin tilastot 2022).

6.4 Maatilalainojen kysyntä ja tarjonta

Maatalouden investointeja tuetaan Euroopassa kaikkialla. Hankkeesta riippuen niihin on mahdollista hakea investointiavustusta, korkotukilainaa, valtiontakauksia ja erilaisia lyhyen ajan maksuvalmiuslainoja. Yleisiä rahoituskohteita ovat sukupolvenvaihdosten toteuttaminen, laajennusinvestoinnit rakennuksiin, koneisiin tai peltomaihin sekä kuivureihin, siloihin tai lämpölaitoksiin. Ammattimaiset yrittäjät huolehtivat yleensä siitä, että tilakoon kasvu suhteessa velkamäärään riittää turvaamaan suuremman velkamäärän hoitamisen. Maataloudessa ei käytännössä synny luottotappioita.

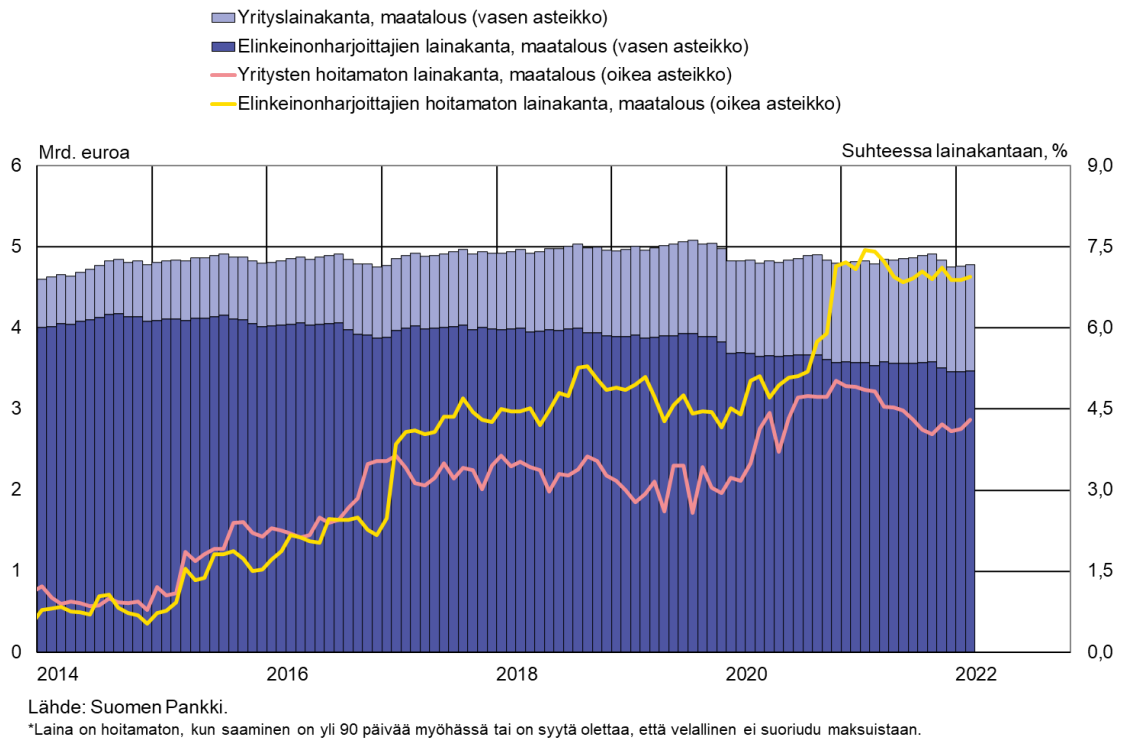
Viime vuosina on havaittu, että lainakantaan liittyviä joustoja tarvitaan. Näistä käytetyimpiä ovat lyhennysvapaat tai lainojen uudelleen järjesteleminen. Rahoituspäätösten koko on kasvanut, koska peltomaan sijaan hankitaan tilakokonaisuuksia tai rakennetaan yhä suurempia yksiköitä kotieläintalouteen. Koneinvestointien rahoitus on siirtynyt yhä enemmän rahoitusyhtiöille. Nähtävissä on myös, että tilojen velkarasitus kasvaa, kun uusiin investointeihin tarvitaan rahoitusta ennen kuin edelliset on saatu kuolettua. Tämä johtaa riskien kasvuun sekä luotonantajalle että yrittäjälle.

Maatalouden heikko kokonaiskannattavuus vaikuttaa maatalouden rahoitukseen. Samaan aikaan on kuitenkin tarvetta rakennemuutokselle ja sen rahoittamiseen. Yrittäjäominaisuudet, maksukyky – ja valmius ovat keskeisiä kriteereitä, kun rahoittaja arvioi toteutettavan hankkeen järkevyyttä.

Toki vakuudet ja pitkän aikavälin kannattavuuden parantaminen helpottavat rahoituksen saantia. Maatilarahoituksen hinta on usein korkeampi kuin parhaiten kannattavilla yrityksillä sen riskiluokan takia. Tilan toimintaedellytyksiä parantaa ammattimainen raportointi ja talouden seuranta. On havaittu, että neuvonta tai viranomaisprosessin läpi tulleet hankkeet eivät ole aina rahoituskelpoisia, vaan pankit joutuvat hylkäämään ne omilla päätöksillään. (Alho ym. 2019, 27–37.)

Suomen Pankki uutisoi 31.3.2022 omalla verkkosivullaan maatalouden ongelmaluottojen määrän voimakkaasta kasvusta. Helmikuussa 2022 maataloudelle oli myönnetty pankkilainoja yhteensä 4,8 miljardia euroa, josta elinkeinonharjoittajien osuus oli 3,5 miljardia euroa. Maatilojen osakeyhtiöittäessä yrityksiään yhtiömuotoisten yritysten lainakanta on suurentunut helmikuussa 4,8 %. Kuten alla olevasta kuviosta 10 nähdään, takaisinmaksuongelmat ovat kulminoitumassa etenkin elinkeinonharjoittajilla, joilla hoitamattomien lainojen osuus oli jo 6,9 %. (Maatalouden hoitamattomien lainojen...2022.)

Maatalouden hoitamattomien lainojen määrä suuri

Kuvio 10: Maatalouden lainamäärät ja niiden kehitys (Maatalouden hoitamattomien lainojen määrä 2022)

Maatalouden luotot tilastoidaan elinkeinonharjoittajien osalta kotitalouksien alle ja yhtiömuotoisten maatalojen osalta yrityslainojen kokonaisuuteen. Uusien luottojen korkomarginaali on ollut viime vuosina 2,5 prosentin paikkeilla, tällä hetkellä aavistuksen alle 2,5 prosenttia. Maatalouden asema rahoitusmarkkinoilla on ollut hyvä, koska vakuudet ovat olleet riittäviä ja yrittäjillä on ollut hyvä käsitys siitä, millaisia hankkeita pankit ylipäättänsä rahoittavat. Maatalojen maksuvalmiuden ja kannattavuuden heiketessä haasteita tulee rahoituksen saatavuudessa. Alla olevasta kuvioista 11 näkyy, että vuonna 2022 yrittäjätulon ennustetaan heikkenevän ratkaisevasti, vain 15 100 euroon. (Yrittäjätulo tuotantosuunnittain 2022.)

Kuvio 11: Yrittäjätulon ennustetaan heikkenevän rajusti (Yrittäjätulo tuotantosunnittain 2022)

Tilakoon kasvaessa maatilayritykset etsivät erilaisia rahoituskanavia. Suomisen Maito Oy kokeili luomujäätelön rahoittamista OP Joukkorahoituksella vuonna 2017, koska tilauskannan hoitamiseksi tarvittiin lisää käyttöpääomaa. Yrityksen tavoitteena oli saada rahoitusta 200 000 euron edestä. Joukkorahoitus on vaihtoehto voimakkaasti kasvavien pienten ja keskisuurten yritysten rahoittamisessa. Suomisen Maito Oy:n joukkorahoituksessa oli sijoittajilla mahdollisuus päästä omistamaan osa suomalaista puhdasta maataloutta. (OP joukkorahoitus -video 2017.)

7 Tutkimuksen toteutus

Tässä luvussa esitellään kvalitatiivinen teemahaastattelututkimus, jolla tutkimus tehtiin. Tämän jälkeen kuvataan tutkimuksen eteneminen sekä miten tutkimuksessa saatuja tuloksia analysoitiin.

7.1 Tutkimusmenetelmä

Harjoitustyön tutkimusmenetelmänä oli kvalitatiivinen puolistrukturoitu teemahaastattelututkimus. Teemahaastattelu sopii tiedonkeruumenetelmäksi, kun halutaan kerätä tietoa, josta tutkija jo tietää etukäteen, millaista tietoa on mahdollista saada haastateltavilta. Toisaalta puolistrukturoitu haastattelu mahdollisti sen, että asiantuntijat voivat haastattelun aikana vastata kysymyksiin laa-

jemmin kuin mitä täysin strukturoitu haastattelu olisi antanut. Tämä haastattelumenetelmän valinta osoittautui oikeaksi varsinaisia haastatteluja tehdessä. Tutkimuksen ensimmäisenä haastattelukohteena oli EU-parlamentin suomalaisedustajat, joita on yhteensä 14 henkilöä. Tavoitteena oli selvittää miten he näkevät yhdenvertaisuuden toteutuvan kaikkien Euroopan alueen maataloustuottajien kesken, kun tilinpäätöksen yhteydessä ESG-raportointi tulee arkipäiväiseksi. Toisena haastattelukohteena olivat suomalaisten vähittäispankkien maatalousrahoituksen tai vastuullisuuden asiantuntijat.

Tavoitteena ei ollut löytää totuutta tutkittavasta kohteesta vaan löytää ja tunnistaa erityispiirteet, jotka eivät ole muutoin helposti havainnoitavissa. Haastattelutyyppi määrittyy sillä, kuinka kiinteästi kysymykset ovat laadittu etukäteen ja kuinka haastateltava ohjaa haastattelutilannetta. Kvalitatiivinen tutkimusmenetelmä mahdollistaa sen, että tutkimusaineiston ei tarvitse olla suuri. Joissakin tapauksissa yksikin vastaus riittää, jolloin voidaan käyttää termiä harkinnanvarainen otos. Tällä tarkoitetaan sitä, että haastatteliija valitsee tutkittavat asettamiensa kriteereiden perusteella. (Saaranen-Kauppinen & Puusniekka 2022.)

Haastattelut suoritettiin Microsoft Teams -sovellusta hyväksikäyttäen. Etukäteen esitetyt kysymykset mahdollistivat myös kirjallisen vastausmahdollisuuden, jota Europarlamentaarikot käyttivät hyväksi. Videopuheluilla tehdyissä haastatteluissa kirjallisia vastauksia täydennettiin haastattelun aikana, jolloin haastatteliija ymmärsi haastateltavien arvomaailmaan ja tietotaidon vastuullisuusraportoinnista. Tavoitteena oli selvittää näkökulmat ja asiat, jotta Järvi-Suomen alueen tuottajat voivat jo ennakkoon valmistautua vastuullisuusraportointiin omien maatilayrityksiensä osalta. Opinnäytetyön haastattelukysymykset ovat liitteessä 2.

Videohaastattelut tallennettiin ja puhe litteroitiin jälkeinpäin sanatarkasti. Litteroinnin jälkeen vastaukset lajiteltiin kysymyksittäin, jotta vertailukelpoisuus saataisiin. Pää- ja apukysymyksiin pyrittiin löytämään vastaus varsinaisten tutkimuskysymysten kautta. Tarkoituksena oli löytää vastauksia tutkimusongelmaan. Haastattelussa kysymykset olivat samat, mutta järjestys saattoi vaihdella sen mukaan, miten haastattelutilanne eteni. Samoin kysymysten sanamuodot saattoivat vaihdella ja niihin vastattiin avoimin vastauksin. Haastattelijalla oli valmius joustaa kysymysten asettelussa sen mukaan, mitä haastatteluissa nousi esille. Tavoitteena kussakin haastattelussa kuitenkin oli, että haastattelukysymysten esitysjärjestys säilyi samana ja että haastatteliija ei ohjaisi

haastateltavaa millään tavoin. Teemahaastattelussa, kuten tässä tehtiin, voidaan kuitenkin tarkentaa kysymyksiä ja syventää haastateltavien vastausten perusteella. Haastattelija voi palata alkupe räisiin kysymyksiin tai muokata niitä tarvittaessa haastattelutilanteeseen sopivaksi. (Hirsjärvi & Hurme 2010, 45–47; Tuomi & Sarajärvi 2018, 88.) Kysymysten muotoilussa auttaa kohderyhmän tuntemus ja teoreettiseen viitekehykseen nojaaminen. Usein ongelmana on, että ne peilaavat kysymysten tasolla tutkijan ennakkokäsityksiä tutkittavasta asiasta. Vastaaja voi tunnistaa nämä ennakkokäsitykset ja vastata tutkijan toivomalla tavalla sen sijaan, että vastaisi omien kokemustensa mukaan. Juuri siksi on tärkeää, että kysymykset on laadittu teoreettiseen viitekehykseen nojaten, eikä tutkijan ennakkokäsityksien mukaan. Tutkittavan kokemuksia laajemmin kartoittaviin vastauksiin päästään yleensä kysymyksillä, jotka alkavat sanoilla mitä, miten, millainen tai miksi. Lisäksi tulee välttää sellaisia kysymyksiä, joihin voi vastata kyllä tai ei. (Vilka 2015, 127–128.) Kysymyksiä laadittaessa on tiedettävä, millaista aineistoa haluaa ja mitä sillä aikoo tehdä (Hyvärinen ym. 2017, 25). Koehaastattelu on hyvä tehdä ensin, jolloin saadaan varmistettua kysymysten yksiselitteisyys. Haastattelun aluksi voidaan pyytää haastateltavaa nimeämään keskeiset sanat, jos yksiselitteisyys on hankala muodostaa. (Vilka 2015, 130.) Tavoitteena on saada mahdollisimman paljon tietoa haastattelun aikana, joten haastattelun aihe tai jopa kysymykset voidaan toimittaa etukäteen (Tuomi & Sarajärvi 2018, 85).

7.2 Aineiston keruu ja analyysi

Tutkimuksen empiirinen osa oli kaksiosainen. Toisena haastattelukohteena olivat Euroopan Parlamentin suomalaisjäsenet ja toisena suomalaisten vähittäispankkien vastuullisuusjohtajat. Haastateltavien sähköpostiosoitteet löytyivät pankkien ja Euroopan Parlamentin nettisivustojen kautta. Videohaastattelut toteutettiin 2.5 – 3.6.2022.

Ensimmäisen teeman mukaisesti haastattelupyynnöjä lähetettiin kaikille Euroopan Parlamentin suomalaisjäsenille yhteensä 14 kpl. Yksi edustaja kertoi, ettei hänellä ole valitettavasti aikaa vastata kysymyksiin. Kaksi edustajaa antoi kirjalliset vastaukset kysymyksiin. Muita vastauksia ei saatu.

Toisen teeman mukaisesti haastattelupyynnöjä lähetettiin kuuteen eri pankkiin, jotka rahoittavat maataloutta. Varsinaisia haastatteluja antoi neljä eri maatalousrahoittajaa, sillä viides maatalous-

rahoittajan asiantutija halusi vain puhelimitse kertoa omia henkilökohtaisia näkemyksiään. Videohaastattelua ei ollut mahdollista saada, sillä hänen edustamassa vähittäispankissa ESG-raportointia oltiin vasta aloittamassa kouluttamalla pankin sisällä henkilökuntaa. Kuudes maatalousrahoittaja ei vastannut haastattelupyyntöön, vaikka yhteydenottoja tehtiin sekä sähköpostitse että heidän asiakaspalvelunsa kautta. Pankkien haastateltavat asiantuntijat olivat valikoituneet vastaamaan kysymyksiin, sillä heillä oli pankkiryhmittymässä vastuualueina joko vastuullisuusasiat tai maatalous, joissakin tapauksessa molemmat. Yhden pankkihaastattelun kesto oli keskimäärin 40 minuuttia. Keskustelu oli erittäin laajaa, sillä näissä vähittäispankeissa maatalouden vastuullisuusraportointia vasta valmistellaan. Haastateltavat halusivat varmistaa, että tutkija ymmärtää aiheen laajuuden ja haasteet lähitulevaisuudessa. Suullisessa haastattelussa oli mahdollista esittää tarkentavia kysymyksiä sekä haastattelijan että haastateltavan näkökulmista. Haastattelusta tuli näin paljon tarkempi, sillä haastateltaville tuli ymmärrys, että heidän asiantuntijuuttaan arvostetaan. Haastattelija tunnisti, että kysymyksien asettelussa oli mahdollisuus johdatella tutkittavaa siihen, että saadut vastaukset olisivat tutkimuksen kannalta tarpeellisia tai oikeansuuntaisia. Tätä vaaraa ei ollut Euroopan Parlamentin edustajien vastauksissa, joihin vastaukset saatiin kirjallisesti.

Kaikki vastaukset käsiteltiin anonyymisti ja se tuotiin esiin ennen tutkimusta sekä sen jälkeen. Vähittäispankkien haastatteluvastaukset on esitetty tuloksissa A, B, C ja D. Vähittäispankki A:n haastateltava oli ryhmittymän ESG-vastaava. Vähittäispankki B:n vastaaja oli maatalousrahoituksen johtaja, joka oli käynyt kysymykset läpi heidän ESG-johtajansa kanssa etukäteen. Kolmas haastateltava (C) oli maatalous- ja metsätalousyksikön johtaja. Neljäntenä (D) haastateltiin vähittäispankin asiakkuusjohtajaa, jonka vastuualueena on vastuullisuus sekä maa- ja metsätalousrahoitus.

Haastattelun alussa haastateltavilta kysyttiin lupaa nauhoitukseen, joka toteutettiin Microsoft Teams:in nauhoitustoiminnon avulla. Litterointi oli helppoa Microsoft Word Onlinella, joka kirjoitti automaattisesti äänitallenteet tekstiksi. Sekä äänitteet että litteroitu teksti tallennettiin erillisiksi tiedostoiksi. Haastattelukysymyksien luomisessa auttoivat sekä opinnäytetyönohjaaja että MTK:n toiminnanjohtajat, jotka ovat tutkimuksen tilaajia. Haastattelukysymykset lähetettiin etukäteen sekä Euroopan Parlamentin suomalaisedustajille (Liite 1) saatekirjeellä sekä vähittäispankeille (Liite 2). Tällä varmistettiin, että haastateltavat pystyivät valmistautumaan paremmin käsiteltäviin aiheisiin.

Haastattelujen ja litterointien jälkeen vastauksia tarkasteltiin ja analysoitiin sisällönanalyysimenetelmällä. Ensin aineisto redusoitiin eli tutkimukselle epäoleellinen aineisto karsittiin pois. Sen jälkeen dataa tiivistettiin ja etsittiin vastauksista yhtäläisyyksiä ja eroavaisuuksia. Sen jälkeen vastaukset taulukoitiin niin, että alkuperäiset ja pelkistetyt olivat vierekkäin luettavissa. Sen jälkeen aineisto klusteroitiin eli ryhmiteltiin. Siinä pelkistetyt ilmaisut jaettiin vielä alaluokkiin huolellisesti ja tarkasti. Klusteroinnissa saadaan jo alustavia kuvauksia tutkimuksen tuloksiin. Sen jälkeen tehtiin käsitteellistäminen eli abstrahointi, jossa luokittelua jatkettiin yläluokkiin ja pääluokkiin, jotta aineistosta saatiin mahdollisimman käsitteellinen kokonaisuus tutkittavasta asiasta. (Tuomi & Sarajarvi 2018, 4.4.)

Tohtori Andrea Bingham suosittelee tutkijaa etsimään tietojen analysoinnissa sen tavan, mikä on tutkijalle kaikkein miellyttävin. Se voi olla esimerkiksi koodausta, piirtämistä tai muistiinpanoja. Induktiivisessa lähestymistavassa kehitetään teemoja ja havaintoja, sekä tiivistetään dataa, kun taas deduktiivisessa analyysissä keskitytään enemmän luokitteluun. Molemmat analysointimenetelmät ovat tärkeitä laadullisessa tutkimuksessa. Pitkäjänteisessä analysointiprosessissa nämä menetelmät etenevät sykleittäin, joista tutkija etsii tietoa, mikä pohjautuu käsitteisiin, teoriaan ja tutkijan omiin havaintoihin. (Bingham 2021.)

Tässä tutkimuksessa haastattelumateriaalia tutkittiin sekä teorialähtöisen sisällönanalyysin kautta että faktanäkökulmasta. Faktanäkökulma-metodissa tutkija on kiinnostunut tutkittavien todellisista mielipiteistä, ja siitä mitä on tapahtunut. Aineiston käsittelyssä on syytä muistaa lähdekriittikki, mikä tarkoittaa esimerkiksi sitä, että arkaluontoisiin tietoihin on syytä suhtautua kriittisemmin kuin neutraalimpia asioita koskeviin vastauksiin. (Alasuutari 2014, 91, 95, 102).

Tutkimuksessa noudatetaan hyvää tieteellistä käytäntöä. Tutkimussuunnitelmaa tehdessä on syytä pohtia jo tietojen analysointia. Analysointitapa on hyvä valita ennakkoon, sillä se auttaa sekä haastattelutilanteessa että haastattelussa saatujen tietojen purkamista suunnitellessa. (Hirsjärvi & Hurme 2010, 135–148; Vilka 2015, 163–164.) Haastattelututkimuksessa saadut vastaukset eivät ole suoraan tutkimuksen tuloksia, vaikka tutkimuskysymys olisi yksi haastattelukysymys. Vastauksen taustalta etsitään merkityksiä, sillä vastaukset itsessään eivät todista teoriaa oikeaksi. Tutkimusmetodi tarvitaan, kun havaintojen erotetaan tutkimuksen tuloksista. Muutoin tulokinnasta voi tulla tutkijan ennakkokäsitteitä todisteleva. (Alasuutari 2014, 81–82.)

8 Tulokset

Seuraavissa luvuissa käsitellään tutkimustulokset kysymuskerrallaan teemoittain. Vastauksissa pyrittiin osoittamaan yhtäläisyydet ja eroavaisuudet sekä tiivistämään haastateltavien asiantuntijoiden näkemys aiheesta. Vastauksien analysoimisessa on käytetty tekstin lisäksi visuaalisia kuvia sekä suoria lainauksia haastattelusta. Viimeisessä alaluvussa 8.7 on kahden Euroopan Unionin parlamentaarikon ajatuksia vastuullisuusraportoinnista.

8.1 Ekologisesti kestävä yritystoiminnan tunnistaminen maataloudessa ja sen mittaaminen

Rahoituslaitoksen asiantuntijoilta kysyttiin ensimmäiseksi, miten rahoittajan näkökulmasta kestävä kehitys edistävää yritystoimintaa mitataan. Asiantuntijoiden vastauksissa korostui, että ESG-tekijöiden arviointi luotonannossa on vielä alussa ja finanssialan toimijat hakevat itse ymmärrystä ja osaamista. Tarkoituksena on, että ESG-mittaamista kehitetään joko hanke- tai toimialakohtaisesti. Tässä kohdin on hyvä huomata se, että suuryritykset toimittavat jo nyt automaattisesti ESG-analyttikkojen tekemät vastuullisuusraportit rahoittajalle tilinpäätöksen yhteydessä. Tämä käytäntö tulee valumaan niin keskisuuriin kuin pieniin yrityksiin, joita muun muassa maatalousyritykset ovat. Rahoittajat joutuvat jo nyt raportoimaan omista ESG-asioista valvojille.

Rahoittaja D kertoi haastattelussa pankkinsa vastuullisuusprosessista seuraavasti

Pankkiryhmittymässämme yritysten ympäristö- ja sosiaalisten tekijöiden hyvän hallintotavan tunnistaminen on aloitettu jo vuonna 2015. ESG-mittaristoa kehitetään yhä edelleen ja vuodesta 2019 alkaen henkilökuntaa on koulutettu vastuullisuusasioihin. Luotonannossa tarkastellaan yrityksen toimialariskiä, sen taloudellista tilaa sekä ESG:hen liittyviä asioita. Keppinä on ollut, ettemme rahoita sellaisten yritysten hankkeita, joilla ESG-asiat eivät ole kunnossa. Porkkanana taas se, että yritys saa selvää kilpailuetua, kun sen ESG-asiat ovat kunnossa.

Muutama rahoittaja kertoi, että heillä on jo nyt muutama toimiala rajattu pois luotonannosta. Maataloudella on omat erityispiirteensä, mutta toimialan toimintaedellytykset halutaan pitää kunnossa edelleen. Taksonomia tulee ohjaamaan myös maatalousrahoitusta tulevaisuudessa voimakkaasti, ja on odotettavissa, että direktiivin voimaan tulo aiheuttaa yrityksille portaittaista velvoitteiden kasvua. Näistä seikoista johtuen on odotettavissa, että ESG:n mittausta tullaan kehittämään nopealla aikataululla, kunhan yhteismitallisuus saadaan aikaiseksi.

Rahoittaja B oli huolissaan siitä, että tuottajilla ei ole kunnollista kyvykkyyttä tuottaa riittävää dokumentaatiota rahoittajalle. Maatalousyritysten raportointikulttuuri tulee muuttumaan ESG:n myötä.

”Millä askeleilla tilat pystyvät etenemään, kun tähän taakkaan kaadetaan vielä lisää vaatimuksia? Vahvaa polarisaatiota tullaan näkemään, sillä jo nyt maatilayritysten talousosaaminen on veret seisauttavaa. Tulee olemaan melkoinen haaste kehittää tähän sellainen vastuullisuusraportointi ja käydä vaikutuskeskustelua asiakkaan kanssa, jos jo talousraportointi ei ole sillä tasolla, minkä sen pitäisi olla. Pelottavan suuri joukko maatalousyrittäjästä ei tule taittumaan vastuullisuusraportointiin. Ilman tilan hyvää taloutta yksittäinen tila ei pysty toteuttamaan vastuullisuustoimintaa.

Rahoittaja D toteaa seuraavaa:

Maatalousyritysten ESG-raportointi tulee painottumaan Ympäristö (E)-koriin, joihin voidaan lukea esimerkiksi kemikaalit, lannoitukset tai eläinten hyvinvointi. Lisäksi tähän liittyy maatilojen energiaratkaisut kuten biokaasu-, hake- tai aurinkoenergia. Jos maatilayrityksellä on ulkopuolista työvoimaa, tulee sosiaalisuus (S) -korin asiat enemmän esille kuten esimerkiksi työntekijöiden olosuhteet ja palkanmaksuun liittyvät yksityiskohdat. Isommissa maatilayrityksissä tai osakeyhtiömuotoisissa yrityksissä tulee esille myös hallinto (G)-asiat raportoinnin piiriin. Uskon, että 5–10 vuoden kuluessa suomalaisten yritysten ESG-asiat on oltava kunnossa.

8.2 Kestävän maatalousyritysrahoituksen hinta

Seuraavaksi rahoittajilta kysyttiin mielipidettä siihen, tuleeko kestävä maatalousrahoitus olemaan edullisempaa vai kalliimpaa sen saajalle kuin tavanomainen yritysrahoitus. Kaikki haastateltavat rahoituslaitosten edustajat olivat sitä mieltä, että vihreästä tai ESG-rahasta tulee uusi normaali tulevaisuudessa.

Rahoittaja C toteaa seuraavaa:

Tällä hetkellä luottoluokitteluun eli reittaukseen vaikuttaa vanhat tutut asiat eli yrityksen tuloksentekeyky, maksuvalmius ja kannattavuus. Jo nyt on nähtävissä, että ESG tulee olemaan osa luottoluokittelua. Aikataulusta tähän muutokseen ei ole vielä tietoa, mutta tällä hetkellä asiakkuuksia ei vielä eroteta ESG mielessä.

Rahoittaja A toteaa, että hänen edustamansa pankki tarjoaa jo nyt niin sanottuja vihreitä lainoja tietyille toimialoille ja se tulee laajenemaan myös henkilörahoituspuolelle.

Rahoittaja D kertoo haastattelussa seuraavaa:

Tarjoamme yritysasiakkaille vihreä rahaa (Green finance), mikä on jo nyt edullisempaa kuin perinteinen rahoitus. Lisäksi tarjoamme yritysasiakkaille niin sanottua kestävä rahoitusta

(Sustainable finance), joka perustuu yhtiön omiin suunnitelmiin kohentaa yrityksen ESG asioita. Molemmilla tulee olemaan positiivinen vaikutus rahoituksen hintaan ja myös rahan saatavuuteen. Jos yrityksellä ei ole kestävän kehityksen mukainen hanke, emme ole halukkaita tekemään siihen rahoitusta. En näe siis, että hinta tulee olemaan se ajuri vaan rahoituksen saatavuus.

8.3 Rahoittajan rooli kestävässä rahoituksessa ja ilmastonmuutoksessa

Neljäntenä kysymys koski hyötyjen ja haittojen pohtimista rahoittajille maatalousyritysrahoituksen tarjoamisessa. Vastauksissa korostui, että rahoitusmarkkinat ovat läsnä kaikessa. Tästä syystä rahoittajat totesivat, että EU ja EKP ovat toimineet viisasti ja laittaneet pankit eturintamaan viemään vastuullisuusasioita eteenpäin.

Rahoittaja A pahoitteli, ettei mitään ESG-mittaristoja ole vielä käytössä, joilla maatalousyrityksiä voitaisiin pisteyttää luotonantoa varten.

Rahoittaja B korosti seuraavaa:

Hengitämme samaa ilmaa kuin asiakkaamme, joten ajattelumme lähtee heidän kauttansa. Samaan aikaan kuitenkin sääntelytaksonomia asettaa ehtoja. Tavoitteena on maatalouteen sopiva vihreä rahoitus, jolla edistettäisiin sekä kuluttajien, tuottajien että rahoittajien etuja. Tulee kuitenkin muistaa, että kuluttaja tarkastelee maataloustuotantoa sekä koko arvoketjua ja tekee sen perusteella valinnat. Sekä tuottajan että rahoittajan tulee seurata kulutustottumusmuutoksia ja tehdä tarvittavia toimenpiteitä omassa toiminnassaan. Tähän kauppa on pystynyt reagoimaan nopeasti, mutta samaa ajattelua tarvitaan koko ruokaketjussa.

Rahoittaja C näki ESG-raportointivaateen tuovan pankeille lisäansaintamahdollisuuksia, jossa heidän pankkinsa haluaa olla ehdottomasti mukana. Tämä johtuu siitä, että ESG pakottaa maatalousyritykset tekemään kestäviä investointeja, mikäli he haluavat jatkaa yritystoimintaa.

Rahoittaja D totesi, että heillä henkilökunta on opiskellut kestävää ja vastuullista rahoitusta. Aluksi on koulutauduttu sijoitustoiminnan kautta ja nyt osaamista laajennetaan uusluotonantoon ESG-asioissa. Rahoittaja D totesi, että pankeilla on iso yhteiskunnallinen rooli viedä kestävää kehitystä eteenpäin yritystoiminnassa.

Alla olevassa kuvassa 12 on koottu rahoittajien näkemyksiä kestävän maatalousrahoituksen tuomista hyödyistä ja haitoista.

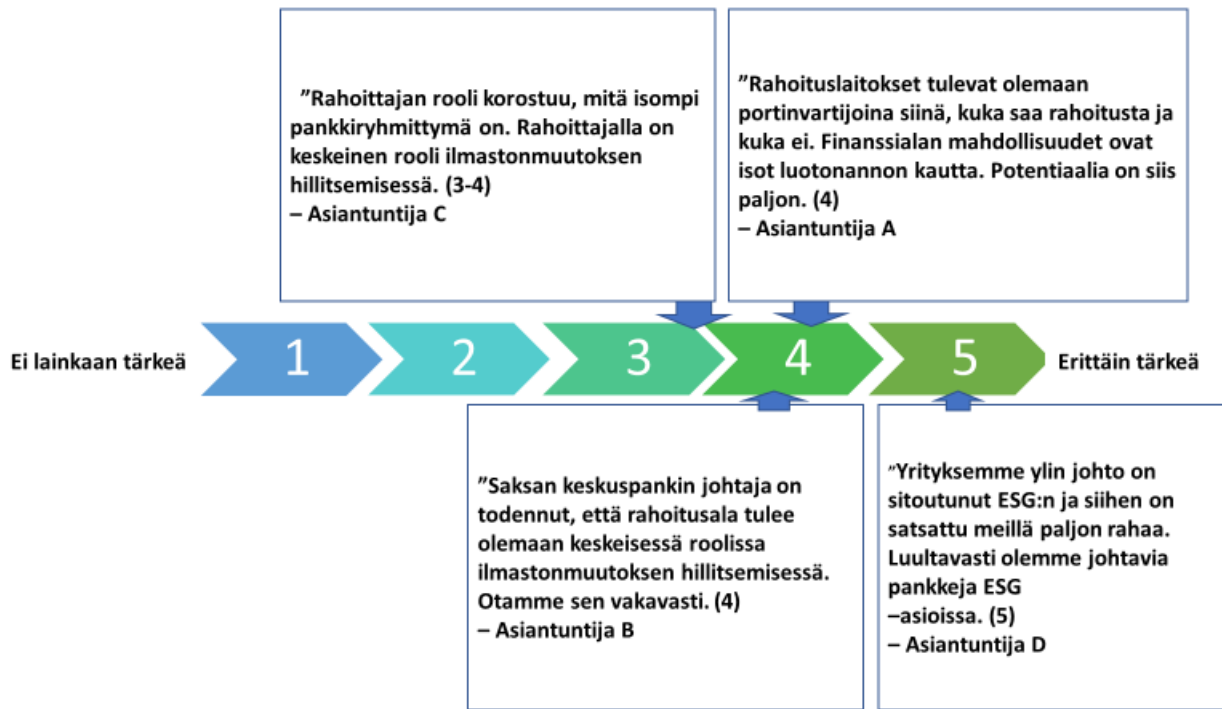

Kuvio 12: Rahoittajien näkemykset kestävästä maatalousrahoituksesta

Rahoittajilta kartoitettiin myös näkemystä siitä, miten tärkeänä asiantuntijat kokivat rahoittajan roolia ilmastonmuutoksen hillitsemisessä asteikolla 1–5 ja miten arviota perusteltiin. Tässä asiantuntijoilla oli hyvin samansuuntaisia mielipiteitä eikä tärkeyden aste vaihdellut paljon.

Rahoittaja B tiivistä näkemyksen Saksan keskuspankin johtajan sanoin: *”Rahoitusala tulee olemaan keskeisessä roolissa ilmastonmuutoksen hillitsemisessä!”*

Yhteisesti kaikki asiantuntijat totesivat, ettei ole sattumaa, että EU on tuonut rahoituslaitosten kautta ESG-teemaa, koska sitä kautta asiat edistyvät nopeasti. Yleisesti nähtiin tärkeänä tätä EKP:n antamaa tehtävää, jotta yritykset ja yksityiset ihmiset huomaisivat ilmastonmuutoksen hillitsemisen tärkeyden. Suomalaiset pankit ovat sitoutuneet ESG-teemaan tarvittavalla vakavuudella ja näkevät sen omassa ansainnassaan mahdollisuutena. Kuvassa 13 on tiivistetty asiantuntijoiden antamat arvosanat ja perustelut.

Kuvio 13: Rahoittajien antamat arvosanat perusteluineen

8.4 Maatalousrahoituksen tulevaisuus

Tämän jälkeen kysyttiin, miten asiantuntijat arvioivat maatalousrahoituksen kysynnän ja tarjonnan muuttuvan tulevaisuudessa. Yleisesti asiantuntijoiden vastauksissa korostui, että kestävä rahoitus on tulevaisuuden suunta, vaikka ESG tuo mukanaan lisääntyvää sääntelyä. Asiantuntijat uskoivat, ettei maatalousrahoituksen markkina juurikaan muutu, mutta keskimääräisen investoinnin uskottiin olevan euromääräisesti nykyistä suurempaa.

Maatalouden luottokanta on ollut vuosia melko stabiili, noin 5 miljardia euroa. Rahoittaja C arvioi, että tulevaisuudessa maatalousrahoitus tulee keskittymään suurimmille pankkiryhmittymille jo pelkästään riskinhallinnan näkökulman takia. Rahoittaja D korosti sitä, että pienemmät pankkiryhmittymät tulevat ESG-asioissa suurempia perässä, vaikkakin heidän suurimmat kilpailijansa ovat kirineet takamatkan ESG-asioissa jo kiinni. Rahoittaja D:n mukaan heillä on ESG-osaamista asiakasrajapinnassa jo vuodesta 2019 lähtien ja sitä laajennetaan määrätietoisesti jatkuvasti.

Kestävän investoinnin kriteerinä on se, että parannetaan nykyistä energiatehokkuutta ja pienennetään hiilijalanjälkeä. Minimivaade on se, että vastuullisuusraportointi on kunnossa ja rahankäytön

kohde on läpinäkyvää ja hankekohtaista. Hankkeet, joissa ESG-riskit ovat nähtävissä, eivät tule saamaan rahoitusta. Hankkeet tulevat olemaan osa asiakkuutta ja ne tullaan integroimaan koko asiakkuuteen. Konkreettisina vastuullisina hankkeina rahoittajat mainitsivat esimerkiksi biokaasuhankkeet, luomupellon hankinnan ja muut energiainvestoinnit. Rahoittaja D totesi, että ymmärrys ESG-asioissa tulee olla sekä yrityksellä itsellään että myös rahoittajalla. Hiililaskenta on vielä erittäin vaikeaa, sillä selvää laskentamallia ei ole olemassa ja sitä tarvittaisiin jo.

8.5 Vastuullisuusraportoinnin laatu ja mittaus

Asiantuntijoilta kysyttiin, onko vastuullisuusraporttien laadussa nähtävissä viimeaikaisia muutoksia. Kaikki asiantuntijat olivat yhtä mieltä siitä, että suuryritykset ovat jo hyvässä vauhdissa vastuullisuusraportoinnin laadun kanssa. Kuitenkin on huomattava, että pienet ja keskisuuret yritykset, joihin maatalousyrityksetkin luetaan, eivät ole vielä raportointidirektiivin alaisuudessa.

Rahoittajat odottavat, että raportoinnin tiedon luotettavuus tulee myös parantumaan, kunhan lainsäätäjät saavat direktiivit valmiiksi. Rahoittaja A mainitsi, että tällä hetkellä Suomessa kestävyysraportointia tekee vain parisataa yritystä, joista vain 40 yrityksellä on varmennettu raportti saatavilla.

Rahoittaja B:n mukaan on havaittavissa, että taksonomian kautta tuottajille tulee suuri kuluttajapaine. Tämä tulee näkymään maataloustuottajalle niin, että tuotteiden sopimusvaatimukset ovat jopa tiukempia kuin mitä vastuullisuusvaatimukset edellyttäisivät. Ne yrittäjät tai tilat, jotka pystyvät sopimusvaatimukseen vastamaan, tulevat pärjäämään tulevaisuudessa. Elintarvikeyritysten intresseissä on maatilojen suuremmat yksikkökoot, mutta toki siihen vaikuttaa muutkin asiat kuten lopettavien tilojen määrä.

Rahoittaja C toteaa, että

maatalousyritysten tulisi seurata suuryritysten toimintatapaa ja miettiä vastausta kysymyseen: "Mitä tekemällä yrityksen tilanne muuttuu vuoden tai viiden vuoden kuluessa ESG-teeman mukaiseksi!" Suuryritykset, kuten Valio, Atria tai HK tekevät omia hiililaskentoja tilakohtaisesti, joten voimmeko me hyödyntää näitä laskelmia jatkossa. Näemme, että pankin kannattaa edetä asiassa ostopalvelujen kautta ja saada tarvittavat ESG-tiedot maatalousyrityksistä sitä kautta.

Rahoittaja D kertoi suuryritysten raportoinnin parantuneen huomattavasti, jonka voi todeta vieraillemalla niiden nettisivuilla. ESG mielletään jo kilpailueduksi, joten alihankkijoiksi ei oteta yrityksiä, joilla ESG-asiat eivät ole kunnossa.

8.6 Globaalitalouden häiriötilan ja ruokakriisin vaikutus rahoittajien arkeen

Viimeisimpinä kysymyksinä pohdittiin sitä, miten nykyinen maailmantilanne tulee vaikuttamaan ESG-raportoinnin vaatimuksiin ja onko rahoittajalla siinä mitään erityistä roolia. Kaikki asiantuntijat korostivat sitä, että pankilla ei ole yhteiskunnallista roolia, vaan hankkeet tarkastellaan aina kannattavuuden kautta.

Rahoittaja B totesi, että

pankkisääntelyn perimmäisenä tarkoituksena on ollut huolehtia siitä, että luottamus ja luottettavuus pankkeihin on olemassa. Historiassa on tästä useita esimerkkejä. Meillä on halua riskinottoon ja uskoa suomalaiseen maatalouteen. Olemme palkanneet tähän ESG:n järkälemäiseen kokonaisuuteen useita analyttikkoja, jotka pohtivat siitä yhtä pientä siivua. Maatalouden harjoittajan tulee muistaa, että taloudellisesti kannattava maatilatoiminta edellyttää jatkossa vastuullisuusvaatimusten tiukkaa noudattamista. Kääntäen asia on ”vastuullinen tuotantotoiminta edellyttää vahvaa taloudellista kannattavuutta” Suomessa on taloudellisesti vahvoja tiloja, joilla on substanssipuolen osaaminen vahvaa ja jopa talousosaamista, saattaa käydä niin, että tilojen osaamismäärittely on ihan toisenlaista. Jos tänä päivänä osaa hyvää, riittääkö se huomenna. Menneisyyden saavutukset ja sankariteot eivät paina. Maatalous tulee olemaan ihan eri laji tulevaisuudessa. Kaikkea toimintaa tulee ohjaamaan ESG--aivan kaikkea. Yhtään ainutta toimintaa ei ole arjessa, mitä ei tarkasteltaisi ESG:n kautta. Tämä tulee olemaan suomalaisille maataloudelle mahdollisuus, kun meillä on ilmastonmuutos tulossa. Haasteita tulee, mutta meillä on vettä maataloudessa, rauhallinen yhteiskunta ja toimiva hallintokoneisto. Mahdollisuus on luoda uusia innovaatioita.

Rahoittaja C pitää maatalousyrittäjien toimintaa vastuullisena tänä aikana, missä tuotantopanosien hinnat ovat nousseet dramaattisesti. Pankissa on havaittu, että käyttöpääomaa on myönnetty viimevuotista enemmän varsinkin kotieläintiloille. Konekauppa on hiljentynyt ehkä myös osittain komponenttipulan vuoksi. Nyt ei ole haluttu investoida, ellei ole pakko. Tätä pidetään hyvänä yrittäjäriskin hallintana.

Rahoittaja A totesi, heillä luottopäätökset perustuvat sisäisiin reitingmalleihin ja siihen, miten takaisinmaksukykyä arvioidaan. EU Taksonomia ei vielä ohjaa kassavirtoja niille toimialoille, jotka toimivat taksonomian kelpoisina tai mukaisina.

Yhteisesti rahoitusalan asiantuntijat totesivat, etteivät he usko helpotuksiin tai liennytyksiin valvo-
van viranomaisen taholta. Korkeintaan viivytyksiä saattaa esiintyä, ennen kuin CSRD-direktiivi as-
tuu voimaan. Rahoittaja D haluaa varmistaa, etteivät ole rahoittamassa viherpesua, minkä vuoksi
raporttien luotettavuutta pitää pystyä valvomaan.

Lopuksi haastateltavat toivat esiin näkemyksiä muun muassa kestäväpohjaisesta metsänhoidosta,
jota pitäisi ymmärtää EU:ssa paremmin. Se vaikuttaa myös maatilojen tulevaisuuteen jatkossa, sillä
usein maatilayrityksillä on myös metsäomaisuutta. Myös biokaasuinvestoinnin kannattavuuslas-
kennat tulisi saattaa totuudenmukaisiksi, sillä nyt näyttää siltä, ettei Suomessa kukaan pysty laske-
maan niiden todellista kannattavuutta.

Lisäksi kannettiin huolta viljelijöiden polarisoitumisesta, minkä vuoksi neuvontajärjestöjen tulisi
pikaisesti aloittaa työ raportoinnin kehittämiseksi. Tällä hetkellä pankkien viestit vastuullisuusra-
portoinnin kehittämisestä tai oikeastaan aloittamisesta ovat kantautuneet kuuroille korville.

8.7 Meppien näkemyksiä ESG:stä

Vain kaksi Euroopan Unionin parlamentin suomalaisjäsentä antoi kirjallisen vastauksen kysymyk-
siin, jotka on esitelty liitteessä 2. Yhden jäsenen avustaja vetosi kiireeseen, muut yksitoista jäsentä
tai heidän avustajansa eivät vastanneet edes sähköpostiviestiin.

Näistä kahdesta kirjallisesta vastauksesta näkyi, että suomalaisen maatalouden kilpailukyvyistä
kannetaan huolta. Vastauksissa korostui, että Suomessa on vallitsevana tapana noudattaa lakeja ja
erityisesti EU:n tuomaa sääntelyä pikkutarkasti. EU-parlamentin rooli on vähäinen, koska kysymys
on jo hyväksytystä lainsäädännöstä. Säädösten muuttaminen on kiinni Euroopan Unionin komis-
sion aloitteesta. EU-parlamentin rooli on tässä kohdin enemmänkin arvioida, kuinka lainsäädäntö
toimii.

Meppi A kuitenkin korosti sitä, että poliittisilla valinnoilla ja preferensseillä on merkitystä aina, jos
vastaanottajana on tavallinen kansalainen tai tässä tapauksessa maatalousyrittäjä. Jäsenmaiden
tarpeet tulee kuitenkin ottaa huomioon niin ympäristö kuin muillakin sektoreilla.

Meppi B uskoo, että vastuullisuusraportoinnista on hyötyä pankkisektorille, koska se antaa samalla vakuuden hankkeen kestävydestä ja vahvistavat luottamusta siihen, että luotto tai investointi tulee maksetuksi takaisin. Taksonomia ja raportointi pitää nähdä osana luottoluokitusta. *”Mitä paremmin pystyy näyttämään, että asetettuja säädöksiä seuraa, sen helpommin rahoitusta on saatavilla.”*

Molemmat Euroopan parlamentin jäsenet pitävät suomalaisen maa- ja metsätalousyrittäjän työtä arvokkaana niin huoltovarmuuden kuin suomalaisen kansantalouden kannalta. Samalla äänellä todettiin myös, että suomalaiset maatalousyrittäjät ovat tottuneet byrokraatiaan sekä sen automatisointiin aivan eri tasolla kuin monessa muussa eurooppalaisessa maassa. On siis oletettavaa, että loikka vastuullisuusraportoinnin vaateisiin ei tule olemaan yhtä tuntuva kuin monessa muussa maassa.

9 Pohdinta

Tässä pääluvussa tarkastellaan tietoperustan ja laadullisella tutkimusmenetelmällä saatujen tulosten yhteyttä toisiinsa. Luvussa tarkastellaan myös mahdollisia jatkotutkimusehdotuksia sekä tutkimuksen luotettavuutta. Lisäksi pohditaan opinnäytetyöprosessin onnistumista ennalta-asetettujen tavoitteiden kautta ja lopuksi pohditaan kehittämistarpeita etenkin vastuullisuustyötä varten.

9.1 Luotettavuus ja eettisyys

Tutkimuksen taustalla oli huoli siitä, että maatalousyrittäjiltä tullaan vaatimaan vastuullisuusraportointia melko pian, vaikka ympäristövaikutusten arviointityö ja sen tuottaman tiedon luotettavuuden arviointi on vasta alussa. ESG-raportointi valikoitui tutkimuksen kohteeksi siksi, että kirjoittaja ja myös maitotilayrittäjä koki shokin talousluennolla, missä ESG-raportointia ja sen vaatimuksia aikatauluineen tuotiin esille. Kriisin reaktion jälkeen oli lähes pakonomaista ottaa selvää, mistä ESG:ssä on kysymys ja kuinka se tulee vaikuttamaan omaan toimialaan ja toimeentuloon. Työn tarkoituksena oli reflektoida muutoksia, joita vastuullisuusraportointi tuo tullessaan maatalousrahoitusta haettaessa sekä löytää tahoja, jotka auttaisivat vastuullisuusraportoinnin sisällön tuottamisessa. Tutkimustyö aloitettiin helmikuussa, jolloin aiheeksi valittiin ESG-raportointi maataloilla. Tämän jälkeen kerättiin aineistoa eri menetelmin ja perehdyttiin teoreettiseen viitekehykseen.

Teoreettinen viitekehys valmistui pääasiallisesti ensimmäiseen seminaariin, mutta täydentyi haastattelujen jälkeen aiheen ajankohtaisuuden takia. Haastattelupyynnöt lähetettiin huhtikuun 2022 aikana, ja haastattelut aloitettiin toukokuun alussa. Tutkimuksen tiedonantajat edustavat Suomessa toimivien pankkien maatalousrahoituksen asiantuntijoita. Tutkimukseen osallistumisen edellytyksenä oli se, että kyseinen pankkiryhmittymä rahoittaa maataloutta. Haastateltavat osoitautuivat myös vastuullisuusraportoinnin ymmärtäjiksi. Tämä lisäsi tutkimuksen luotettavuutta ja sen merkitystä maatalouden rahoituksessa. Haastateltavat olivat varsin perehtyneitä maatalouden ja sen rahoittamisen pelisääntöihin. Haastattelutilanteet olivat luontevia ja keskusteluyhteys oli sujuvaa, vaikka haastattelu tehtiin verkon välityksellä Microsoft Teams -ohjelmalla. Jokaiseen yksilöhaastatteluun varattiin aikaa tunti, mutta haastattelua oli mahdollista jatkaa pidempää, mikäli haastateltavalla oli siihen aikaa. Pisin haastattelu kesti lähes puolitoista tuntia. Tämä aika oli haastattelun kannalta hyvä, sillä se antoi mahdollisuutta syventyä myös niihin aiheisiin, jotka haastateltavat nostivat esille.

Rahoitusalan haastateltavat toivat esille rehellisesti ne haasteet, joita ovat työssään nähneet ja samalla myös kehitysideoita tilanteen parantamiseen. Euroopan Unionin parlamentaarikkojen haastattelupyynnöt esitettiin myös huhtikuun aikana, ja kahden parlamentaarikon vastaukset saatiin toukokuun aikana. Aineistoanalyysi aloitettiin heti kesäkuun alussa suoraan haastattelujen jälkeen. Haastavin vaihe oli aineiston redusointi, datan tiivistäminen ja klusterointi. Tutkimus tehtiin itsenäisesti ja aiheen syvällinen ymmärtäminen lisääntyi.

Tutkimus ei kuitenkaan edennyt aivan niin kuin aluksi oli suunniteltu. Kahdesta pankista ilmoitettiin, että heillä ESG – tai vastuullisuusustyö on vasta alussa eikä heillä ole mahdollisuutta vastata asetettuihin kysymyksiin. Myös Euroopan Parlamentin suomalaisedustajat olivat varsin passiivia eikä heiltä haastatteluja saatu. Kahden parlamentaarikon vastuksien perusteella pystyi päättelemään, ettei heillä ole riittävästi tietämystä tai vaikuttamismahdollisuutta enää taksonomian etenemiseen. Se on oletettava syy heikkoon otantaan tutkimuksen toisessa osiossa.

9.2 Keskeisten tulosten tarkastelu suhteessa alkuosan teoreettiseen viitekehykseen

Opinnäytetyön tarkoituksena oli selvittää, miten tärkeää maatilayrityksille on vastuullisuusraportointi tulevaisuudessa. Tietoperustan ja laadullisen tutkimuksen perustella on havaittavissa, että

kestävän maatalousrahoituksen merkitys on suuri, sillä tulevaisuudessa hankkeet tullaan arvioimaan ympäristön näkökulmia painottaen. Opinnäytetyön tavoitteena oli tutkia Suomessa toimivien maatalousrahoittajien näkemyksiä siitä, miten taksonomia ja sen tuoma vastuullisuusraportointivaade tulee näkymään suomalaisissa maatilayrityksissä. Kuuden eri alakysymyksen avulla selvitettiin kestävän maatalousrahoituksen käsitettä, kysyntää ja tarjontaa sekä rahoittajien roolia prosessissa.

Tietoperustan ja tutkimuksen perusteella kestäväällä maatalousrahoituksella tarkoitetaan ESG-periaatteiden huomioimista koko rahoitusprosessissa unohtamatta taloudellisten tunnuslukujen merkitystä. Rahoitusprosessista halutaan tehdä entistä läpinäkyvämpää ja maatalousyrityksen raportoinnista monipuolisempaa, jolloin rahoittaja saa hankkeista riittävän kokonaiskuvan omaa riskienhallintaa varten. Maatalousyritysten kokonaisvaltainen ymmärtäminen on tärkeää, jotta rahoittaja pystyy arvioimaan hankkeen riskit. (Vastuullinen yritysrahoittaminen n.d.)

Maatalousrahoitus on kovien haasteiden edessä jo pelkästään toimialan kannattavuuskriisin takia. Lisäksi haastetta lisää se, että pankkiryhmittymillä on pulaa maatalousrahoituksen osajista.

Tavanomaisella ja kestäväällä maatalousrahoituksella tulee olemaan eroa alkuvaiheessa, mutta haastatteluissa korostui se, että tulevaisuudessa ei puhuta erillisesti kestävästä tai tavanomaisesta maatalousrahoituksesta vaan kestävästä maatalousrahoituksesta on tulossa uusi toimintatapa. Haastatteluissa ilmeni myös, että tulevaisuudessa kestävän maatalousrahoituksen saanti edellyttää ESG:n mukaisia kestävyystavoitteita ja niiden raportointia, joita rahoittaja tulee valvomaan. Mikäli yhdessä sovitut kestävyystavoitteet jäävät saavuttamatta, muuttuu kestävä maatalousrahoitus kalliimmaksi. Lainan marginaali eli rahoituksen hinta tullaan sitomaan asetettujen kestävyystavoitteiden mukaisiksi.

Tutkittaessa kestävän maatalousrahoituksen hyötyjä ja haittoja sekä tietoperustan että haastattelujen perusteella, nähdään hyödyt haittoja suurempana. Vaikka pankkeihin kohdistuva sääntely ja valvonta lisääntyy, hyödyn saajina ovat sekä pankit että maatalousyrittäjät paremman ansainnan takia. Maatalousyrittäjät pystyvät tulevaisuudessa entistä paremmin todentamaan tuotantotoiminnan ympäristöystävällisyyden sekä hallinnollisten ja sosiaalisten asioiden huomioonottamisen. Pankit taas näkevät ansaintaa siinä, kun maatilayritysten investointitarve lisääntyy. Mainehyöty on

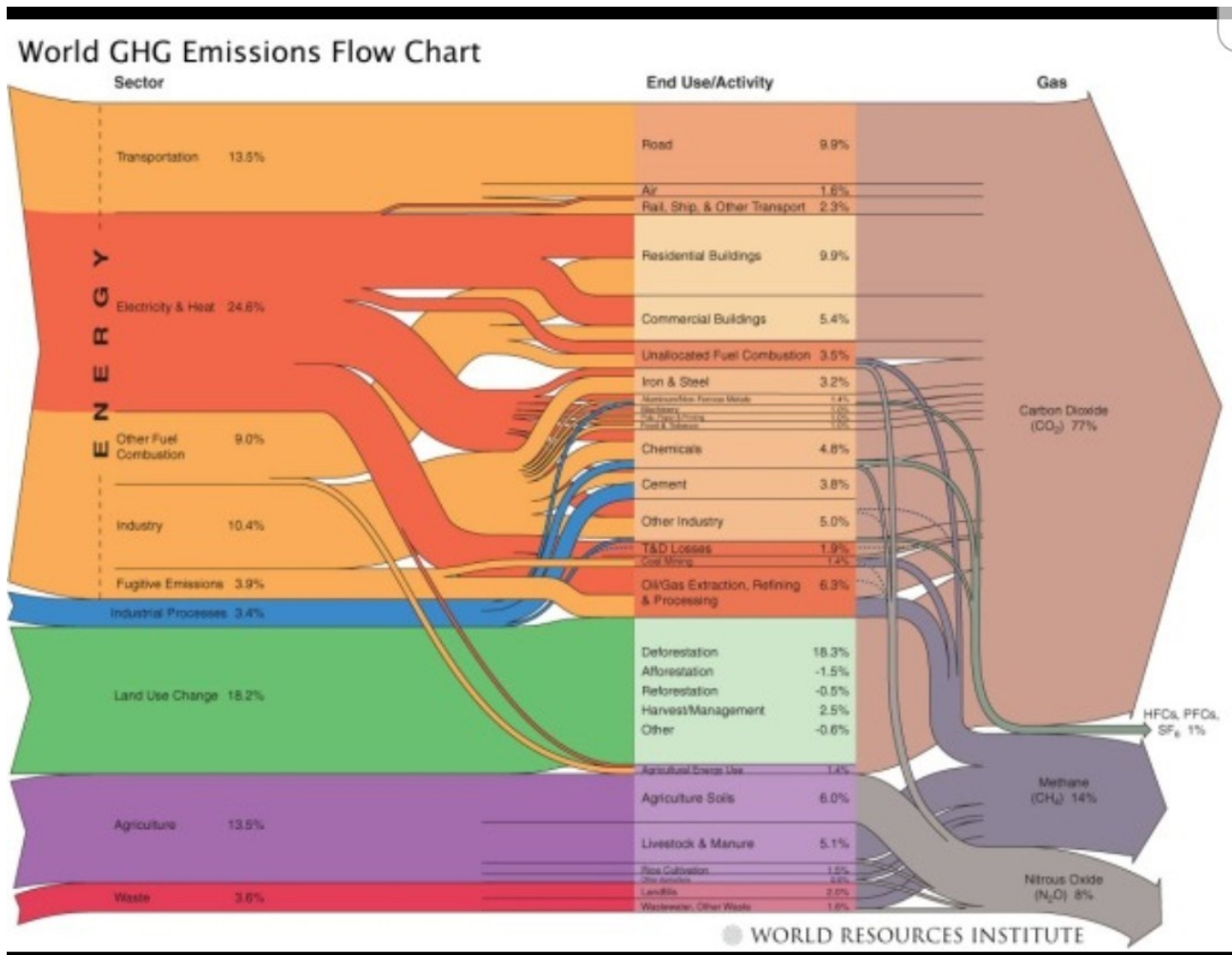
molemmille osapuolille tärkeää. Parantunut raportointi ja sitä kautta parempi riskienhallinta nousivat tietoperustassa esille ja niitä tukevat myös haastatteluissa saadut vastaukset. Viherpesuriski nähtiin haittana, mutta vastuullisuusraportointi vaatii myös rahoittajilta huolellista tarkkuutta.

Tietoperustan ja tutkimustulosten perusteella voidaan tehdä johtopäätös, että rahoittajan rooli on ilmastonmuutoksen hillitsemisessä tärkeää ja merkittävä. Näin ilmaston ja ympäristön kannalta merkittävät asiat tulevat huomioiduiksi ja ympäristöriskejä tarkastellaan tulevaisuudessa entistä paremmin. Ilmastonmuutoksen hillitseminen on tärkeää, mutta tällä hetkellä globaaliruokakriisi voi hidastaa sen toteutumista (Ruoan saatavuus ja kohtuuhintaisuus n.d.).

Tietoperustan ja haastattelujen perusteella voidaan tehdä johtopäätös, että kestäväen maatalousrahoituksen kysyntä tulee kasvamaan tulevaisuudessa. Tarjonta saattaa muuttua niin, että vain suurimmat pankkiryhmittymät tarjoavat enää maatalouteen rahoitusta, ellei toimialan kannattavuuteen tule muutosta. Lopussa kaikki haastateltavat kantoivat huolta maatalouden kannattavuushaasteista ja sitä kautta yrittäjäominaisuuksien kehittämistarpeesta. Enää ei riitä substanssi-osaaminen vaan talousosaaminen täytyy nostaa uudelle tasolle joko opiskelemalla tai ostotoimintaa hyödyntäen. Se tulee olemaan tulevaisuudessa maatalousyritysten elinehto, jotta maatalousyrittäjien polarisoituminen saadaan pysäytettyä.

Tietoperustan ja haastattelujen perusteella voidaan todeta, että maatilayrittäjien tulee aloittaa jo tässä vaiheessa aktiivinen työskentely ESG:tä varten. Tämä voi nähdäkseni olla hiililaskelmia niin päästöjen kuin nielujen osalta. Lisäksi kokonaisvaltaista näkemystä tarvitaan erilaisten energiaratkaisujen osalta ja aitoa pohdintaa siitä, ovatko todellakin tuuli- ja aurinkovoimalat päästöttömiä, kun materiaaleja toimitetaan pitkistä matkoista. Oman yrityksen kohdalla tämä opinnäytetyö on johtanut siihen, että olemme asentamassa aurinkovoimalaa. Lisäksi olemme oman maidon vastaanottajan kanssa aloittaneet pilotteina hiililaskelmien teon, jotta lähtötilanne saataisiin kartoitettua ja mittarit sekä tavoitteet asetettua. Suomen Asiakastieto Oy:n ESG-raporttimallissa ympäristövastuutarkastuksissa on yhtenä kohtana toimialan ilmastopäästö (ESG vastuullisuusraportti 2022). Juuri tämä on se, mihin tarvitaan vahvaa vaikuttamista ja rehellisiä tutkimuksia, jotta realistinen kuva saadaan esille. Toimialan ilmastopäästöt eivät voi olla viherpesun uhreja, vaan tämä määritelmä tulee perustua tieteelliseen faktaan eikä politisointiin. Viime vuodet mediassa on ollut

vahvasti esillä lehmien märehittämisen aiheuttamat päästöt, mutta suurimpia saastuttajia ovat kuitenkin energiateollisuus, kuten alla olevasta kuviosta 14 nähdään.

Kuvio 14: Energiantuotanto on suurin kasvihuonepäästöjen lähde (World greenhouse gas 2008)

Kuten kuviosta voidaan päätellä, on maataloudella paljon tehtävää, jotta kuluttajakuva kirkastuisi myös päästöjen osalta. Varsinkin kun maatalouden päästöistä puolet tulee maaperästä.

Tavoitteena on hyödyntää tätä opinnäytetyötä siten, että vastuullisuustyöhön saataisiin mukaan niin neuvonta kuin aktiiviset viljelijät. Ennakointi on tärkeää, jotta vastuullisuusraportointiin liittyvät vaatimukset ja ehdot olisivat mahdollisia toteuttaa järkevässä mitoissa. Direktiivien ja vaatimusten noudattamisessa Suomi haluaa olla edellä kävijä, mutta se saattaa rapauttaa yritysten tulokuntoa, jos viherpesu pääsee vallalle maataloustuotteissa muissa Euroopan Unionin maissa. Kaiken kaikkiaan ESG ja vastuullisuusasiat ovat erittäin ajankohtaisia juuri nyt niin pankeissa kuin

meijereissä, lihataloissa tai kaupoissa. Vastuullisuusosaajia palkataan yrityksiin, koulutuksia ja webinaareja on saatavilla niin verkossa kuin erilaisissa tapahtumissa. Taksonomialla on erittäin merkittävä vaikutus alkutuotannon yritysten ja myös koko toimialan elinkelpoisuuteen. Sen takia siihen pitää suhtautua tarvittavalla vakavuudella.

9.3 Kehittämisehdotukset

Kestävä maatalousrahoitus on laaja aihe, jota tässä opinnäytetyössä tarkasteltiin rahoituslaitoksen ja myös lainaa hakevan maatalousyrityksen näkökulmasta. Luotonmyöntöprosessia ei tutkittu syvällisesti vaan todettiin, mitä prosessissa otetaan huomioon nyt ja miten se tulee muuttumaan tulevaisuudessa direktiivien astuessa voimaan.

Mahdollisia skenaarioita miettiessä tulee ottaa huomioon, että vastuullisuusajattelu on politisoitunut sen hyvän tarkoituksensa lisäksi, sillä eri kriisit ohjaavat sen etenemistä maailmanlaajuisesti. Tästä esimerkkinä Yhdysvaltojen presidenttien asenteet ilmastopakettia kohtaan, jossa presidenttien Obaman ja Bidenin kaudella tavoitteet asetettiin, mutta Trumpin hallintokaudella ilmastopaketti peruttiin. Samaa voidaan havainnoida Euroopan Unionista, jonka valtasuhteisiin vaikuttavat pienetkin muutokset. Viimeaikaiset kriisit – pankkikriisi, covid ja energiakriisi- ovat laajentaneet EU:n toimivaltaa ilman periaatteellista tarkastelua, josta on syytä olla huolissaan. Historiaa tutkiessa voi havaita, että jokaisen kriisin jälkeen on ruokajärjestelmään tullut nopea muutos. Tällä hetkellä yhteiskunnallinen keskustelu on ollut varsin kärjistynyttä ja tärkeät ympäristönäkökulmat ovat ristiriidassa keskenään. Ymmärryksen puute ruuantuotannon biologiasta ja taloudesta aiheuttavat maatalouteen imago-ongelman. Tästä esimerkkinä energiaratkaisuissa biokaasu, mikä parhaimmillaan vähentää ulkopuolista tuotantopanostarvetta ja tukee etenkin paikallistaloutta. Viherpesuun voidaan syyllistyä entistä nopeammin, kun kuluttajien valta kasvaa ruokajärjestelmää kohtaan. Vaarana on, että ruoantuotannosta vieraantuminen hämärtää kokonaiskuvaa siitä, mistä ruoka loppujen lopuksi tulee pöytään.

Opinnäytetyön perusteella voidaan luoda kolme erilaista tulevaisuuskuvaa eli skenaariota, mitkä on tiivistetty alla olevaan kuvioon 15.

ESG-raportoinnin skenaariot

- 1. Raportointivaade pysyy aikataulussa**
  - Haasteena viljelijöiden datavaraston hajanaisuus ja kiireellinen aikataulu
  - Vihreään siirtymään tehtävät investoinnit vauhdittuvat ja maatilayritykset polarisoituvat entisestään
- 2. Raportointivaade hidastuu**
  - Haasteena Euroopan levottomuus ja ESG -raporttien yhteismitallisuus
  - Inflaatio jatkaa nousuaan
- 3. Raportointivaade siirtyy tulevaisuuteen**
  - Haasteena mahdolliset pakolaisaallot, sodan laajeneminen ja ilmastonmuutoksen paheneminen
  - Vihreä siirtymä aiheuttaa kitkaa

Kuvio 15: ESG-raportoinnin skenaariot

Näistä ensimmäinen tulevaisuuskuva on, että ESG-raportointivaatimus tulee annetussa aikataulussa alkutuotantoyrityksiin. Tässä kohdin on toivottavaa, että neuvontajärjestöt ja elintarviketeollisuudenyritykset alkavat nopealla aikataululla rakentaa maatalousyrityksiin ESG-raportointimallia, jota rahoituslaitokset voivat hyödyntää heti. Siihen on hyvät edellytykset, sillä ihmiset ja yhteisöt (S) ja hallintotapa (G) on jo suomalaisen lainsäädännön takia hyvällä tasolla. Maatiloilla osaamisen lisäämistä ja raportoinnin kehittämistä on jatkettava määrätietoisesti. Ympäristöä ja ilmasto (E) koskeva vastuullisuusraportointi alkaa nykytilan kartoituksella ja tavoitteiden asetannalla. Luotettavat hiililaskelmat ovat tässä todennäköisesti keskeisessä roolissa. Arveluttavaa on niiden luotettavuus ja vertailukelpoisuus, jotta kaikki Euroopan alkutuotantoyritykset olisivat keskenään vertailukelpoisessa asemassa jo pelkästään kilpailukyvyntakia. Suomalaisen maatalouden erityispiirteiden huomioiminen vaatii vielä työtä, sillä esimerkiksi eläintenhyvinvointia pitäisi pystyä todentamaan entistä konkreettisemmin, kun tuotantoeläimet ovat suurimman osan elämästään karjasuojissa. Toisaalta taas lannankäytön tehostamisessa tehdään paljon ympäristöä huomioivia innovaatioita. Kritiikkiä on kohdistunut Euroopan Unionin CAP-järjestelmään, joka ei edellytä ruuantuottamista vaan pelkkä omistaminen riittää tuen saantiin. Typensidonnasta, viljelykunnan tai monimuotoisuudesta huolehtimisesta tai huoltovarmuudesta ei makseta sen tekijälle.

Kannattavat maatilat pystyvät tekemään ympäristöpuolelle investointeja, kun taas heikommin taloudellisesti pärjäävät maatilayritykset maksavat tarvittavasta pääomasta kovempaa hintaa eivätkä näin ollen pysty tekemään ympäristön tai ilmaston kannalta oikeansuuntaisia investointeja.

Toinen tulevaisuuskuva on se, että ESG-raportointivaatimuksen eteneminen hidastuu energiakriisin ja sen aiheuttaman inflaation takia. Etelä- ja Keski-Euroopassa alkutuottajien protestit ovat lisääntyneet, kun viranomaiset yrittävät saada ympäristöä ja ilmastoa huomioivia lakeja käyttöön. Esimerkiksi Hollannissa typpipäästöjä rajoittavaa ympäristölakia on protestoitu mellakoina, jotka ovat jatkuneet koko kesän 2022. Sen taustalla ovat Natura 2000 -luonnonsuojelualueet, jotka ovat vaarassa typpipäästöjen takia. Viranomaisten katseet ovat kohdistuneet maatalouteen, eikä esimerkiksi teollisuuteen tai liikenteeseen. Vuonna 2019 Hollanti oli maailman toiseksi suurin maataloustuotteiden viejä Yhdysvaltojen jälkeen (Wilhelmus 2022). ESG-raportointivaatimukset tulevat voimaan koko Euroopan alueelle ja niiden tulisi olla yhteismitallisia joka valtion alkutuotannon yrityksissä. Jää nähtäväksi, tuoko ESG-raportointi tähän kaivattua valvontaa.

Kolmas pelottavin skenaario on se, että ESG-raportointivaatimus hidastuu merkittävästi ja jopa katoaa useaksi vuodeksi. Tämän skenaario voi toteutua, jos Ukrainan sota laajenee. Tällöin kehittyneiden maiden ruokapula kärjistyy ja syntyy suuria pakolaisaaltoja. Toimenpiteet vihreän siirtymän vuoksi jäävät sivuun ja ilmastonmuutoksen eteneminen näkyy satotasoissa.

Ilmastonmuutos vaikuttaa maanviljelijöiden työhön, josta on jo viitteitä kesältä 2022, kun Keski-Euroopassa kärsittiin kuumuudesta ja rankkasateista. Tämä aiheuttaa viljelijöille muuttuneen ympäristön huomioon ottamista jo lajikevalinnassa tai peltojen vesitalouden haasteissa, mikä on tullut myös suomalaisille viljelijöille entistä konkreettisemmäksi.

Opinnäytetyön haastatteluissa kävi varsin selvästi ilmi se, että EKP on laittanut pankit ESG-raportoinnin edistäjäksi, jotta se edistyisi EU-alueella odotetulla tavalla. Alkutuotannon kannattavuusongelmat hidastavat kehitystä, sillä maatalon infrastruktuurin ylläpitoa varten tarvitaan rahaa. Jos sitä ei ole kassassa, niin se pitää lainata pankista, jolloin törmätään heti lainaehtoihin. Lisähaastetta maatalousyrittäjille aiheutuu myös siitä, että vakuusarvojen kehitys on maaseudulla heikkenemässä ja isojen yksikköjen talousjohtaminen vaatii yrittäjiltä yhä enemmän ammattimaista otetta.

Taksonomian vaikutusta on tässä työssä tuotu esiin lähinnä rahoituslaitosten liiketoiminnan näkökulmasta, mutta miten sen vaikutusta tuottajiin tulee olemaan mielenkiintoinen tutkimuskohde. Maatalouden yrityslainojen kehitys on myös mielenkiintoista, miten pankit tulevat myymään vihreää lainaa lähitulevaisuudessa ja miten luotettavia laskelmia saadaan aikaiseksi niitä myöntäville tahoille. Tutkimus voisi olla produktiivinen, jossa yrittäjä itse on ottamassa vihreää maatalousrahoitusta ja tarkastelee prosessia ja sen vaikutuksia. Myös ESG-datan hyödyntäminen ja keräys eri pankkiryhmittymissä on opinnäytetyön arvoista. Lisäksi ESG-raportoinnin kehittäminen on niitä asioita, joita olisi hyvä tutkia lisää ja samalla kehittää raportointia.

Oheisessa SWOT-analysissä, kuviossa 16, on pohdittu ESG-raportointivaatimuksen hyötyjä, haittoja, uhkia ja mahdollisuuksia, mitkä ovat käyneet ilmi haastattelujen ja asiaan perehtymisen yhteydessä. Lähtökohtaisesti on ajateltava kuitenkin niin, että hyvä voittaa pahan, eli mahdollisuudet ovat uhkia suuremmat myös tässä asiassa.

<u>Hyödyt</u>	<u>Haitat</u>
Eurooppalaisten maatalousyritysten yhteismitallisuus	Raporttien laaduntarkkailu heikkoa
Ympäristö- ja ilmastoasioiden huomioiminen pk-yrityksissä	Byrokratian lisääntyminen yrityksiin
Sosiaalisten epäkohtien poistuminen maatalousyrityksissä	Kustannusten nousu alkutuotantoon
Harmaan talouden väheneminen alkutuotannosta	Mellakoiden lisääntyminen Euroopassa
Korruptoimaton lainsäädäntö etenee Suomessa	Jos ESG-raportointi ei toteudu, ilmastonmuutos kiihtyy entisestään
	Yrittäjäominaisuuksien voimakas vaihtelevuus

<u>Mahdollisuudet</u>	<u>Uhat</u>
Suomalaisen ruuan kilpailukyvyn lisääntyminen	Viherpesu
Eläinten hyvinvoinnin parantuminen entisestään	Hiilinielut jäävät puuttumaan laskelmista
Energia omavaraisuuden lisääntyminen maataloudessa	Hiilijalanjälkilaskelmien perusteettomuus
Fossiilisten polttoaineiden käytön väheneminen	Alkutuotanto ajautuu yhä pahempaan kannattavuuskriisiin
	Alkutuotantotilat vähenevät radikaalisti
	Suomen huoltovarmuus ajautuu kriisiin

Kuvio 16: SWOT-analyysi tutkimuksesta

Haastateltavat rahoituslaitosten edustajat korostivat ESG-raportoinnin tuomia mahdollisuuksia. He kaikki olivat valmiit sääntelyn puitteissa tekemään rahoitustarjouksia maatilayrityksiin myös tulevaisuudessa.

9.3.1 Raportoinnin konkreettiset askeleet

Vastuullinen yritystoiminta rakentuu aina tekoihin ja toimintaan. Niillä pyritään positiiviseen yhteiskunnalliseen ja sosiaalisiin vaikutuksiin, kun samalla minimoidaan ympäristövaikutukset. Tämä on mahdollista silloin, kun toiminta on kannattavaa. (Vanhalinna 2019.)

Ennen varsinaista laskentaa tai raportointia tulee miettiä maatilayritysten ESG-raportoinnin suuntaviivat. Analysoinnin voi aloittaa seuraavilla kysymyksillä:

- mitkä ovat maatilatoiminnan vaikutukset?
- mitkä ovat maatilatoiminnan sosiaaliset vaikutukset?
- mihin näistä maatilayritys itse voi vaikuttaa ja miten?
- missä on suurimmat positiiviset ympäristövaikutukset?
- miten voisi pienentää negatiivisia ympäristövaikutuksia?
- mihin on yksinkertaista vaikuttaa?
- miten voi pienentää negatiivisia ympäristövaikutuksia?
- miten maataloustuote on tuotettu?

- miten, missä ja kuka on tuottanut ostamanne raaka-aineet?
- miten ja kenelle viestitään vastuullisuustyöstä ja sen tuloksista. (Vanhalinna 2019.)

Maatalous- ja elintarvikeyrityksillä on monta vastuullisuusnäkökulmaa, joten koko toimintaketjua tulisi tarkastella kokonaisuutena. Maatilayrityksen mahdolliset epäkohdat vaikuttavat tulevaisuudessa entistä enemmän teollisuuden ja markkinoivan yrityksen maineeseen. Sen takia vastuullisuusasiat ovat tärkeitä koko ketjussa.

ESG-raportointia varten tarvitaan myös maatalouteen sertifiointeja, joista muutama meijeri Suomessa on teettänyt tiloilleen Welfare Quality- hyvinvoinnin mittauksen. Tämä maailmanlaajuinen sertifiointi perustuu tieteelliseen tutkimukseen, missä on ollut mukana instituutteja ja yliopistoja niin Euroopasta kuin Etelä-Amerikastakin (Welfare Quality network 2018). Welfare Quality® auditoinnissa tarkkaillaan eläinten fyysistä ja psyykkistä hyvinvointia tarkastushetkellä, mutta tavoitteena on pitkän aikavälin pyrkimys parantaa eläinten oloa yli eläinten hyvinvointilain vaatiman tason. WQ-auditoijaa valvoo yhteiseurooppalainen WQ-komitea. Auditoinnin pääkohdat ovat hyvä ruokinta, hyvä terveys, hyvä kasvuympäristö ja käyttäytyminen, missä tarkastellaan eläimen tunnetilaa. Tarkastelu- tapahtuu kahdentoista eri mittarin avulla. Eläinten hyvinvointi perustuu viiteen eri vapauteen, mitkä ovat mittariston perusta. Nämä ovat

1. vapaus nälästä, janosta ja aliravitsemuksesta
2. vapaus epämukavuudesta
3. vapaus kivusta, vammoista ja sairauksista
4. vapaus toteuttaa luontaisia käyttäytymistarpeita
5. vapaus pelosta ja ahdistuksesta

Suomessa on tällä hetkellä yksi koulututtanut auditoija Welfare Quality® -ohjelman mukaisesti. Tällä hetkellä kaksi meijeriä Suomessa on sertifioitu Welfare Quality®-ohjelman mukaisesti. (Welfare Quality® on ...2018.)

9.3.2 Maatalouden datavarannot

Maatilayritysten tuottama data on hajanaista eikä sen omistajuudesta ole selkeää tietoa, kuka sen omistaa. 2018 toteuttaneen Farmidata-hankkeessa todettiin, että data eri toimijoiden välillä ei liiku, eikä sitä pystytä mautiloilla hyödyntämään. Farmidata hankkeessa keskityttiin nimenomaan ympäristöön liittyvien tiedon keräykseen, mistä olisi hyötyä myös vastuullisuusraportointiin. (Farmidata 2018.)

Seuraavaan taulukkoon on koottu luettelomaisesti, millaista dataa lypsykarjatila tuottaa ja missä se sijaitsee. Tämä toki vaatii lisätyötä, sillä taulukossa 4 on esitetty vain tärkeimmät tietovarannot alkutuotannossa. Luettelossa ei ole muun muassa huomioitu sitä, että maatilayrityksessä olisi vierasta työvoimaa.

Taulukko 4: Esimerkki lypsykarjatilan datalähteistä

Tiedon säilytyspaikka	Tietovaranto
Luonnonvarakeskus	kannattavuuskirjanpitoliedot TalousTohtorin laskelmat
Ruokavirasto	EU-tukihakemusten kautta saatava tieto eläimistä, pelloista ja lannanlevityksestä
ProAgria	Wakka-laskentaohjelmista saatava tieto kirjanpidosta ja maksuvalmiudesta ja muista talouteen liittyvistä asioista Minun maatilani -ohjelmasta tietoa eläimistä: määräästä, iästä, maitomäärästä, maidon pitoisuuksista ja niin edelleen Minun maatilani -ohjelmasta tietoa pelloista: viljavuudesta, viljeltävistä kasveista, peltopinta-aloista, sadosta, lannoituksesta, kasvinsuojelusta ja niin edelleen
Faba	tietoa lehmien indekseistä, rakennearvosteluista, sonnisuosituksista jne.
Naseva	nautatilojen terveydentilan seurantajärjestelmä
Lypsykoneiden ja -robottien seurantajärjestelmä	Eläinten liikkuminen, maitomäärät, lypsyajat, terveys-tiedot, ruokintatiedot ja niin edelleen
Maveplan	Salaojasuunnitelmat

Kuten taulukon 4 esimerkistä on havaittavissa, tietoa kerätään paljon lypsykarjatilalta. Miten tämä kaikki tieto pystytään kokoamaan yhteen ja siirtämään yhteistyökumppaneille ja viranomaisille, on valtava ponnistus alkutuotannon neuvonnalle, konsulteille ja etujärjestölle.

Digitalisaatio tuo haasteita maatalouden tietoturvaan. Kuten edellä on todettu, maatilojen järjestelmiä ei ole suunniteltu toimimaan kokonaisuuksina eikä järjestelmätoimittajan vastuulla ole kuin heidän omien laitteiden tietoturva. Kokonaisuus ei kuulu kenellekään. Laajalahti ja Nikander (2017) ovat todenneet julkaisussaan, että alkutuotannon erityispiirteet asettavat lisähaasteet kyberturvallisuudelle. Tietotekniikan laitteiden elinkaari saattaa olla alle kymmenen vuotta, joten tärkeimpien maatalouden teknisten laitteiden kehitys on nopeaa. Samaan aikaan tietotekninen osaaminen on hidasta ja ymmärrys vajavaista. Kirjoittaja toteavat, että ensimmäinen askel kyberturvallisuudelle on uhkein tunnistaminen. (Laajalahti & Nikander 2017, 4.)

OP-ryhmän entisen pääjohtajan Reijo Karhisen julkaisemassa Uusi Alku -raportissa (2019) todettiin, että maatalouden talouden tunnusluvut ovat heikkoja ja ne ovat laskeneet trendimäisesti koko 2000-luvun. Kaupan aseman todettiin olevan vahva ja tuottajien asema ruokaketjussa heikko. Maatalouden toimintaympäristön todettiin raportissa olevan voimakkaassa murroksessa, jota vauhdittavat ilmastonmuutos ja uusi teknologia. Raportissa esitettiin, että uuden osaamis- ja palvelukeskuksen perustaminen olisi tärkeää tilanteessa, jossa maatalouden strategian painopistealueiksi nimettäisiin investoivat ja toimintaansa kehittävät tilat, elintarvikkeiden vienti, uuden teknologian hyödyntäminen ja peltojen laaja kehittämisohjelma. (Karhinen 2019, 5.)

Uusi Alku-raportin (2019) pohjalta perustettiin AgriHubi-osaamisverkostopalvelemaan kaikkia toimijoita, jotka haluavat parantaa maatalouden kannattavuutta ja kestävyyttä. Tavoitteena on edistää älymaataloutta ja datalähteiden ja -varantojen tehokkaampaa käyttöä. AgriHubin sivustoilta pääsee esimerkiksi tutustumaan esimerkiksi markkinamarginaaliin, minkä avulla voidaan tarkastella maataloustuotteiden ja tuotantopanosten hintojen vaihtelun vaikutusta siihen, millainen marginaali jää tuottajalle. Markkinamarginaalitieto on nyt saatavilla maidon- ja lihantuotannosta sekä sika- ja siipikarjataloudesta. (Maaseudun osaamisverkosto ja tietopankki n.d.)

Tässä kohdin on hyvä huomata, että jo nyt Suomen Asiakastieto Oy on alkanut tuottamaan raporttipohjia, joissa on mahdollista saada yrityksen tiedot heidän ympäristö-, ja sosiaalisen vastuun tarkastuksista sekä hyvän hallintotavan mukaisista tarkastuksista. Alla olevassa kuviossa 17 on otettu

nen aiheuttaa kasvihuonepäästöjä. Suomessa metsät toimivat hiilinieluina ja niiden on arvioitu sitovan lähes saman verran hiilidioksidia kuin ruuantuotanto tuottaa. (Erilaiset mittarit ruuan ympäristövaikutuksille 2022.) Melkein jokaisella suomalaisella maatilalla on omistuksessa metsää riippuen tilan maantieteellisestä sijainnista.

Esimerkiksi Envitecpolis Oy:ssä hiililaskelmien teko alkaa maatilalla nykytilan kartoittamisella, minkä jälkeen oikeanlaisia toimenpiteillä pystytään parantamaan maatalousyrittäjien hiilijalanjälkeä lyhyellä ja pidemmällä aikavälillä. Nykytilan hiililaskelmien avulla voidaan löytää maatilayrittäjien keskeisimmät hiilipäästöjen lähteet. Selvityksessä saadaan muun muassa maito- liha tai viljakidon hiilijalanjälki. Konsulttiryitys tekee myös biodiversiteettilaskelmia puhelimitse, minkä tavoitteena on löytää keinoja tilan biodiversiteetin edistämiseen. (Envitecpolis n.d.) Maaperän ja metsien hiilensidonta ei ole vielä laskelmissa mukana, mutta tulevaisuudessa niiden merkitys hiililaskelmissa on ensisijaisen tärkeää, jotta alkutuotanto pystyy investoimaan teknologiaan ja yrityskokoon kuten muutkin keskisuuret ja pienyritykset. Hiililaskureita on tarjolla verkossa maatalouden käyttöön muun muassa MTK:n tai Biocoden sivustoilla. Luonnonvarakeskus tuottaa dataa hiilijalanjäljistä maatalous- ja puutarhayrittäjien taloustietojen perusteella. Laskelmatiedot perustuvat kannattavuuskirjanpidon tietoihin, niin satotasoista kuin talous- ja varastotiedoista. FADN eli Farm Accountancy Data Network vastaa tästä Euroopan laajuisesta maatalojen kannattavuuskirjanpidosta ja sen tuottamista tiedoista maittain.

Soilfood Oy on lanseerannut päästökompensaatiotuotteet, missä sopimuksen tehneet viljelijät ovat sitoutuneet käyttämään Soilfoodin maanparannuskuituja. Käsittelyssä syntyneet todennetut hiilinielut tarjotaan myyntiin puro.earth – nimisellä markkinapaikalla. Myynnissä syntyneet tuotot jaetaan kulujen jälkeen Soilfoodin, sivuvirtoja tuottavan teollisuuden ja maanparannuskuituja käyttävän viljelijän kesken. (Hiilinielujen myynti n.d.)

Yritysten kestävä kehityksen direktiivi CSRD valmistelussa halutaan varmistua siitä, että se on linjassa Euroopan Unionin Green Dealin ja kestävä rahoituksen ehtojen kanssa, jonka tavoitteena on tehdä Euroopasta hiilineutraali talous vuoteen 2050 mennessä siirtymäkauden kautta. Tämä vaatii EU:lta sellaista politiikkaa, mikä kehittää uskottavia ja vertailukelpoisia mittareita yritysten ESG-suorituskyvylle. Kuten tietoperustan historiaosiossa todettiin, ESG on ollut olemassa jo yli 50 vuotta. Maatilayrittäjien tulee valmistautua vastuullisuusraportointiin hyvissä ajoin selvittämällä

nykyhetken tilanne ja asettamalla vastuullisen yritystoiminnan tavoitteet ja mittarit niin, että ne ovat mahdollista saavuttaa. Suomalainen maatilayritys on jo askeleen edellä eurooppalaisia maatilayrityksiä, vaikka periaatteessa ollaan saman EU-lainsäädännön alaisuudessa. Tämä havaitsee helposti, kun vierailee eurooppalaisilla maatiloilla. On siis tärkeää tuoda esille se osaaminen ja jo tehdyt toimet ympäristön ja ilmaston hyväksi. Esimerkkinä otanta suomalaisen lypsykarjatilantoimista vuonna 2022.

- peltomaan kasvukunto (vesitalous, kalkitus, viljelykierto, kasvipeitteisyys)
- peltokasvien lannoitus ja kasvinsuojelu havaintojen ja maanäytteiden mukaan
- kasvinsuojelu vain kasvinsuojelututkimuksen suorittaneille (koulutus)
- nurmiviljelyssä valkuaiskasvien lisäys
- satotasojen parantaminen ja viljelyn keskittäminen parhaille lohkoille
- vesistön suojelu (suojavyöhykkeet)
- maahantuonnin rajoitus vaarallisille kasvinsuojeluaineille (lainsäädäntö)
- karjankeskituotoksen nosto ja ruokinnan tehostaminen eläinterveyttä kunnioittaen
- antibioottien käyttö vain tutkittuun sairauteen, ei ennaltaehkäisevästi
- lannan käsittely tilalla (separointi, biokaasu)
- kiertotalous (muovien ja metallien kierrätys)
- fossiilisten polttoaineiden vähentäminen (pakokaasujen puhdistus urealla)
- energiatalous (led-valaisimet, aurinkovoimala)

Edellä esitetty luettelo osoittaa, että lypsykarjatilajoilla tehdään pitkäjänteistä työtä ympäristön ja ilmaston hyväksi. On kuitenkin nähtävissä, että maatilat tarvitsevat lisää tutkimusta ja todennettuja laskelmia niin maatilojen hiilinieluista kuin hiilipäästöistä. Näitä tietoja tarvitaan jo neljän vuoden kuluttua, kun maatilayritykset raportoivat vastuullisuutensa tilinpäätösten yhteydessä.

9.4 Johtopäätökset

Maatilayritysten ja niitä rahoittavien pankkiryhmittymien määrä tulee todennäköisesti muuttumaan radikaalisti, jos maatalouden kannattavuus ei parane nykyisestä tilanteesta. Rahoittajat haluavat keskittyä toimialoihin, joilla näkevät suurimmat kasvun mahdollisuudet sekä heidän liiketoimintaansa ajatellen paremman ansainnan. Tässä kohdin tulee kuitenkin palata Maslowin tarvehierarkiaan. Siinä suurimpana tarpeena on hengissä säilyminen eli fysiologiset tarpeet kuten ruoka, juoma ja hengitys ilma. Ruoantuottaminen on siis tärkeimpiä asioita lajin säilymisen kannalta. Tästä huoltovarmuuskeskustelussa on kysymys ja se valitettavasti unohtuu usein, kun maataloutta verrataan esimerkiksi metalliteollisuuteen tai matkailuun.

Keskusteluissa tuli kuitenkin ilmi, että maataloutta tullaan rahoittamaan, mikäli muut lainaehdot yrityksellä ovat kunnossa. On kuitenkin todennäköistä, että vihreisiin hankkeisiin on saatavilla edullisempaa korkoa kuin perinteisiin maatalouden investointeihin. Ainakin yhden pankkiryhmittymän edustaja näin totesi, vaikka toinen epäili heidän rahoitushalukutta hankkeisiin, jotka eivät täytä kestävyyskriteereitä. ESG:n myötä raportointi ja riskien hallinta tulee parantumaan, sillä maatilayritykset pakotetaan seuraamaan entistä tarkemmin ympäristöön ja ilmastoon liittyviä ratkaisuja arjessa. Tämä tuo tosin mainehyötyä samalla. Huolta kannettiin siitä, että polarisoituvatko maatilayritykset entistä enemmän, kun substanssiosaamisen rinnalle tarvitaan vahvaa taloudenhallintaa ja vastuullisuuden ymmärtämistä. Haasteena on myös byrokratian lisääntyminen ja datan hajanaisuus. ESG-raportointivaade tulee koskemaan kaikkia yrityksiä, joten jää nähtäväksi, millaisia raportteja tullaan tuottamaan sekä urakointia että maa- ja metsätaloutta harjoittavissa yrityksissä. Tällaisia monialayrityksiä löytyy paljon Järvi-Suomesta. Pystyvätkö maatalousalan sidosryhmistä neuvonta- ja edunvalvontajärjestöt sekä kirjanpito toimistot palkkaamaan omia ESG-analytikkoja tai vastuullisuusosaajia ja onko luontevaa aloittaa vastuullisuustyö yhdessä pankkiryhmittymien edustajien kanssa. ESG-haaste tulee saada käännettyä suomalaisten maatalojen eduksi, sillä aikaa ei ole hukattavaksi.

Lähteet

Alasuutari, P. 2012. Laadullinen tutkimus 2.0. 4.s uudistettu painos. Tampere:Vastapaino. <https://janet.finna.fi, Ellibslibrary>.

Alasoini, T. 2021. Pankkien asiantuntijatyö digitalisaation ja EU-sääntelyn puristuksissa. Työelämän tutkimus 19-lehtiartikkeli. Viitattu 13.5.2022. <https://journal.fi/tyoelamantutkimus/article/view/100399/65389>.

Alho, E., Arovuori, K., Heikkilä, A-M., Niskanen, O., Väre, M. ja Yrjölä, T. 2019. Maatalouden asema rahoitusmarkkinoilla. Pellervon Taloustutkimus PTT. Viitattu 2.4.2022. <http://www.ptt.fi/media/tp200yhdistetty1.pdf>.

Anttila M, 2015. Huoltovarmuutta ei voi unohtaa. MTK:n Brysselin toimiston blogi. Julkaistu 29.9.2015. Viitattu 5.4.2022. <https://www.mtk.fi/-/huoltovarmuutta-ei-voi-unohtaa>.

Arvidsson S, Dumay J, 2021. Corporate ESG reporting quantity, quality and performance: Where to now for environmental policy and practice? Business Strategy and The Environment – akateeminen aikakauslehti 24.11.2021. Viitattu 16.3.2022. <https://doi.org/10.1002/bse.2937>.

Banking Industry Country Risk Assessment: Finland. 2021. Luottoluokitusyksikkö Standard & Poor's. Raportti 9.2.2021. Viitattu 29.3.2022. <https://www.op.fi/documents/20556/64190/S%26P+BICRA+feb+2021/714e3ceb-f5a2-8476-7b99-e4674f1646c2>.

Bingham, A. 2021. Qualitative Research Design and Data Analysis: Deductive and Inductive Approaches. SAGE Publishing. Viitattu 13.6.2022. <https://www.methodspace.com/blog/qualitative-research-design-and-data-analysis-deductive-and-inductive-approaches>.

Breukers, L. 2022. EU-direktiivi kiristää yritysvastuuta ja sen varmentamista. Azetzin blogi. Julkaistu 18.1.2022. Viitattu 13.5.2022. <https://www.azets.fi/blogi/eu-direktiivi-kiristaa-yritysvastuuta/>.

Building trust in every day n.d. Suomen Asiakastieto Oy:n verkkosivusto. Viitattu 13.9.2022. <https://www.asiakastieto.fi/web/fi/asiakastieto-yrityksena/yrityksesta.html>.

Corporate sustainability reporting 2020. Euroopan Komission verkkosivusto. Julkaistu 20.2.2020. Viitattu 13.5.2022. https://ec.europa.eu/info/business-economy-euro/company-reporting-and-auditing/companyreporting/corporate-sustainability-reporting_en.

ECB banking supervision- Supervisory priorities for 2022-2024, 2021. Euroopan keskuspankin verkkosivusto. Viitattu 17.4.2022. https://www.bankingsupervision.europa.eu/banking/priorities/html/ssm.supervisory_priorities2022~0f890c6b70.en.html#toc14.

Elintarviketeollisuus toimii vastuullisesti n.d. Elintarviketeollisuus ry:n verkkosivusto. Viitattu 17.4.2022. <https://www.etl.fi/elintarviketeollisuus/vastuullisuus.html>.

Envitecpolis n.d. Envitecpolis Oy:n verkkosivusto. Viitattu 3.9.2022. <https://www.envitecpolis.fi/maatilat>.

Erilaiset mittarit ruuan ympäristövaikutuksille 2022. Ruokatieto ry:n verkkosivusto. Viitattu 3.9.2022. <https://www.ruokatieto.fi/ruokakasvatus/ruokavisa-vastuullisuus-ruokaketjussa/ymparisto/ruuan-elinkaari-pelloilta-poytaan/ekologinen-jalanjalki-kertoo-kulutuksemme-ylittavan>.

ESG- eli vastuullisuusraportointi n.d. Taloushallintoliiton verkkosivusto. Viitattu 17.5.2022. <https://taloushallintoliitto.fi/tietopankki/esg-eli-vastuullisuusraportointi/>.

ESG- vastuullisuusraportti 2022. Suomen Asiakastieto Oy:n verkkosivusto. Julkaistu 2.3.2022. Viitattu 16.9.2022. https://www.asiakastieto.fi/pdf/vastuullisuusraportti_malliraportti.pdf.

Euroopan keskuspankin ohjaukorko ja 12 kk euribor. Suomen Pankin verkkosivusto. Viitattu 1.4.2022. https://www.suomenpankki.fi/fi/Tilastot/korot/kuviot/korot_kuviot/euribor_ekpohj_kk_chrt_fi/.

Euroopan komission tiedonanto 2018. Kestävän kasvun rahoitusta koskevaa toimintasuunnitelma. Julkaistu 8.3.2018. Viitattu 2.5.2022. <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/FI/TXT/?uri=CELEX%3A52018DC0097>.

Euroopan unionin ilmastopolitiikka n.d. Ympäristöministeriön julkaisuja. Viitattu 2.5.2022. <https://ym.fi/euroopan-unionin-ilmastopolitiikka>.

FarmiData 2018. Sitran verkkosivusto. Viitattu 1.9.2022. <https://www.sitra.fi/hankkeet/farmi-data/>.

FinTech 2022. Finanssiala ry:n verkkosivusto. Viitattu 13.5.2022. <https://www.finanssialalle.fi/opintomateriaalit/tulevaisuuden-finanssiala/tulevaisuuden-pankki/fintech.html>.

Fitch Affirms Finland at 'AA+' 2022. Fitch rating action commentary at 8.4.2022. Viitattu 10.4.2022. <https://www.fitchratings.com/research/sovereigns/fitch-affirms-finland-at-aa-outlook-stable-0804-2022>.

Fritze J 2022. Taksonomia pähkinänkuoressa. Julkaistu 25.1.2022. WWF:n verkkojulkaisu. Viitattu 5.4.2023. <https://wwf.fi/uutiset/2022/01/taksonomia-pahkinankuoressa-tama-on-hyva-tietaa-eun-kestavan-rahoituksen-ekomerkista/>.

Haapamäki, S. 2021. Voiko rahoitusmarkkinat edistää vastuullisuutta. Borenius banking and finance. Blogi. Julkaistu 20.1.2021. Viitattu 3.4.2022. <https://insights.borenius.com/io/2021/01/20/voiko-rahoitusmarkkina-edistaa-vastuullisuutta/>.

Hiilinielujen myynti n.d. Soilfoodin verkkosivusto. Viitattu 11.10.2022. <https://soilfood.fi/hiilinielut/#myynti>.

HK:n vuosi- ja vastuullisuusraportti 2021. Viitattu 15.6.2022. https://www.hkscan.com/globalassets/hkscan.com/annual-report-2021---vuosikertomus-2021/hkscan_vuosi_ja_vastuullisuusraportti_2021.pdf.

Huoltovarmuus Suomessa n.d. Huoltovarmuuskeskuksen verkkosivusto. Viitattu 4.4.2022. <https://www.huoltovarmuuskeskus.fi/tietoa-huoltovarmuudesta/huoltovarmuus-suomessa>.

Ilmastonmuutos 2022. IPCC:n AR6-raportti. Julkaistu 1.4.2022. Viitattu 5.4.2022. <https://www.ipcc.ch/report/ar6/wg3/>.

Ilmastovuosikertomus Suomen päästöjen seuranta 2021. Ympäristöministeriön julkaisu. Viitattu 5.4.2022. <https://ym.fi/ilmastovuosikertomus>.

Intensified global competition for decreasing stocks of resources. 2016. Euroopan ympäristökeskuksen verkkojulkaisu. Julkaistu 3.6.2016. Viitattu 2.5.2022. <https://www.eea.europa.eu/signals/signals-2011/earth-2050-global-megatrends/intensified-global-competition-for-decreasing>.

Karhinen R, 2019. Uusi Alku – Maatalous on myös tulevaisuuden elinkeino. Maa- ja metsätalousministeriön julkaisuja 2019:3. Viitattu 13.9.2022. https://julkaisut.valtioneuvosto.fi/bitstream/handle/10024/161359/MMM_3_2019_Turvallista%20ruokaa%20Suomesta.pdf?sequence=4&isAllowed=y.

EU-taksonomia n.d. Ecorealin verkkosivusto. Viitattu 12.9.2022. <https://www.ecoreal.fi/palvelu/eu-taksonomia/>.

Kestävän kehityksen globaali toimintaohjelma Agenda2030 n.d. Valtioneuvostonkanslian kestäväkehitys.fi verkkosivusto. Viitattu 12.9.2022. <https://kestavakehitys.fi/agenda-2030>.

Kestävä kehitys Euroopassa paremman maailman vuoksi 2001. Euroopan komission tiedonanto 15.5.2001 Viitattu 5.4.2022. <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/FI/TXT/PDF/?uri=CELEX:52001DC0264&from=ES> .

Kestävä kehitys 2021. Keskon vuosiraportti 2021. Viitattu 15.6,2022. https://www.kesko.fi/globalassets/03-sijoittaja/raporttikeskus/2022/q1/kesko_vuosiraportti_2021_kestava_kehitys.pdf.

KirjanpitoL 30.12.1997/1336. Kirjanpitolaki. Viitattu 15.9.2022. <https://finlex.fi/fi/laki/ajantasa/1997/19971336>.

Klementti E 2021. EU taksonomia tuo uudet pelisäännöt vastuullisille investoinneille. Julkaistu 22.4.2021. Korkia Group sijoitus ja asiantuntija yhtiön artikkeli. Viitattu 5.4.2022. <https://www.korkia.fi/eu-taksonomia-tuo-uudet-pelisaannot-vastuullisille-investoinneille/>

Knupfer, S. Puttonen, V. 2018. Moderni rahoitus. Seitsemäs, uudistettu painos. Alma Talent. Viitattu 29.3.2022. <http://janet.finna.fi>. Verkkokirjahylly.

Kolme finanssialan yritystä yhteisöverotilaston kahdeksan kärjessä – alan maksama yhteisöveropotti 563 miljoonaa euroa 2021. Finanssiala ry:n verkkosivusto. Julkaistu 10.11.2021. Viitattu 17.5.2022. <https://www.sttinfo.fi/tiedote/kolme-finanssiyritysta-yhteisoverotilaston-kahdeksan-karjessa-alan-maksama-yhteisoveropotti-563-miljoonaa-euroa?publisherId=2060&releaseId=69924106>

L 8.8.2014/610. Laki luottolaitostoiminnasta. Viitattu 2.4.2022. <https://www.finlex.fi>, ajantasainen lainsäädäntö.

Laajalahti, M & Nikander, J. 2017. Alkutuotannon kyperuhat. Luonnonvara- ja biotalouden tutkimus 32/2017. Ensimmäinen painos. Helsinki: Juvenes Print. Viitattu 13.9.2022. https://juku.kuri.luke.fi/bitstream/handle/10024/539088/luke-luobio_32_2017.pdf?sequence=1&isAllowed=y.

Lehtonen, H., Saarnio, S., Rantala, J., Luostarinen, S., Maanavilja, L., Heikkinen, J., Soini, K., Aakula, J., Jallinoja, M., Rasi, S. & Niemi, J. 2020. Maatalouden ilmastotiekartta – Tiekartta kasvihuonekaasupäästöjen vähentämiseen Suomen maataloudessa. Maa- ja metsätaloustuottajain Keskusliitto MTK ry. Helsinki. Viitattu 10.10.2022. <https://www.mtk.fi/ilmastotiekartta>.

Liesivaara, P. 2020. Pankkisektorin luottotappioiden ja maatalouden vakuuksien arvon kehitys: Toimiiko maatalousrahoitus riskin hajauttajana? Suomen maataloustieteellisen seuran tiedote. Viitattu 12.5.2022. <https://doi.org/10.33354/smst.89224>.

List of supervised banks 2022. Julkaistu 1.4.2022. Viitattu 16.5.2022. <https://www.bankingsupervision.europa.eu/ecb/pub/pdf/ssm.listofsupervisedentities202205.en.pdf?e98139f59b7478260cd639d8d0ba8e5b>.

Luoton myöntämisen edellytykset n.d. Finanssiala ry:n verkkosivusto. Viitattu 3.4.2022. <https://www.finanssialalle.fi/opintomateriaalit/finanssialan-perusteet/pankkiala/henkiloasiakkaan-rahoituspalvelut/luoton-myontamisen-edellytykset.html>.

Lähde V. 2019. Ruoantuotannon synkkä utopia. Julkaistu 18.9.2019. BIOS-tutkimusyksikön julkaisu. Viitattu 5.4.2022. <https://bios.fi/ruoantuotannon-synkka-utopia/>.

Maailman Pankin tilastot 2022. Viitattu 5.4.2022. https://data.worldbank.org/region/world_

Maaseudun osaamisverkosto ja tietopankki n.d. Maaseutuverkoston verkkosivusto. Viitattu 13.9.2022. <https://maaseutuverkosto.fi/agrihubi/>.

Maatalouden hoitamattomien lainojen määrä on suuri. Suomen Pankin verkkosivusto 2022. Viitattu 1.4.2022. <https://www.suomenpankki.fi/fi/Tilastot/rahalaitosten-tase-lainat-ja-talletukset-ja-korot/tiedotehistoria/2022/maatalouden-hoitamattomien-lainojen-maara-suuri/>.

Minilex n.d. Kiinnitys ja pantti. Viitattu 2.4.2022. https://www.minilex.fi/a/kiinnitys-ja-pantti_

MmVL 1/2022 vp. Valiokuntien mietinnöt. Eduskunnan verkkosivusto. Viitattu 14.4.2022. https://www.eduskunta.fi/FI/vaski/Lausunto/Documents/MmVL_1+2022.pdf

Niskala M. 2020. Askelmerkkejä määrätietoiseen vastuullisuusraportointiin. ST-akatemia blogi. Julkaistu 23.11.2020. Viitattu 5.4.2022. <https://stakatemia.fi/blogit/askelmerkkeja-maaratiotoiseen-vastuullisuusraportointiin/>.

OECD guidelines for multinational enterprises 2011. OECD Publishing. Viitattu 5.4.2022. <http://dx.doi.org/10.1787/9789264115415-en>.

OECD monikansallisten yritysten toimintaohjeiden yksittäistapauksien käsittely n.d. Työ- ja elinkeinoministeriön verkkosivut. Viitattu 5.4.2022. <https://tem.fi/oecd-n-monikansallisten-yritysten-toimintaohjeiden-yksittaistapausten-kasittely>.

OECD:n julistus kansainvälisistä investoinneista ja monikansallisista yrityksistä n.d. OECD:n verkkosivusto. Viitattu 5.4.2022. <https://www.oecd.org/investment/investment-policy/oecddeclarationinternationalinvestmentandmultinationalenterprises.html>.

OP joukkorahoituswebinaari 2017. Video. Maistuisiko osakkuus Jymy-jäätelöperheestä. Julkaistu 21.9.2017. Viitattu 3.4.2022. <https://op.videosync.fi/joukkorahoitus-webinaari>.

Paananen, T. 2021. Miten luoda pitkäjänteinen ja luottamuksellinen pankkisuhde. Aamupartnersin blogi. Julkaistu 9.12.2021. Viitattu 13.5.2022. <https://www.aamupartners.com/fi/ajankohdista/miten-luoda-pitkajanteinen-ja-luottamuksellinen-pankkisuhde>.

Pakolaisuus ja ilmastonmuutos n.d. Ulkoministeriön globaalikasvatus kouluille. Ulkoministeriön verkkosivusto. Viitattu 15.5.2022. <https://maailma2030.fi/ilmastonmuutos/pakolaisuus/>.

Palmgren, J. 2020. Finanssiala ehdottaa: Yritysten vastuullisuus esiin EU-tasaisen ESG-rekisterin avulla. Finanssiala ry:n blogi. Julkaistu 14.2.2020. Viitattu 15.5.2022. <https://www.finanssiala.fi/uutiset/finanssiala-ehdottaa-yritysten-vastuullisuus-esiin-eu-tasaisen-esg-rekisterin-avulla/>.

Pankkien vakavaraisuus- ja maksuvalmiussäätely n.d. Valtionvarainministeriön verkkosivusto. Viitattu 2.4.202. <https://vm.fi/pankkien-vakavaraisuus-ja-maksuvalmiussaantely>.

Pankkien tehtävät n.d. Finanssialan ry:n opintomateriaali. Viitattu 29.3.2022. <https://www.finanssialalle.fi/opintomateriaalit/finanssialan-perusteet/finanssialalla-toimiminen/finanssimarkkinoiden-toimijat/pankkien-tehtavat.html>.

Pankkiunioni n.d. Eurooppa neuvoston ja Euroopan unionin neuvoston verkkosivusto. Viitattu 4.4.2022. <https://www.consilium.europa.eu/fi/policies/banking-union/>.

Pariisin ilmastopöytäkirja n.d. Ympäristöministeriön verkkosivusto. Viitattu 5.4.2022. <https://ym.fi/pariisin-ilmastopöytäkirja>.

Rahoituslaitoslista 2022. Suomen Pankin virallinen ajantasainen tilasto. Viitattu 29.3.2022. <https://www.suomenpankki.fi/fi/Tilastot/rahalaitosten-tase-lainat-ja-talletukset-ja-korot/rahalaitoslista/>.

Renewed sustainable finance strategy and implementation of the action plan on financing sustainable growth n.d. Euroopan komission verkkosivusto. Viitattu 17.4.2022. https://ec.europa.eu/info/publications/sustainable-finance-renewed-strategy_en.

Ruoan saatavuus ja kohtuuhintaisuus n.d. EU neuvoston ja Eurooppa Neuvoston verkkosivusto. Viitattu 2.9.2022. <https://www.consilium.europa.eu/fi/policies/food-security-and-affordability/>.

Ryhänen, M. & Sipiläinen, T. toim. 2020. Maatalousyrityksen johtaminen ja toiminnan kehittäminen. Helsinki: Tempest Oy. Viitattu 15.6.2022. https://helda.helsinki.fi/bitstream/handle/10138/228594/Ryh%C3%A4nen%26Sipil%C3%A4inen_2018_OPPIKIRJA.pdf?sequence=3&isAllowed=y.

Saaranen-Kauppinen, A. & Puusniekka, A. 2022. Laadullisen tutkimuksen verkkokäsikirja. Kvali-MOTV. Menetelmäopetuksen tietovaranto. Tampere: Yhteiskuntatieteellinen tietoarkisto. Viitattu 12.6.2022. https://www.fsd.tuni.fi/menetelmaopetus/kvali/L6_2.html.

Salmi, I. 2020. Mitä tilinpäätös kertoo. Kymmenes painos. Edita Publishings Oy. Viitattu 13.5.2022. <https://janet.finna.fi>. Ellibslibrary.

Selvitys IFRS 9- standardista, 2017. Euroopan Keskuspankin pankkivalvonnan raportti. Viitattu 13.5.2022. https://www.bankingsupervision.europa.eu/press/letterstobanks/shared/pdf/2017/ssm.reportlsi_2017.fi.pdf.

Sisäinen ja ulkoinen valvonta n.d. OP-ryhmän verkkosivusto. Viitattu 17.5.2022. <https://www.op.fi/opryhma/tietoa-ryhmasta/hallinnointi/sisainen-ja-ulkoinen-valvonta>.

Siikala, K. 2019. Vastuullisen pankkitoiminnan periaatteet allekirjoitettiin New Yorkissa. Finanssialan ry:n verkkosivuston blogi. Julkaistu 21.9.2019. Viitattu 2.4.2022. <https://www.finanssiala.fi/uutiset/vastuullisen-pankkitoiminnan-periaatteet-allekirjoitettiin-new-yorkissa/>.

Sorsa, V. 2020. Yrittäjän epävarmuus tulevasta lievittyy sulkemalla pois riskit, joihin ei itse voi vaikuttaa. OP-Median blogikirjoitus. Julkaistu 8.7.2020. Viitattu 13.5.2022. <https://www.op-media.fi/yrittajyyys/yrityksen-riskienhallinta/yrittajan-epavarmuus-tulevasta-lievittyy-sulkemalla-poisriskit-joihin-ei-itse-voi-vaikuttaa/>.

Suomen Pankin tehtävät 2020. Suomen Pankin verkkosivusto. Viitattu 15.5.2022. <https://maailma2030.fi/ilmastonmuutos/pakolaisuus/>.

Suomen Pankin tilastot 2022. Euribor kuukausittain. Viitattu 18.8.2022. https://www.suomenpankki.fi/fi/Tilastot/korot/kuviot/korot_kuviot/euriborkorot_kk_chrt_fi/.

Suomen Pankin yleisvalvontapolitiikka n.d. Suomen Pankin muistio. Viitattu 16.5.2022. https://www.suomenpankki.fi/globalassets/fi/rahoitusvakaus/yleisvalvonta/sp_yleisvalvontapolitiikka_16102013_v2.pdf.

Sydänmaanlakka P. 2019. Globaali johtaminen, Miten hallita maailmaa älykkäästi. Helsinki: Alma Talent Pro. Viitattu 21.4.2022. <https://janet.finna.fi>, verkkokirjahylly.

Tarver, E. 2020. EAD is a dynamic number that changes as a borrower repays a lender. Investopedia verkkosivusto. Viitattu 12.5.2022. https://www.investopedia.com/terms/e/exposure_at_default.asp.

Tenhunen, E. 2017. Uusi IFRS 9 -standardi tuo merkittäviä muutoksia finanssialan yrityksille. Julkaistu 31.7.2017. Loihde Analyticsin blogikirjoitus. Viitattu 13.5.2022. <https://www.loihdeanalytics.com/blogi/viranomaisraportointi/uusi-ifrs-9-standardi>.

Tuomi, J. & Sarajarvi, A. 2018. Laadullinen tutkimus ja sisällön analyysi. Toinen, uudistettu painos. Helsinki: Tammi. Viitattu 12.6.2022. <https://janet.finna.fi>, Ellibslibrary.

Vainio, T. 2021. Likviditeettiansa ja rahapolitiikka. Kandidatintutkielma. Tampereen yliopisto. Johtamisen ja talouden tiedekunta. Viitattu 1.8.2022. <https://urn.fi/URN:NBN:fi:tuni-202111178480>.

Valion vuosiraportti 2021. Viitattu 15.6.2022. <https://www.valio.fi/vastuullisuus/>.

Vanhalinna, V. 2019. Vastuullisuus elintarvikeyrityksessä: mistä lähteä liikkeelle? blogi. Julkaistu 31.1.2019. Viitattu 2.9.2022. <https://atao.fi/vastuullisuus-elintarvikeyrityksessa-mista-lahtea-liikkeelle/>.

Wanhalinna, V., Sievänen, R., Chen, Q., Nikkinen, J. & Sumelius, J. Näkökulmia vastuulliseen sijoittamiseen maatalous- ja elintarvikesektorilla. 2019. Helsingin yliopiston Helda-julkaisu. Viitattu 10.2.2022. <https://helda.helsinki.fi/handle/10138/315082>.

Vastuullinen yritysrahoittaminen n.d. OP-ryhmän verkkosivusto. Viitattu 31.8.2022. <https://www.op.fi/op-ryhma/vastuullisuus/vastuullisuus-liiketoiminnassa/rahoittaminen>.

Vastuullisuusohjelma ja vastuullisuuden johtaminen n.d. S-ryhmän verkkosivusto. Viitattu 16.6.2022. <https://s-ryhma.fi/vastuullisuus/vastuullisuusohjelma>.

Vilkka, H. 2021. Tutki ja kehitä. Jyväskylä: PS-kustannus. <https://janet.finna.fi>, Ellibslibrary.

Väestötieteen perusteet n.d. Tilastokeskuksen verkkosivusto. Viitattu 15.5.2022 https://tilastokoulu.stat.fi/verkkokoulu_v2.xql?page_type=esim&course_id=tkoulu_vaesto&lesson_id=13&subject_id=1&example_id=2.

Welfare Quality network 2018. Welfare Quality verkkosivusto. Viitattu 10.10.2022. <http://www.welfarequality.net/en-us/about-us/>.

Welfare Quality®-sertifikaatti on eläimen hyvinvoinnin objektiivinen mittari. 2018. Armenta Benessi Oy:n blogi. Julkaistu 11.10.2018. Viitattu 24.10.2022.

<https://armentabenessi.fi/blog/2018/10/11/welfare-quality-sertifikaatti-on-elaimen-hyvinvoinnin-objektiivinen-mittari/>.

What is Kyoto Protocol? n.d. United Nations Climate Change. YK:n verkkosivusto. Viitattu 5.4.2022. https://unfccc.int/kyoto_protocol_

What makes a bank significant? n.d. Euroopan Keskus Pankin verkkosivusto. Viitattu 16.5.2022. <https://www.bankingsupervision.europa.eu/banking/list/criteria/html/index.en.html>.

Wilhelmus, L. 2022. Maanviljelijöiden protestit äityivät väkivaltaisiksi Hollannissa – poliisiauto rikottiin ja ministerin kotiin yritettiin tunkeutua. Yle-uutiset 4.7.2022. Viitattu 19.8.2022. <https://yle.fi/uutiset/3-12517596>.

World greenhouse gas 2008. World Resources Institutun verkkosivusto. Julkaistu 14.3.2008. Viitattu 16.10.2022. <https://www.wri.org/data/world-greenhouse-gas-emissions-2000>.

YK:n uutiset yleiskokouksesta 20.9.2022. Viitattu 24.9.2022. <https://news.un.org/en/story/2022/09/1127071>.

Ympäristön huomioiminen tuotantotiloilla n.d. Atria-konsernin verkkosivusto. Viitattu 15.6.2022. <https://www.atria.fi/konserni/vastuullisuus/maapallo/lihan-alkutuotannon-ymparistovaikutukset/>.

Yrittäjätulo tuotantosuunnittain 2022. Luonnonvarakeskuksen taloustutkimuksen verkkosivusto. Viitattu 2.4.2022. https://portal.mtt.fi/portal/page/portal/taloustohtori/kannattavuuskirjanpito/aikasarja/Yrittajatulo_tuotantosuunnittain/.

Yrityskiinnitys vakuutena n.d. Patentti- ja rekisterihallituksen verkkosivusto. Viimeisin päivitys 9.6.2010. Viitattu 2.4.2022. <https://www.prh.fi/fi/yrityskiinnitykset/yrityskiinnitys.html>.

Liitteet

Liite 1. Saatekirje rahoitusalan edustajille

Hyvä vähittäispankin asiantuntija,

21.4.2022

Olen kaakkoissuomalainen maitotilayrittäjä ja haluaisin YAMK-opinnäytetyötäni varten keskustella kanssanne taksonomian vaikutuksesta suomalaisen maatalousyrityksen rahoituksen saantiin. Pankkeja valvova viranomainen on vaatimassa myös maatalousyrityksiltä ESG eli vastuullisuusraportointia muun tilinpäätöksen yhteydessä. Ympäristöasiat (Environmental) ovat erityisesti tarkastelussa, koska ilmastopolitiikassa ja sitä palvelevassa kasvihuonekaasujen laskennassa maataloustuotanto nähdään päästönä, ilman sidotun hiilen laskentaa. ESG-raportoinnissa maataloustuottajilta tullaan vaatimaan tietoja tuotteiden ympäristövaikutusten arvioinnista ja yrityksen ympäristöteoista. Suomessa jo pelkästään lainsäädännöllä on huolehdittu yritysten työntekijöiden terveys-, turvallisuus- ja ihmisoikeuksista, joita tuo Social- kuva raportointivaatimuksissa. Samoin hallinto (Governance) on suomalaisissa maatalousyrityksissä kunnossa, eikä harmaata taloutta ole juurikaan nähtävissä.

Suomalaiset pankit ovat parhaillaan rakentamassa järjestelmää, jolla ne voivat todentaa valvojalle, että ovat arvioineet antolainauksen yhteydessä kohteen riskipreemiot ja onko rahoitettava kohde osa vihreyttä. Opinnäytetyötä varten haluan keskustella näkemyksistä, miten näette pankkisääntelyn vaikuttavan maatalouteen ja ruuantuotantoon.

Liitteessä on kysymykset, joihin toivon saavan vastaukset joko kirjallisena tai sitten videopuhelulla. Pyydän, että vastaatte tähän viestiin 15.5 mennessä ja samalla ilmoitatte, millä tavalla haluatte käydä tärkeän aihealueen läpi.

Kunnioittavasti,

Paula Havo-Ossi

maitotilayrittäjä, YAMK-opiskelija

Savitaipale

Liite 1: Haastattelukysymykset

Liite 1: Maatalousyrityksen vastuullisuusraportointi osaksi tilinpäätöstietoja

1. Miten rahoittajan näkökulmasta kestävää kehitystä edistävää yritystoimintaa mitataan?
2. Miten tunnistatte ekologisesti kestävästä yritystoiminnasta maataloudessa?
3. Onko kestävä maatalousyritysrahoitus edullisempaa tai kalliimpaa sen saajalle kuin tavanomainen yritysrahoitus?
4. Millaisia hyötyjä tai haittoja kestävästä maatalousyritysrahoituksesta on rahoittajalle?
5. Kuinka tärkeäksi koette rahoittajan roolin ilmastonmuutoksen hillitsemiseksi 1–5, jossa 1 ei lainkaan tärkeä ja 5 erittäin tärkeä? Miksi näin?
6. Miten uskotte kestävästä maatalousyritysrahoituksen kysynnän ja tarjonnan tulevan muuttumaan tulevaisuudessa?
7. Uskotteko, että hyvät maatalouden investointikohteet toteutuvat tulevaisuudessa paremmin kestävästä rahoituksen kuin tavanomaisen rahoituksen turvin?
8. ESG-raportointi vaatimukset ovat valumassa yhä pienempiin yrityksiin. Onko raporttien laadussa tai ESG-suorituskyvyn mittauksissa tapahtunut muutoksia yritystasolla?
9. Globaali talouden häiriötila ja ruokakriisi uhkaa maataloutta. Miten näette rahoittajan roolin tässä tilanteessa?
10. Pidättekö mahdollisena, että Fiva tai EKP valvojan roolissa lieventäisi vaatimuksia raportoinnin osalta, jos ja kun kotimainen ruuantuotanto olisi vaarassa vähentyä merkittävästi?
11. Muuta aihepiiriin liittyvää, josta haluatte kertoa: _____

Liite 2. Saatekirje mepeille

Hyvä Euroopan parlamentin jäsen,

21.4.2022

Olen kaakkoissuomalainen maitotilayrittäjä ja haluaisin YAMK-opinnäytetyötäni varten keskustella kanssanne taksonomian vaikutuksesta suomalaisen maatalousyrityksen rahoituksen saantiin. Euroopan Keskuspankki on vaatimassa jo tässä vaiheessa maatalousyrityksiltä ESG eli vastuullisuusraportointia muun tilinpäätöksen yhteydessä. Ympäristöasiat (Environmental) ovat erityisesti tarkastelussa, koska ilmastopolitiikassa ja sitä palvelevassa kasvihuonekaasujen laskennassa maataloustuotanto nähdään päästönä, ilman sidotun hiilen laskentaa. ESG-raportoinnissa maataloustuottajilta tullaan vaatimaan tietoja tuotteiden ympäristövaikutusten arvioinnista ja yrityksen ympäristöteoista. Suomessa jo pelkästään lainsäädännöllä on huolehdittu yritysten työntekijöiden terveys-, turvallisuus- ja ihmisoikeusasioilla, joita tuo Social- kuvaa raportointivaatimuksissa. Samoin hallinto (Governance) on suomalaisissa maatalousyrityksissä kunnossa, eikä harmaata tauloutta ole juurikaan nähtävissä.

Suomalaiset pankit ovat parhaillaan rakentamassa järjestelmää, jolla ne voivat todentaa valvojille, että antolainauksen yhteydessä yrityksiltä on saatu riittävän tarkat tiedot ympäristö ja hallintoasioista. Opinnäytetyötä varten haluan keskustella näkemyksistä, miten näette pankkisääntelyn vaikuttavan maatalouteen ja ruuantuotantoon tulevaisuudessa.

Liitteessä on kysymykset, joihin toivon saavan vastaukset joko kirjallisena tai sitten videopuhelulla. Pyydän, että vastaatte tähän viestiin 15.5 mennessä ja samalla ilmoitatte, millä tavalla haluatte käydä tärkeän aihealueen läpi.

Kunnioittavasti,

Paula Havo-Ossi

maitotilayrittäjä, YAMK-opiskelija

Savitaipale

Liite 1 Kysymykset

Liite 1: Maatalousyrityksen vastuullisuusraportointi osaksi tilinpäätöstietoja

Globaali talouden häiriötila ja ruokakriisi uhkaa maataloutta. Millaisena näette taksonomian vaikutukset suomalaisen maatalouteen?

Miten uskotte EU:n kestävän rahoituksen suunnitelman ja sieltä etenkin ESG-raportointivelvollisuuden vaikuttavan suomalaiseen pankkisektoriin?

EKP valvoo suoraan isoimpia pankkiryhmittymiä Suomessa. Miten näette sieltä tulevan pankkisääntelyn vaikuttavan maatalousrahoituksen kysyntään ja tarjontaan?

Miten Euroopan parlamentti tulee huolehtimaan siitä, että maataloustuottajien yhdenmukaisuus ja tasa-arvoisuus toteutuu, kun pankkisääntelyn kautta eri EU maiden tuottajat raportoivat omista vastuullisuusteostaan tilinpäätöksensä yhteydessä?

Millaiset terveiset haluatte antaa nuorelle suomalaiselle maatalousyrittäjälle?

Muuta aihepiiriin liittyvää, josta haluatte kertoa: _____